

TOIMINTA JA HALLINTO 2002:23

Oikeusministeriön säädöshankkeet

1.9.2002

OIKEUSMINISTERIÖN TOIMINTA JA HALLINTO 2002:23

*Oikeusministeriön
säädohankkeet*

1.9.2002

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2002

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-063-6
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
1.9.2002

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)</p> <p>Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto</p>	<p>Julkaisun laji</p> <p>Tilanneraportti</p> <p>Toimeksiantaja</p> <p>Oikeusministeriö</p> <p>Toimielimen asettamispäivä</p>		
<p>Julkaisun nimi</p> <p>Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.9.2002</p>			
<p>Julkaisun osat</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja toteutuksesta aikatauluineen. Perustuu tilanteeseen 1.9.2002.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat)</p> <p>lainsäädäntö, lainvalmistelu, säädös, hanke</p>			
<p>Muut tiedot</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero</p> <p>Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2002:23</p>		<p>ISSN</p> <p>1458-6436</p>	<p>ISBN</p> <p>952-466-063-6</p>
<p>Kokonaissivumäärä</p> <p>132</p>	<p>Kieli</p> <p>suomi</p>	<p>Hinta</p>	<p>Luottamuksellisuus</p> <p>julkinen</p>
<p>Jakaja</p> <p>Oikeusministeriö</p>		<p>Kustantaja</p> <p>Oikeusministeriö</p>	

SISÄLLYSLUETTELO

1. VALTIOSÄÄNTÖ.....	1
1.1 Uusi perustuslaki ja sen seuranta.....	1
1.2 Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa.....	2
1.3 EU:n vaalisäädökset.....	3
1.4 Sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä koskevan lainsäädännön uudistaminen.....	4
2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ.....	6
2.1 Hallintomenettelylainsäädännön uudistaminen.....	6
2.2 Hallintolain täytäntöönpano – muut lainsäädäntömuutokset, koulutus, tiedotus ja seuranta.....	7
2.3 Julkisoikeudellisia saamia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen.....	8
2.4 Sähköinen viranomaisasiointi.....	9
2.5 Uhkasakkolainsäädännön tarkistaminen.....	11
2.6 Hallintolainkäyttölain seuranta.....	12
2.7 Toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistaminen.....	13
2.8 Menettely työkyvyttömyyseläkettä ja tapaturmavakuutusta koskevien valitusten käsittelyssä.....	14
3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA.....	14
3.1 Julkisuuslainsäädännön täytäntöönpanon seuranta.....	14
3.2 Luottotietolainsäädännön uudistaminen.....	16
3.3 Selvitys viranomaisten välistä tietojenvaihtoa koskevasta lainsäädännöstä.....	17
3.4 EU:n avoimuusasetuksen täytäntöönpano.....	18
3.5 Maksuperusteet julkisuutta toteutettaessa.....	19
3.6 Valtionhallinnon tietohallinnon ohjauksen tehostaminen.....	20
4. KIELILAINSÄÄDÄNTÖ.....	21
4.1 Kielilain uudistaminen.....	21
4.2 Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain tarkistaminen.....	23
5. VÄHEMMISTÖJEN OIKEUDET.....	24
5.1 Maahan ja luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestäminen saamelaisten kotiseutualueen valtionmailla.....	24
6. AHVENANMAA.....	25
6.1 Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen.....	25
6.2 Asetus valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa.....	26
7. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS.....	27
7.1 Hedelmöityshoidot (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen).....	27
7.2 Perintökaaren suosiolahjasäännöksen muuttaminen.....	28
7.3 Perintökaaren velkavastuusäännösten uudistaminen.....	29
7.4 Suomen kansainvälisen perhelainsäädännön uudistaminen.....	29
7.5 Veritutkimuslainsäädännön uudistus.....	30
7.6 Kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistamistyöryhmä.....	31
7.7 EU-Asetusehdotus tuomioistuimen toimivallasta ym. avioliittoa ja lapsen huoltoa koskevissa asioissa.....	32

7.8 EU-Säädös avioeroihin sovellettavasta laista	33
7.9 Lasten suojelua koskeva sopimus	34
7.10 Aikuisten suojelua koskeva sopimus.....	34
7.11 Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus.....	35
8. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	36
8.1 Henkilövahingot	36
8.1 b Puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen	37
8.2 EU-Säädös sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (ns. Rooma II).....	37
8.3 Yleissopimus lentoliikenteen harjoittajien vastuusta	38
8.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista.....	39
8.5 Lentoliikenteen ylivaraustilannetta koskevan EU-Asetuksen uudistaminen	40
8.6 Saatavien siirto kansainvälisessä kaupassa	41
8.7 Saatavien vanhentumista koskevan lainsäädännön uudistaminen	42
8.8 Rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun direktiivin täytäntöönpano	43
8.9 Sähköisen kaupankäynnin oikeussääntöjen kehittäminen	44
8.10 Rahoituspalvelujen etämyynnistä kuluttajille annetun direktiivin täytäntöönpano	44
8.11 EU-Asetusehdotus myynninedistämisestä sisämarkkinoilla	45
8.12 EU-Kulutusluottodirektiivin uudistaminen	46
8.13 Asuntokauppalain uudistaminen	47
8.14 Kirjaamis- ja rekisteröintiasioiden siirto	48
8.15 Arvo-osuuksien välillistä hallintaa koskeviin esineoikeudellisiin kysymyksiin sovellettavaa lakia koskeva yleissopimus.....	49
9. YHTIÖOIKEUS	50
9.1 Osakeyhtiölain uudistamistyöryhmä	50
9.2 Uuteen osuuskuntalakiin liittyvät muutokset arvo-osuuslainsäädäntöön	52
9.3 Eurooppayhtiö-asetuksen edellyttämät lainsäädäntötoimenpiteet.....	53
9.4 EU:n rajat ylittäviä julkisten osakeyhtiöiden sulautumisia koskeva direktiiviehdotus (10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)	54
9.5 EU-Asetusehdotus Eurooppalaiseksi keskinäiseksi yhtiöksi	55
9.6 EU-Asetusehdotus Eurooppaosuuskunnaksi.....	55
9.7 EU-Asetusehdotus Eurooppa-yhdistykseksi.....	56
10. ESINE- JA KIINTEISTÖOIKEUS	57
10.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen	57
11. YMPÄRISTÖOIKEUS	58
11.1 Vesilainsäädännön uudistaminen	58
12. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ	60
12.1 Konkurssilain kokonaisuudistus	60
12.2 Julkisselvityksen käyttöönottoa valmisteleva työryhmä	60
12.3 Yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkistaminen.....	61
12.4 Vapaaehtoisten velkasovintojen seurantarayhmä.....	62
12.5 Ulosottolain kokonaisuudistus.....	64
13. RIKOSOIKEUS JA SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ.....	66
13.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA	66
13.1.1 Hallituksen esitys rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevien säännösten uudistamisesta.....	66
13.1.2 Hallituksen esitys rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamisesta.....	66
13.1.3 Ehdotus EU:n konfiskaatiota koskevaksi puitepäätökseksi.....	67

13.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA	68
13.2.1 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rasismien ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta.....	68
13.2.2 Hallituksen esitys rikoslain täydentämisestä säännöksellä, jossa kriminalisoidaan rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen.....	69
13.2.3 Hallituksen esitys rikoslain 23 luvun säännösten muuttamisesta.....	70
13.2.4 Hallituksen esitys rikoslain 28 luvun sekä pakkokeinolain 1 luvun 1 §:n ja 5 luvun 10 §:n muuttamisesta.....	70
13.2.5 EU:n direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta	71
13.2.6 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla	72
13.2.7 Ehdotus laittoman maahantulon avustamista koskevaksi EU:n puitepäätökseksi ja direktiiviksi.....	73
13.2.8 Ihmiskauppaa koskeva EU:n puitepäätös.....	74
13.2.9 Ehdotus lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja lapsipornografiaa koskevaksi EU:n puitepäätökseksi.....	74
13.2.10 Sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellinen suoja	75
13.2.11 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rikosoikeudellisesta suojasta petollisia ja vilpillisiä menettelyjä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla (tarjouspetos).....	76
13.2.12 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rahanpesusta, rikoksentekevälaineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, jäädyttämisestä, takavarikosta ja menettelyksi tuomitsemisesta	76
13.2.13 EU:n yhteisöpetossopimuksen toinen pöytäkirja	77
13.2.14 Hallituksen esitys eräiden rikoslain talousrikossäännösten tarkistamisesta.....	78
13.2.15 Virkarikossäännösten uudistaminen.....	79
13.2.16 Hallituksen esitys terrorismia koskevaksi rikoslain ja pakkokeinolain säännöksiksi.....	80
13.2.17 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä	81
13.2.18 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin	82
13.2.19 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi laittoman huumausainekaupan rikostunnus-merkkien ja seuraamusten vähimmäissäännöksistä.....	83
13.2.20 Alkoholirikoksia koskevien säännösten uudistaminen.....	84
13.3. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ	85
13.3.1 Vankeusrangaistusta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen.....	85
13.3.2 Sopimushoito.....	87
13.3.3 Nuoris orikostoimikunta.....	88
13.3.4 Sakon täytäntöönpano.....	90
13.3.5 Vankeuteen tuomittujen vankilaan toimittamisen kehittämistä koskevan lainsäädännön valmisteleminen	91
13.3.6 Vanginkuljetusta koskevan lainsäädännön valmisteleminen.....	92
13.3.7 Lakiesitys koskien henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa.....	93
14. OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS.....	94
14.1 Vakuutus oikeuden organisaation kehittäminen	94
14.2 Riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyn kehittäminen.....	95
14.3 Riita-asioiden oikeuspaikkasäännösten muuttaminen	97
14.4 Rikosprosessimenettelyn tarkistaminen	97
14.5 EU:n puitepäätös yhteisistä tutkintaryhmistä.....	99
14.6 Hallituksen esitys lähestymiskiellon täydentämisestä perheen sisäisellä lähestymiskiellolla	100
14.7 Puitepäätös uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyssä.....	101
14.8 Hovioikeusmenettelyn kehittäminen	102
14.9 Muutoksenhakutoimikunta.....	103
14.10 Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö.....	104
14.11 Oikeudenkäynnin julkisuus.....	105
14.12 Tuomareiden pätevyysjärjestelmä	106
14.13 Hallituksen esitys laiksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	107
14.14 Asianajajien ammatillisen valvonnan kehittäminen	108
15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	109

15.1 Lughanon sopimuksen tarkistaminen	109
15.2 Todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, EU:n asetus	110
15.3 Riitauttamattomia vaateita koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanomääräyksen käyttöönotto, ehdotus EU:n asetukseksi.....	111
15.4 Ehdotus EU:n oikeusapudirektiiviksi.....	112
15.5 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimuksen voimaansaattamiseksi	113
15.6 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimukseen tehdyn lisäpöytäkirjan voimaansaattamiseksi.....	114
15.7 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämisestä.....	115
15.8 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta sakkorangaistuksiin.....	115
15.9 Hallituksen esitys eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan EU:n puitepäätöksen täytäntöönpanemisesta.....	116
15.10 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi omaisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta.....	117

1. VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 UUSI PERUSTUSLAKI JA SEN SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta sekä laatia arvio uudistuksen edellyttämistä jatkotoimista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000.

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001.

Työryhmän asettamispäätös 13.9.2001 ja esittelymuistio 12.9.2001.

3. Keskeinen sisältö

Seurantahankkeessa arvioidaan, miten perustuslakiuudistuksen tavoitteet ovat toteutuneet; selvitetään, miten voimassa olevan lainsäädännön tarkistaminen yhdenmukaiseksi uuden perustuslain kanssa on edennyt; arvioidaan perustuslakitiedotuksen ja -koulutuksen toimeenpanoa ja mahdollisia lisätarpeita; sekä laaditaan arvio uudistuksen edellyttämistä jatkotoimista. Tarkoituksena on, että hallitus antaisi kuluvan vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä eduskunnalle selvityksen perustuslakiuudistuksen toteutumisesta ja toimeenpanosta.

4. Organisointi

Seurantaa varten on 13.9.2001 asetettu työryhmä.

Työryhmän

Puheenjohtaja:

oikeusministeri Johannes Koskinen

Jäsenet:

professori Mikael Hidén, Helsingin yliopisto

kansanedustaja Anneli Jäätteenmäki

kansanedustaja Paula Kokkonen

lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo, oikeusministeriö

oikeuskansleri Paavo Nikula, oikeuskanslerinvirasto

kansleri Jaakko Nousiainen

vastaava tutkija Maija Sakslin, kansaneläkelaitos

valtiosihteeri Antti Satuli, ulkoasiainministeriö

pääsihteeri Seppo Tiitinen, eduskunta

Sihteerit:

lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö, p. 1606 7687, tuula.majuri@om.fi

professori Tuomas Ojanen, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki (731/1999) tuli voimaan 1.3.2000. Samaan aikaan tehtiin useita uuden perustuslain voimaantulosta johtuvia tarkistuksia myös muuhun lainsäädäntöön. Oikeusministeriö on seurannut ja koordinoanut uuden perustuslain täytäntöönpanoa sekä avustanut muita ministeriöitä niiden hallinnonalaan kuuluvien lainsäädäntötarkistusten valmistelussa. Oikeusministeriössä laadittiin myös keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta (ks. kohta 2).

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 15.9.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Seurannasta ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM005:00/2001

1.2 SUHTEELLISUUDEN TOTEUTUMINEN EDUSKUNTAVAALEISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää kysymykset suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevista ongelmista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vaalitoimikunta 2000:n mietintö (KM 2001:8)

Yhteenvedo puolueiden kannanotoista 21.2.2002

Muistio ”Suhteellisuuden parantaminen eduskuntavaaleissa” 10.6.2002

3. Keskeinen sisältö

Vaalitoimikunta 2000 tutki viittä erilaista suhteellisuuden parantamismallia, mutta ei päässyt yksimielisyyteen siitä, minkä mallin avulla suhteellisuuden parantaminen tulisi toteuttaa. Se kannatti kuitenkin asian jatkovalmistelua.

Toimikunnan mietinnöstä saatiin lausunnot kymmeneltä puoluekisteriin merkityltä puolueelta. Puolueiden kannat hajosivat merkittävästi. Puolueilta, maakuntien liitoilta, Suomen Kuntaliitolta ja Sitoutumattomat ry:ltä on sittemmin pyydetty 31.8.2002 mennessä lausuntoa 10.6.2002 päivätystä muistiosta, jossa on esitelty neljä eri mallia suhteellisuuden parantamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694, eero.aarnio@om.fi

Jääskeläinen, Arto, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö, p. 1606 7572, arto.jaaskelainen@om.fi

5. Taustatietoja

Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen HE 48/1998 vp sisältyvä lausuma, eduskunnan vastaukseen EV 262/1998 vp hallituksen esitykseen HE 1/1998 vp sisältyvä lausuma, Paavo Lipposen II hallituksen ohjelma, perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 5/1998 vp, PeVL 32/1998 vp.

6. Aikataulu

Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään lausuntopalautteen pohjalta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0077:00/06/06/2000/15.03.2000

1.3 EU:N VAALISÄÄDÖKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asiantuntijat avustavat Suomen edustajia neuvoston yleisten asioiden työryhmässä käsiteltäessä Euroopan unionissa vireillä olevia europarlamenttivaaleja ja Euroopan parlamentin jäsenten asemaa koskevia asioita. Jos asioissa päädytään ratkaisuun, joka edellyttää Suomen lainsäädännön muutoksia, käynnistetään muutosten valmistelutyö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin päätöslauselma 15.7.1998 (A4-0212/98)

Euroopan parlamentin päätöslauselma 3.12.1998 (A4-0426/98)

3. Keskeinen sisältö

EY:n vaalisäädöksen uudistamiseen ja EP:n ohjesäännön antamiseen liittyvät lainvalmistelutehtävät.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694, eero.aarnio@om.fi

Jääskeläinen, Arto, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö, p. 1606 7572, arto.jaaskelainen@om.fi

5. Taustatietoja

Euroopan parlamentti on päätöslauselmallaan 15.7.1998 (A4-0212/98) tehnyt esityksen *säädökseksi edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömällä vaaleilla kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti*.

Esitys perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 190 artiklan 4 kohtaan. Annettava säädös korvaisi voimassa olevan vuodelta 1976 olevan EY:n vaalisäädöksen.

Coreper antoi 10.9.1998 säädösehdotuksen pohjalta tehtävän neuvoston päätöksen valmistelun yleisten asiain työryhmälle, jota voitiin tarvittaessa vahvistaa asiantuntijoilla. Työryhmässä on keväällä 2002 saavutettu asiassa yksimielisyys. Neuvosto on 23.5.2002 päässyt poliittiseen yhteisymmärrykseen

vaalisäädökseen tehtävistä muutoksista. Euroopan parlamentti on 12.6.2002 antanut asiassa puoltavan lausunnon. Vaalisäädöksen muutosten hyväksyminen on esillä neuvostossa syksyllä 2002.

Suomessa voimassa olevan lainsäädännön on katsottu vastaavan säädösehdotuksen sellaisia pakottavia säännöksiä, jotka perustamissopimuksen mukaan voidaan hyväksyä.

Päätöslauselmallaan 3.12.1998 Euroopan parlamentti on tehnyt esityksen *Euroopan parlamentin jäsenten ohjesäännöksi*. Päätöslauselmallaan 5.5.1999 parlamentti on vahvistanut uudelleen esityksensä, ja vuoden 1999 kesäkuun europarlamenttivaaleissa valittu uusi parlamentti on puolestaan vahvistanut esityksen päätöslauselmallaan 27.10.1999. Ohjesäännön keskeinen sisältö koski Euroopan parlamentin jäsenten palkkio-, eläke- ja muiden taloudellisten etuisuuksien uudelleen järjestelyä.

Esitys perustuu perustamissopimuksen 190 artiklan 5 kohtaan. Euroopan parlamentti voi vahvistaa ohjesäännön saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisen suostumuksen. Joulukuussa 2000 sopimuskohtaa muutettiin Nizzan päätöksellä siten, että neuvoston päätöksen tekemiseen riittää määräenemmistöpäätös. Parlamentin jäsenten palkkioiden ja eläkkeiden verotuksesta päätetään kuitenkin vastaisuudessakin neuvostossa yksimielisesti.

Asia on ollut valmisteltavana yleisten asiain työryhmässä. Asiassa ei ole kuitenkaan voitu edetä, kun Euroopan parlamentti ei ole hyväksynyt neuvoston esittämiä muutoksia ohjesääntöön. Asian käsittely kuitenkin jatkuu yleisten asiain työryhmässä.

Europarlamenttivaaleja koskevat säännökset sisältyvät Suomessa vaalilakiin (714/1998). Ns. kaksoismandaatin haittavaikutusten ehkäisemisestä on säädetty Suomen perustuslain (731/1999) 28 §:n 1 momentissa. Lakiin Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan palkkiosta ja eläkkeestä (1184/1994) sisältyvät Euroopan parlamentin jäsenten palkkiota ja eläkettä koskevat säännökset.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/240998/0627

EU/070199/0021

1.4 SANANVAPAUDEN KÄYTTÄMISTÄ JOUKKOViestinnässä Koskevan Lainsäädännön Uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on, että sananvapauden käyttämistä koskeva uusi lainsäädäntö soveltuisi saman sisältöisenä kaikkeen joukkoviestintään tallellus-, julkaisu- ja jakelutekniikasta riippumatta (ns. välineneutraalisuuden periaate). Tarvittavat säännökset koskisivat myös uusia viestimiä ja joukkoviestinnän uusia muotoja. Sääntelyllä selkeytettäisiin julkaisu- ja ohjelmatoiminnan harjoittajien

sekä muiden sananvapautaan joukkoviestinnässä käyttävien yksilöiden oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuuta.

2. Valmisteluvaiheeseen liittyvät asiakirjat

Sananvapaustoimikunnan mietintö (KM 1997:3)

Työryhmän toimeksianto 26.7.2000

Luonnos hallituksen esitykseksi sananvapauden käyttämistä koskevaksi lainsäädännöksi 14.6.2001 (virkamiestyöryhmän ehdotus)

HE 54/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Esitysluonnoksen mukaan säädettäisiin uusi laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Uusi laki sisältäisi säännökset muun muassa vastine- ja oikaisuoikeudesta, oikeudesta hankkia tietoja ja välittää niitä toisille sekä anonyymin ilmaisun ja tietolähteen suojasta. Lailla annettaisiin julkaistun viestin sisältöön perustuvaa rikos- ja vahingonkorvausoikeudellista vastuuta koskevia säännöksiä sekä joukkoviestintää varten tarpeellisia erityissäännöksiä toimivaltaisesta tuomioistuimesta, pakkokeinoista ja seuraamuksista. Laki sisältäisi säännöksen myös vastaavan toimittajan rikosoikeudellisesta vastuusta. Esitysluonnoksen mukaan oikeusministeriölle nykyisin kuuluva painokannevalta siirrettäisiin valtakunnansyyttäjälle. Lisäksi laki sisältäisi verkkoviestintää koskevat erityissäännökset viestin lähettäjän selvittämistä ja viestin jakelun väliaikaista keskeyttämistä varten.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Eerola, Risto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7740, risto.eerola@om.fi

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7724, ilari.hannula@om.fi

5. Taustatietoja

Uusi laki sisältäisi perustuslain 12 §:n 1 momentin sananvapaussäännöksen lakivarauksessa edellytettyjä tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Hallituksen esitysluonnoksen pohjana on sananvapaustoimikunnan laatima ehdotus laiksi sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle keväällä 2002. Uudistus tulee voimaan aikaisintaan kesäkuun alusta 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset liittyvät lähinnä lakiehdotuksessa tarkoitettujen verkkojulkaisujen tulemiseen tallentamisvelvollisuuden piiriin.

8. Muut tiedot

DN:o 2694/061/95

OM0481:00/06/01/2000

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 HALLINTOMENETTELYLAINSAÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on uudistaa hallintomenettelyä koskeva lainsäädäntö ja koota se yhteen lakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hankkeen yhteydessä on julkaistu kolme raporttia: Hallintomenettelylaista hallintolakiin. Lähtökohtia ja suuntaviivoja, oikeusministeriö, lainvalmisteluosaston julkaisu 4/1997 ja Hallintomenettelylaista hallintolakiin. Muutostarpeita, oikeusministeriö, lainvalmisteluosaston julkaisu 2/2000 sekä Eija Mäkinen, Hallintosopimusten sääntelytarpeesta, oikeusministeriö, lainvalmisteluosaston julkaisu 2/2001. Lausuntotiivistelmä ehdotuksesta hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta (oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2002:2) Hallituksen esitys Eduskunnalle hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta (HE 72/2002 vp)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolaissa säädetään viranomaisten toimintaan sovellettavista hyvän hallinnon perusteista. Laissa vahvistetaan viranomaisen harkintavaltaa ohjaavat keskeiset periaatteet. Laissa säädetään asioinnin järjestämisen lähtökohdista, viranomaisilta edellytettävästä hyvästä kielenkäytöstä ja aikaisempaa laajemmasta neuvontavelvollisuudesta.

Keskeiset menettelyvaatimukset koskevat muun ohella asianosaisaseman perusteita, hallintoasian vireilletuloa ja asian käsittelyä. Esteellisyyssäännökset tarkistetaan sukulaisuusesteellisyyden osalta, minkä lisäksi laissa säädetään esteellisyyksymyksen ratkaisemisesta. Laissa edellytetään asian käsittelyä ilman aiheutonta viivästystä ja käsittelyaika-arvion antamista asianosaisen pyynnöstä. Katselmuksen toimittamisesta ja tarkastuksesta säädetään aikaisempaa tarkemmin. Asianosaisen kuulemista ja päätöksen perustelemista koskevia poikkeuksia supistetaan. Viranomaisen oikaisumahdollisuus laajennetaan koskemaan menettelyvirheitä. Oikaisumenettelyn käyttöä rajataan toisaalta ajallisesti siten, että oikaisua tulee hakea tai sen tulee muutoin tulla vireille viiden vuoden kuluessa päätöksestä. Lakiin otetaan säännökset hallintoasian päätökseen liitettävästä valitusosoituksesta sekä päätösten tiedoksiantamisesta.

Uusi hallintolaki korvaa hallintomenettelylain (598/1982), asiakirjain lähettamisestä annetun lain (74/1954) ja tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/1966). Hallintolainkäyttölakiin (586/1996) tehdään hallintolaista johtuvat muutokset.

4. Organisointi

Hanke on valmisteltu virkatyönä.

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690, matti.niemivuo@om.fi
Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674, eija.siitari-vanne@om.fi
Keravuori, Marietta, tutkija, oikeusministeriö, p. 1606 7707, marietta.keravuori@om.fi

Hankkeen tukena on ollut lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuon puheenjohtajana toiminut asiantuntijaryhmä.

5. Taustatietoja

Hanke liittyy perustuslain 21 §:ään, jossa edellytetään hyvän hallinnon takeet turvattavan lailla.

Sähköistä viranomaisasiointia koskeva lainsäädäntöhanke (HE 17/2002 vp) on valmisteltu hallintolakihankkeesta erillisenä, koska sähköisen viranomaisasioinnin soveltamisala on hallintolakihanketta laajempi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 24.5.2002. Hallintolaki ja laki hallintolainkäyttölain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Kuitenkin voidaan arvioida, että ajanmukaistettu ja yhteen säädökseen koottu hallintomenettelyn perusteita koskeva sääntely luo helpomman ja selkeämmän toimintaympäristön niin yksityishenkilöille kuin yrityksille ja muille yhteisöille ja näin vähentää osaltaan hallintoasioinnista aiheutuvia kustannuksia.

8. Muut tiedot

Dno 2609/41/95

OM0135:00/06/01/1998

2.2 HALLINTOLAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO – MUUT LAINSÄÄDÄNTÖ- MUUTOKSET, KOULUTUS, TIEDOTUS JA SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on hallintolain täytäntöönpanemiseksi huolehtia siitä, että muuta hallinto-oikeudellista lainsäädäntöä muutetaan vastaamaan hallintolakia ja että lainsäädännöstä poistetaan mahdollisesti hallintolain kanssa ristiriidassa olevat säännökset.

Hallintolain täytäntöönpanoon kuuluu myös huolehtiminen hallintolain edellyttämästä tiedotuksesta, koulutuksesta ja seurannasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta (HE 72/2002 vp)

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriö huolehtii hallintolain koulutuksesta yhdessä koulutuksesta vastaavien yhteistyötahojen kanssa (HAUS, Suomen Kuntaliitto ja julkisoikeudellista opetusta antavat yliopistot). Oikeusministeriö huolehtii hallintolain edellyttämästä tiedotuksesta käyttäen tehokkaita ja helposti saavutettavia tiedotustapoja.

Oikeusministeriö huolehtii muiden hallinnonalojen kanssa neuvotellen siitä, että muiden ministeriöiden hallinnonaloilla tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Oikeusministeriö seuraa ja yhteensovittaa lainsäädäntömuutosten sisältöä sekä valmistelee omaa hallinnonalaansa koskevat tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Oikeusministeriö organisoii hallintolain seurannan siten, että seuraavan vaalikauden loppupuolella voidaan informoida eduskuntaa hallintolain täytäntöönpanosta.

4. Organisointi

Hallintolain täytäntöönpanosta huolehditaan virkatyönä sekä käyttäen hyväksi muita yhteistyötahoja. Seuranta järjestetään laajapohjaisesti eri hallinnonalojen, toimijoiden ja asiantuntijoiden yhteistyönä.

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690, matti.niemivuo@om.fi
Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674, eija.siitari-vanne@om.fi
Suviranta, Outi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7679, outi.suviranta@om.fi
Keravuori, Marietta, tutkija, oikeusministeriö, p. 1606 7707, marietta.keravuori@om.fi

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö on pyytänyt keväällä 2002 muilta hallinnonaloilta alustavat arviot lainsäädännön muutostarpeista.

6. Aikataulu

Koulutus aloitetaan syksyllä 2002 ja sitä jatketaan tarpeen mukaan.

Tiedotus aloitetaan 2003. Tiedotus pyritään järjestämään keskitetysti samaan aikaan voimaan tulevan kielilain kanssa.

Kiireellisiä ja välttämättömiä muutoksia edellyttävät hallituksen esitykset annetaan eduskunnalle keväällä 2003, jotta hallituksen esitykset ehditään käsitellä ja lainmuutokset saattaa voimaan yhtä aikaa hallintolain kanssa 1.1.2004 alkaen. Muut lainsäädäntömuutokset toteutetaan seuraavan vaalikauden aikana.

Seuranta aloitetaan lain voimaantulon jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

Lainsäädäntömuutosten osalta kuten edellä kohdassa 2.1.

8. Muut tiedot

2.3 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistellaan hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980- ja 1990-luvulla. Hallintolakihankkeen asiakirjat.

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten osalta oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Hanketta valmistelemaan asetetaan toimikunta, koska hankkeella on hallinnonalat ylittäviä vaikutuksia.

Valmistelijat:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674, eija.siitari-vanne@om.fi

Suviranta, Outi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7679, outi.suviranta@om.fi

Keravuori, Marietta, tutkija, oikeusministeriö, p. 1606 7707, marietta.keravuori@om.fi

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset on erotettu hallintolakihankkeen valmistelusta erilliseksi myöhemmin toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle seuraavan vaalikauden aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

2.4 SÄHKÖINEN VIRANOMAISASIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella uusi sähköistä viranomaisasiointia koskeva laki. Hallituksen esitys (HE 17/2002 vp) on annettu eduskunnalle 14.3.2002.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 8/2000 ”Sähköinen asiointi hallinnossa”.

Eduskunnan vastaus 132/1999 vp.

Muistiot kuulemistilaisuuksista 2. ja 5.11.2001.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (HE 17/2002 vp).

Lakivaliokunnan lausunto (LaVL 9/2002 vp).

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin asioiden sähköisestä vireillepanosta, käsittelystä ja päätösten tiedoksiantamisesta.

Laki koskisi sähköistä asiointia hallintoviranomaisissa, välillisen julkisen hallinnon toimielimissä, tuomioistuimissa, muissa lainkäyttöelimeissä sekä ulosottoviranomaisissa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674,

eija.siitari-vanne@om.fi

5. Taustatietoja

Koska liikenne- ja viestintäministeriön valmistelemaan lakiin sähköisistä allekirjoituksista (HE 197/2001 vp) on tarkoitus sisällyttää varmentamistoimintaa koskeva sääntely ja koska viranomaistoiminnassa muutoin noudatettavissa olevat sähköisen asioinnin säännökset ovat puutteellisia, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa on syytä säätää uusi nykyistä kattavampi laki.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksestä on valmistunut lakivaliokunnan lausunto (LaVL 2/2002 vp). Asian käsittely on kesken mietinnön valmistelevassa hallintovaliokunnassa. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun hallituksen esitys on hyväksytty ja laki vahvistettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

Monipuolisemman sähköisen asioinnin mahdollistava lainsäädäntö edellyttää viranomaisilta ja tuomioistuimilta investointeja laitteisiin ja ohjelmistoihin. Nämä kustannukset ovat kuitenkin vain osa tietoteknisen valmiuden ylläpitämis- ja kehittämiskustannuksista. Tietotekniikan tähänastinen kustannuskehitys on osoittanut, että uudet laitteet ja sovellukset halpenevat voimakkaasti markkinoille tulonsa jälkeen. Kustannusvaikutusten arviointia vaikeuttaa myös se, että sähköisen asioinnin tekninen kehitys on tällä hetkellä erittäin nopeaa.

Sähköisen asioinnin voidaan arvioida synnyttävän myös säästöjä asioinnin nopeutuessa ja tehostuessa.

8. Muut tiedot

OM008:00/2001

2.5 UHKASAKKOLAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uhkasakkolain (1113/1990) mukaan uhkasakon asettanut viranomainen voi tuomita uhkasakon maksettavaksi.

Hankkeessa on tavoitteena selvittää, voidaanko hallinnossa käytettävien uhkasakkojen tuomitsemistoiminta keskittää hallintoviranomaisten sijasta hallintotuomioistuimiin, jolloin päätöksenteko saatettaisiin jo ensi asteessa hallintolainkäytön piiriin. Tavoitteena on lisäksi tarkistaa uhkasakkolain ja erityislainsäädännön väliset suhteet ristiriitaisten ja tarpeettomien säännösten karsimiseksi.

Hankkeesta laaditaan arviomuistio, koska hankkeen vaikutukset ulottuvat eri hallinnonaloille. Jatkotoimista päätetään saadun palautteen perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten menettely harkittaessa uhkasakon tuomitsemista on hallintomenettelyä, jonka oikeusturvatakeet eivät ole niin kattavia kuin hallintolainkäytössä. Hallintolainkäyttölakiin (586/1996) sisältyvät muun ohella säännökset asianosaisen oikeudesta suullisen käsittelyyn ja todistajien välittömästä kuulemisesta. Näitä menettelytapoja, jotka eivät ole hallintoviranomaisen käytettävissä, voitaisiin käyttää hallintotuomioistuimen tuomitessa uhkasakon maksettavaksi.

Erityislainsäädännön perusteella uhkasakon asettamis- ja tuomitsemistoimivalta voi kuulua hyvin erityyppisille viranomaisille aina ministeriöistä kunnallisiin viranomaisiin saakka. Käytetystä viittauksista ja erityissääntelystä riippuen uhkasakon tuomitsemista koskevasta päätöksestä valitetaan ensi asteena joko hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Useimmissa tapauksissa muutoksenhakutie on kaksiportainen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan 5/1997 vp huomiota siihen, että kielto valittaa erikseen uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä on hallitusmuodon 16 §:n (nykyisen perustuslain 21 §:n) vastainen. Erityislainsäädäntöön sisältyy lukuisia vastaavia kieltoja.

4. Organisointi

Hanketta valmistellaan virkatyönä.

Valmistelija:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674,
eija.siitari-vanne@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallintolainkäyttöjärjestelmän yleiseen kehittämiseen.

6. Aikataulu

Arviomuistio valmistuu vuonna 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

2.6 HALLINTOLAINKÄYTTÖLAIN SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on raportoida oikeusministeriölle hallintolainkäyttömenettelyn toimivuudesta, mahdollisista ongelmista ja kehittämistarpeista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000.
Hallintolainkäytön kehittäminen. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän loppuraportti 30.11.2001.

3. Keskeinen sisältö

Loppuraportin mukaan ongelmana on, että edelleen on voimassa hallintolainkäyttölaista poikkeavia erityissäännöksiä, joiden perusteella hallintoviranomaisen päätöksestä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Loppuraportissa todetaan myös, että muutoksenhaku on muutamissa asiaryhmissä keskitetty yhteen alueelliseen hallinto-oikeuteen. Horisontaaliryhmän mukaan tulisi harkita asioiden hajauttamista kaikkiin hallinto-oikeuksiin, jollei enää ole erityisiä syitä niiden keskittämiseen.

Horisontaaliryhmän loppuraportissa todetaan myös, että hallintolainkäyttölain säännökset päätöksen tehneen hallintoviranomaisen asemasta oikeudenkäynnissä kaipaavat joiltakin osin selkeyttämistä. Raportissa tarkastellaan myös eräitä muita menettelykysymyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692, arja.manner@om.fi

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Laki perustuu oikeusministeriössä valmisteltuun hallituksen esitykseen 217/1995 vp laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on päättynyt 1.12.2001. Oikeusministeriössä harkitaan toimia hallintolainkäytön systemaattiseksi seuraamiseksi yhdessä hallintotuomioistuinten, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja oikeustieteellisten tiedekuntien kanssa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0587:0/6/1/1999

2.7 TOIMEENTULOTURVAN MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on kehittää toimeentuloturva-asioiden (sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioiden) muutoksenhakujärjestelmää kokonaisuutena, johon kuuluvat muutoksenhaun eri vaiheet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimeentuloturvan muutoksenhaku. Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö. KM 2001:9.

Vakuutusosoikeuden organisaation uudistaminen. Työryhmän ehdotus 14.9.2001.

Hallituksen esitys vakuutusosoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 101/2002 vp).

3. Keskeinen sisältö

Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean ehdotuksen mukaan kaikissa sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioissa olisi kaksiasteinen muutoksenhakujärjestelmä, jossa ensimmäisenä valitusasteena toimisivat muutoksenhakulautakunnat ja toisena valitusasteena vakuutusosoikeus.

Komitean ehdotuksen mukaan muutoksenhakulautakuntia olisi neljä: eläketurvan muutoksenhakulautakunta, toimeentuloturvan muutoksenhakulautakunta, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta.

Hallituksen esityksessä vakuutusosoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi ehdotetaan, että vakuutusosoikeutta koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Uudessa vakuutusosoikeuslaissa säädettäisiin vakuutusosoikeuden osastojaosta, henkilöstöstä ja ratkaisukokoonpanoista eri asiaryhmissä sekä lainvoimaisen päätöksen poistamisesta ja purkamisesta.

4. Organisointi

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692, arja.manner@om.fi

5. Taustatietoja

Muutoksenhakua toimeentuloturva-asioissa on selvitetty myös hallintotuomioistuintoimikunnassa (Alueelliset hallinto-oikeudet. KM 1997:4), selvitysmies Pentti Arajärven muistiossa (Toimeentuloturva

koskevan lainsäädännön selkeyttäminen. STM:n monisteita 1998:17) sekä oikeusministeriön toimeksiannosta Tampereen yliopiston julkisoikeuden laitoksella laaditussa selvityksessä (Juha Salomaa: Toimentuloturvaetuuksien muutoksenhakujärjestelmä. Tampereen yliopisto 1998).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys vakuutuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi on annettu eduskunnalle 23.8.2002. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.5.2003.

Muutoksenhakulautakuntien osalta uudistuksen yksityiskohtainen valmistelu edellyttää jatkotyötä useilla hallinnonaloilla. Muutoksenhakulautakuntien uudistaminen tulee aikanaan vaikuttamaan myös vakuutuslaia koskevaan sääntelyyn. Toteuttamisaikataulua on lähemmin arvioitava jatkotyössä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Kokonaisuutena arvioiden uudistuksella ei välittömästi ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta muutokset on otettava vastaisuudessa huomioon valitusviranomaisten voimavaroja tarkasteltaessa.

8. Muut tiedot

OM0768:00/06/06/1999

2.8 MENETTELY TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKETTÄ JA TAPATURMA- VAKUUTUSTA KOSKEVIEN VALITUSTEN KÄSITTELYSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on kartoittaa valitusten käsittelyssä noudatettavan menettelyn mahdollisia tarkistamistarpeita asianosaisen oikeusturvan näkökulmasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvityksen tekeminen oikeusturvan toteutumisesta työkyvyttömyyseläkettä ja tapaturmavakuutusta koskevien valitusten käsittelyssä. Muistio 20.5.2002/AM.

3. Organisointi

Sakslin, Maija, vastaava tutkija, oikeustieteen lisensiaatti

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692, arja.manner@om.fi

4. Taustatietoja

Oikeusministeriö on 27.5.2002 määrännyt vastaava tutkija, oikeustieteen lisensiaatti Maija Sakslinin suostumuksensa mukaisesti toimimaan asiantuntijana tehtävänäään laatia selvitys perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumisesta työkyvyttömyyseläkettä ja lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevien valitusten käsittelyssä.

5. Aikataulu

Tutkija Maija Sakslinille annettu asiantuntijamääräys on voimassa 30.6.2003 saakka.

3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA

3.1 JULKISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN TÄYTÄNTÖÖNPANON SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksen (621-699/1999) täytäntöönpanoa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Eduskunnan hallintovaliokunnan mietintö (HaVM 31/1998 vp) sekä eduskunnan vastaus (EKV 303/1998).

3. Keskeinen sisältö

Eduskunta edellytti julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistusta säädettäessä, että uudistuksen täytäntöönpanoa seurataan. Seurannan avulla kerätään tietoja lainsäädännön soveltamisesta ja toimivuudesta käytännössä mm. oikeus- ja hallintokäytännön kartoituksen avulla.

4. Organisointi

Uudistuksen vaikutuksien arvioimiseksi tuotetaan erillisselvityksiä, joista merkittävin osa laaditaan Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa. Seurannan tukena toimii yhteistyöryhmä:

Puheenjohtaja:

Vararehtori Teuvo Pohjolainen (Joensuun yliopisto)

Jäsenet:

Professori Timo Konstari (Helsingin yliopisto)

Johtaja Lea Mäntyniemi (Vakuutusyhtiöiden keskusliitto)

Yksikön päällikkö Kaija Majoinen (Suomen Kuntaliitto)

Tiedottaja Paula Grönlund (valtioneuvoston kanslia, tiedotusyksikkö)

Toimittaja Olli Ainola (Yleisradio)

Professori Jyrki Tala (Turun yliopisto)

Hallitusneuvos Miliza Vasiljeff (valtiovarainministeriö, hallinnon kehittämisosasto)

Hallintoneuvos Pirkko Ignatius (korkein hallinto-oikeus)

Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin (oikeusministeriö)

Sihteereinä toimivat Leena Vettenranta oikeusministeriöstä sekä tutkija Christa Salovaara

Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta.

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693,

anna-riitta.wallin@om.fi

Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö on uudistettu kokonaan säätämällä uusi viranomaisten toiminnan julkisuutta koskeva laki (621/1999) ja siihen liittyvä muu lainsäädäntö (622-699/1999), jotka tulivat

voimaan 1.12.1999. Lain aiheuttamat muutokset tietojärjestelmiin on tehtävä viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta (L 638/2000).

Uudessa laissa otetaan huomioon, että julkisuusperiaatteen mukainen tiedonsaantioikeus on säädetty perusoikeudeksi. Viranomaisilla on velvollisuus edistää tiedon saamista viranomaisten asiakirjoista. Laissa on yleiset säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta.

Eduskunta edellytti uudistukseen kuuluvia lakeja hyväksyessään, että hallitus tarkkaan seuraa uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antaa eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2003 aikana.

6. Aikataulu

Seurantaan liittyvien selvitysten on määrä olla valmiita viimeistään 31.8.2003 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.2 LUOTTOTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia luottotietoja koskeva lainsäädäntö, joka koskisi myös yrittäjien ja yhteisöjen luottotietoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on selvittää yleisen luottotietolainsäädännön kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden tarve sekä laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu säädösehdotus. Sääntelyn tulee kattaa henkilöluottotiedot, yrityksiä koskevat luottotiedot ja yrityshenkilöitä koskevat luottotiedot. Lisäksi selvitetään, miten ns. positiivisten luottotietojen rekisteröintiä koskevaa sääntelyä voidaan kehittää ottaen huomioon ns. kulutusluottodirektiivin 87/102/ETY vireillä oleva kokonaistarkistus sekä sen aikataulu.

4. Organisointi

Valmistelua varten on 21.5.2002 asetettu työryhmä.

Puheenjohtaja: lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin (oikeusministeriö)

Jäsenet:

lakimies Minna Helle (Akava)

johtaja Antti Maijala (Teollisuus ja työnantajat)

lakimies Elli Myllylä (Suomen Pankkiyhdistys)

johtaja Lea Mäntyniemi (Vakuutusyhtiöiden keskusliitto)

ylitarkastaja Heikki Partanen (tietosuojavaltuutetun toimisto)

johtaja Anja Peltonen (Kuluttajavirasto)

asiamies Matti Räisänen (Kaupan keskusliitto)
johtava lakimies Tuula Sario (Suomen kuluttajaliitto)
johtaja Rauno Vanhanen (Suomen yrittäjät).

Sihteerit:

lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
ylitarkastaja Heikki Partanen, ylitarkastaja, tietosuojavaltuutetun toimisto
Pysyvä asiantuntija: Matti Rudanko, professori, Helsingin kauppakorkeakoulu

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi
Leena Vettenranta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695,
leena.vettenranta@om.fi

5. Tausta

Nykyisin on yksityiskohtaisemmin säädetty vain kuluttajan asemassa olevia henkilöitä koskevista luottotiedoista.

6. Aikataulu

Työryhmän tulee saada valmiiksi pääpiirteinen ehdotus uudistuksen toteuttamisesta 31.1.2003 mennessä sekä ehdotus hallituksen esitykseksi 30.4.2004 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.3 SELVITYS VIRANOMAISTEN VÄLISTÄ TIETOJENVAIHTOA KOSKEVASTA LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä voitiin vain rajoitetusti yhtenäistää salassa pidettävien tietojen luovuttamista viranomaisten välillä koskevia säännöksiä. Tarkoituksena on selvittää tarpeet ja mahdollisuudet säännellä erityisesti viranomaisten välisen tietojenvaihdon kehittämistä keskitetyin yleissäännöksin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija:
Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Selvitys on tarkoitus käynnistää vuoden 2003 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.4 EU:N AVOIMUUSASETUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 toukokuussa 2001. Asetuksen tavoitteena on turvata Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 255 artiklassa kirjatun asiakirjajulkisuuden toteutuminen käytännössä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Avoimuustyöryhmän asettamispäätös 8.6.1998

Komission ehdotus avoimuusasetukseksi KOM(2000) 30

U 7/2000 vp

PeVL 6/2000 vp, PeVL 31/2000 vp, PeVL 16/2001 vp

HaVL 6/2000 vp

Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43). Neuvoston päätös neuvoston työjärjestyksen muuttamisesta (EYVL L 313, 30.11.2001, s. 40).

3. Keskeinen sisältö

Uusi avoimuusasetus sisältää säännökset oikeudesta tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin. Asetuksessa säännellään tutustumisoikeutta koskevat poikkeukset samoin kuin asiakirjapyyntöjä käsiteltäessä noudatettava menettely. Arkaluonteisia asiakirjoja koskevista asiakirjapyyntöistä on erityissäännökset. Asetuksessa veloitetaan unionin toimielimet pitämään asiakirjarekistereitä.

4. Organisointi

Oikeusministeriö asetti 8.6.1998 työryhmän (avoimuustyöryhmä), jonka tehtävänä oli muun muassa valmistella ehdotuksia niistä toimenpiteistä, joilla Suomi voi vaikuttaa omien tavoitteidensa toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten asiakirjajulkisuudesta annettavaa sääntelyä valmisteltaessa. Asetuksen valmistuttua työryhmä seuraa sen täytäntöönpanoa unionin toimielimissä.

Työryhmä pyrkii myös myötävaikuttamaan Suomen viranomaisille esitettyjen, unionin toimielinten asiakirjoja koskevien pyyntöjen käsittelyn tarvittavaan yhtenäistämiseen.

Työryhmän

Puheenjohtaja:
ylivohtaja Pekka Nurmi

Jäsenet:

lainsäädäntöjohtaja Tiina Astola, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö, p. 1606 7740, risto.eerola@om.fi

lähetystöneuvos Anne Huhtamäki, ulkoasiainministeriö

neuvotteleva virkamies Tiina Kangas, oikeusministeriö

erityisasiantuntija Ismo Mäenpää, valtioneuvoston kanslia

lainsäädäntöneuvos Kirsi Salo, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Johanna Suurpää, ulkoasiainministeriö

lainsäädäntöneuvos Sina Uotila, oikeusministeriö

avustaja Rae Verkkoranta, ulkoasiainministeriö

lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö, p. 1606 7695, leena.vettenranta@om.fi

yksikön päällikkö Juha Virtanen, ulkoasiainministeriö

lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö

Asiantuntija:

professori Timo Konstari, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Euroopan unionissa oikeus tutustua eri toimielinten asiakirjoihin on perustunut toimielinkohtaisiin hallinnollisiin päätöksiin ja niitä koskevaan oikeuskäytäntöön. Amsterdamin sopimuksella oikeus kirjattiin perustamissopimuksen tasolle. Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 255 artiklan mukaan unionin kansalaisilla ja jäsenvaltioissa asuvilla sekä unionissa kotipaikan omaavilla yhteisöillä on oikeus tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin. Tätä koskeva asetus (1049/2001/EY) annettiin 30.5.2001, mutta sen soveltaminen edellyttää, että toimielimet antavat asiasta täsmentäviä erityismääräyksiä.

6. Aikataulu

Täsmentävät erityismääräykset oli annettava 3.12.2001 mennessä, jolloin avoimuusasetusta ryhdyttiin soveltamaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 1978/45/98 OM

EU/070200/0125

3.5 MAKSUPERUSTEET JULKISUUTTA TOTEUTETTAESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhdenmukaistaa maksujen perusteita annettaessa asiakirjoja ja tietoaineistoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on selvittää, mitä hinnoitteluperiaatteita sovelletaan valtionhallinnossa pantaessa täytäntöön viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä miten sovellettava hinnoittelu vastaa julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun tavoitteita. Työryhmän tulee lisäksi arvioida, mikä olisi tarkoituksenmukaisin keino toteuttaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn tiedonsaannin maksullisuus valtionhallinnossa lakia säädettäessä suunnitellulla tavalla sekä tehdä ehdotuksensa asiasta.

4. Organisointi

Työryhmä:

Puheenjohtaja: Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi

Jäsenet:

Taipale, Hannu, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695,
leena.vettenranta@om.fi

5. Taustatietoja

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan jokaisella on oikeus saada kopio viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Jos asiakirja on vain osittain salassa pidettävä, kopio on annettava asiakirjan julkisesta osasta. Julkisuuslakia valmisteltaessa lähtökohtana oli, että kopion antamisessa julkisuuslain perusteella on kysymys maksuperustelaisista tarkoitettuista julkisoikeudellisista suoritteista, josta maksu määrätään omakustannusarvon mukaan.

Nytemmin on käynyt ilmi, että valtion viranomaisten suoritetuotannon hinnoittelua koskevia maksuperustelain säännöksiä on sovellettu siten, että pääosassa maksuasetuksia tiedon antaminen asiakirjasta on luettu liiketaloudellisesti hinnoiteltaviin suoritteisiin. Näissä tapauksissa asiakirjojen kopiomaksut voivat muodostua suuremmiksi kuin julkisuuslakia säädettäessä tarkoitettiin.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika: 30.10.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.6 VALTIONHALLINNON TIETOHALLINNON OHJAUKSEN TEHOSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laajentaa ja tehostaa valtion tietohallinnon ohjausta säätämällä tarkemmin viranomaisten velvollisuuksista huolehtia tietojärjestelmien yhteensopivuudesta, yhteisistä asiankäsittelyjärjestelmistä ja yhteisestä tietoverkkopalvelujen antamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tietohallinnon normiohjauksen ja sitä koskevan lainsäädännän tarve. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 13/2001.

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain hyvää tiedonhallintatapaa koskevaa 18 §:ää muutettaisiin siten, että valtion viranomaisilla olisi velvollisuus käyttää yhteensopivia tietojenkäsittelyjärjestelmiä, liittyä yhteisiin asiankäsittelyjärjestelmiin ja osallistua yhteisten tietoverkkopalvelujen antamiseen asetuksella säädettävissä tapauksissa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693,
anna-riitta.wallin@om.fi

5. Taustatietoja

Valtiovarainministeriö asetti toukokuussa 2002 työryhmän valmistelemaan esityksen laiksi valtionhallinnon tietohallinnon järjestämisestä ja ohjauksesta. Työryhmä katsoi laatimiensa selvitysten perusteella, ettei erillisen tietohallintolain säätäminen ole tarpeen, vaan että tarvittava tietohallinnon ohjaus voidaan saada aikaan muuttamalla lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Mainitun lain 18 § 2 momentti sisältää säännökset oikeudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä hyvää tiedonhallintatapaa ja tietoturvallisuutta koskevista asioista.

6. Aikataulu

Uudistus toteutetaan osana muita julkisuuslain muutoksia vuoden 2003 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

4. KIELILAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 KIELILAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on uudistaa kielilaki ja siihen liittyvä sääntely. Uudistuksen tavoitteena on kielilainsäädännön ajanmukaistaminen ja selkeyttäminen sekä maan kaksikielisyyden edistäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komitean asettamispäätös OM0469:00/06/06/1999/26.8.1999

Kielilakikomitean mietintö suomeksi ja ruotsiksi (KM 2001:3)

HE 92/2002 vp.

3. Keskeinen sisältö

Esitys sisältää ehdotuksen Suomen kansalliskieliä, suomea ja ruotsia, koskevaksi uudeksi kielilaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Ehdotetulla kielilailla kumottaisiin vuodelta 1922 oleva saman niminen laki. Uusi laki koskisi suomea ja ruotsia, muista kielistä säädettäisiin erikseen. Lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat viranomaiset ja muutkin julkista tehtävää hoitavat. Kielilaki olisi yleislaki, jota erityislainsäädäntö täydentäisi. Ehdotuksen mukaan kielellisen jaotuksen perustana olisi edelleenkin yksikieliset ja kaksikieliset kunnat. Viranomaisten olisi oma-aloitteisesti huolehdittava kielellisten oikeuksien turvaamisesta. Lakiehdotukseen sisältyvät yksityiskohtaiset säännökset eri tilanteita varten oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia viranomaisissa. Edelleen laissa säädettäisiin lainsäädännön ja tiedottamisen kielestä. Lakiehdotukseen sisältyy erityisiä säännöksiä puolustusvoimien joukko-osastojen, Suomen ulkomaanedustustojen ja vankeinhoitolaitoksen kielestä. Laissa säädettäisiin myös julkiselle vallalle velvollisuus edistää kielellisiä oikeuksia. Oikeusministeriön tehtäväksi tulisi seurata kielilain täytäntöönpanoa ja soveltamista. Valtioneuvosto antaisi vaalikausittain eduskunnalle kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta ja kielellisten oikeuksien toteutumista.

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta. Laki korvaisi vuodelta 1922 peräisin olevan valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain. Uusi laki olisi yleinen, ja se koskisi paitsi valtion virkamiehiä myös kuntien ja kuntayhtymien sekä itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten virkamiehiltä vaadittavaa kielitaitoa. Lakiin sisältyy säännökset muun muassa viranomaisten velvollisuudesta huolehtia henkilöstönsä kielitaidosta, kielitaitovaatimuksista ilmoittamisesta ja niiden asettamistavasta, erivapaudesta sekä suomen ja ruotsin kielen tutkinnoista.

Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset muutoksiksi oikeudenkäymiskaareen, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin, esitutkintalakiin, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin, potilaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin, sosiaalihuoltolakiin, kansanterveyslakiin, erikoissairaanhuoltolakiin ja kuntajakolakiin.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Palmgren, Sten, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7745, sten.palmgren@om.fi

Tallroth, Paulina, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7726, paulina.tallroth@om.fi

5. Taustatietoja

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmaan sisältyy kannanotto kielilain uudistamisesta ja tämän perusteella valtioneuvosto käynnisti kielilainsäädännön uudistamisen.

Nykyinen kielilaki on vuodelta 1922. Laki on sisällöltään osin vaikeaselkoinen, pykälät niukkasanaisia sekä vaikeasti ymmärrettävissä ja sovellettavissa. Myös lain kieliasu ja lainsäädäntötekniikka ovat selvästi vanhentuneet ja uudistamisen tarpeessa.

Kielilain ja muista kielilainsäädännön säännöksistä huolimatta viranomaistoiminnassa ilmenee jatkuvasti ongelmia, jotka johtuvat virkamiesten riittämättömistä edellytyksistä palvella kansalaisia molemmilla kielillä. Asia koskee sekä yksi- että kaksikielisiä alueita. Käytännössä ilmenevät epäkohdat luovat epätasa-arvoisuutta kieliryhmien välille ja ovat omiaan heikentämään kansalaisten käsitystä maamme kaksikielisyydestä. Ongelmaan on viime vuosina kiinnitetty huomiota laajasti ja kielilainsäädäntöä ja sen uudistamisen tarvetta on käsitelty eri tasoilla yhteiskunnassa.

6. Aikataulu

Hallitus on antanut esityksen uudeksi kielilainiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi 28.6.2002 (HE 92/2002 vp). Tarkoitus on, että eduskunta päättäisi esityksestä ennen vaalikauden päättymistä ja että uudistus tulisi voimaan vuoden 2004 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksesta aiheutuu varsin merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, joita on kuitenkin vaikeata yksityiskohtaisesti arvioida. Hallituksen esityksessä on eritelty kustannuksia aiheuttavia tekijöitä.

8. Muut tiedot

OM0469:00/06/06/1999

4.2 SAAMEN KIELEN KÄYTTÄMISESTÄ VIRANOMAISISSA ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on korjata ne puutteet, jotka johtuvat nykyisen saamen kielen kielilain toimimattomuudesta, ja sovittaa saamelaisien kielelliset oikeudet perustuslain uudistuneisiin säännöksiin ja kansainvälisessä oikeudessa tapahtuneeseen kehitykseen. Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annettuun lakiin (516/1991) tehdään tätä tarkoittavat tarpeellisiksi katsottavat muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamelaiskäräjien asettamispäätös 11.6.1997 ja päätös 5.10.2000
Saamelaiskäräjien ehdotus uudeksi saamen kielilainiksi 20.2.2002
Lausuntotiivistelmä 31.7.2002. Lausuntoja ja selvityksiä 2002:16

3. Keskeinen sisältö

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain tarkistaminen.

4. Organisointi

Jatkovalmistelu toteutetaan saamelaiskäräjien ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen sekä saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen pohjalta virkatyönä oikeusministeriössä.

Valmistelija:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694, eero.aarnio@om.fi

5. Taustatietoja

Saamelaiskäräjät asetti 11.6.1997 työryhmän laatimaan hallituksen esityksen muotoon ehdotusta siitä, miten saamelaisten kielellisten perusoikeuksien ja kielellisten ihmisoikeuksien toteutuminen turvattaisiin nykyistä paremmin saamelaisten kielilaissa (*saamen kielilain uudistamistyöryhmä*). Saamelaiskäräjien pyynnöstä oikeusministeriö nimesi työryhmään yhden jäsenen. Työryhmän työ oli alunperin määrä saada päätökseen vuoden 1998 loppuun mennessä. Saamelaiskäräjät on sittemmin työryhmän esityksestä kuitenkin jatkanut sen määräaika marraskuulle 2001. Saamelaiskäräjät on hyväksynyt ehdotuksen 14.12.2001 ja luovuttanut sen oikeusministeriölle 20.2.2002. Ehdotuksesta pyydettiin lausunto 128 taholta ja saatiin 87 taholta. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys valmistellaan oikeusministeriössä virkatyönä saamelaiskäräjien ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti kielilain kanssa vuoden 2004 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2661/062/97 OM

5. VÄHEMMISTÖJEN OIKEUDET

5.1 MAAHAN JA LUONTAISLINKEINOIHIN LIITTYVIEN OIKEUKSIEN JÄRJESTÄMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEEN VALTIONMAILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella ehdotus maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämisestä saamelaisten kotiseutualueen valtionmailla. Ehdotuksen tulee täyttää ne vähimmäisvaatimukset, jolla Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen ratifioinnin esteet voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

Juhani Wirilander, Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, 8.8.2001

Toimikunnan mietintö KM 2001:14, 3.12.2001

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi saamelaisten kotiseutualueen luonnonhoitoalueen neuvottelukunnasta ja laiksi Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta, 18.6.2002

3. Keskeinen sisältö

Saamelaistoimikunnan tuli selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla voidaan yhtäältä turvata saamelaisten alkuperäiskansan oikeudet ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoaan ja perinteisiä elinkeinojaan ja toisaalta ottaa huomioon paikalliset elinolosuhteet ja niiden kehittämistarpeet. Toimikunta ehdotti mietinnössään erityisen johtokunnan perustamista saamelaisten kotiseutualueelle merkittävien maankäyttöä koskevien periaateratkaisujen tekemistä varten.

4. Organisointi

Toimikunnan ehdotuksen jatkovalmistelua on toteutettu toimikunnan mietinnön ja siitä annettujen lausuntojen sekä saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen pohjalta virkatyönä oikeusministeriössä. Luonnos hallituksen esitykseksi asiaa koskevaksi laiksi (18.6.2002, www.om.fi/14510.htm) on lähetetty lausuntokierrokselle. Lausunnot tulee toimittaa elokuun 2002 loppuun mennessä.

Valmistelijat:

Ekroos, Marja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7706, marja.ekroos@om.fi

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694, eero.aarnio@om.fi

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7621, mirja.kurkinen@om.fi

5. Taustatietoja

Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskeva lainsäädäntö (973/1995 ja 974/1995; HE 248/1994 vp) tuli voimaan 1.1.1996. Se pohjautuu saamelaisasiain neuvottelukunnassa vuonna 1990 valmistuneeseen komiteamietintöön (KM 1990:32), joka saamelaisten hallinnollisen aseman parantamisen lisäksi koski saamelaisväestön oikeuksia maahan ja veteen saamelaisten kotiseutualueella. Maa-oikeuskysymykset jätettiin kuitenkin vuonna 1993 saamelaisten hallinnollista asemaa koskevan lainvalmistelun ulkopuolelle ja annettiin tarkemmin selvitettäväksi silloiselle saamelaisvaltuuskunnalle, jolta tehtävä on siirtynyt saamelaiskäräjille.

Hyväksyessään 14.2.1995 hallituksen esitykseen HE 248/1994 vp sisältyneet lakiehdotukset jätettäväksi lepäämään eduskunta edellytti hallituksen laativan mitä pikimmin selvityksen siitä, millä tavoin ja millaisin käytännön vaikutuksin esteet Kansainvälisen työjärjestön alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen (ILO:n alkuperäiskansasopimus n:o 169/1989) ratifioimiselle ovat poistettavissa. Yleissopimus oli saatettu eduskunnan käsiteltäväksi vuonna 1990 (HE 306/1990 vp). Hallituksen esityksessä todettiin tuolloin, että Suomen tulisi liittyessään yleissopimukseen turvata saamelaisille voimassa olevaa lainsäädäntöä laajemmin heidän perinteisesti asuttamiinsa ja omistamiinsa maihin sekä niiden luonnonvarojen käyttämiseen liittyviä oikeuksia. Hallituksen esitykseen yhtyen eduskunta ei tuossa vaiheessa hyväksynyt sopimusta, koska Suomen lainsäädännön ei voitu katsoa vastaavan yleissopimuksen määräyksiä lähinnä saamelaisten maahan kohdistuvien oikeuksien osalta.

Työministeriö ja oikeusministeriö antoivat pyydetyn selvityksen eduskunnan perustuslakivaliokunnalle 17.4.1996. Yhteisessä selvityksessä ministeriöt katsoivat tarkoituksenmukaiseksi odottaa saamelaiskäräjillä kesken olevan selvitystyön valmistumista, eivätkä näin ollen ottaneet kantaa tuossa vaiheessa siihen, millaiset lainsäädäntötoimet olisivat tarpeen ratifiointiesteiden poistamiseksi.

Oikeusministeriö päätti 25.5.1999 kutsua hallintoneuvos Pekka Vihervuoren selvittämään maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää asiakokonaisuutta saamelaisten kotiseutualueella. Selvityksen taustana oli myös pyrkimys selvittää kysymys ILO:n

alkuperäiskansasopimuksen ratifioinnin esteiden poistamisesta. Selvitysmies Vihervuori luovutti laatimansa selvityksen oikeusministerille 11.10.1999. Sopimuksen mahdolliseen ratifiointiin selvitysmies ei ottanut kantaa.

6. Aikataulu

Toimikunnan mietintöön ja lausuntopalautteeseen perustuvasta hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot elokuun 2002 loppuun mennessä. Ministeriön tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2002 syysistuntokaudella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

6. AHVENANMAA

6.1 AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on itsehallintolain toimivuuden parantaminen ja lain selkeyttäminen lähinnä Euroopan unioniin liittyvissä asioissa. Ahvenanmaan vaikutusmahdollisuuksia maakunnan toimivaltaan liittyvien EU-asioiden valmistelussa parannettaisiin. Itsehallintolain terminologiaa muutettaisiin siten, että se paremmin vastaisi uutta perustuslakia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ahvenanmaatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 3/1999.

Ahvenanmaatyöryhmän mietinnöstä saadut lausunnot.

Hallituksen esitys 18/2002 vp.

3. Keskeinen sisältö

Lain 9 a luku, joka koskee EU-asioiden kansallista valmistelua ja maakunnan osallistumista siihen, ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Maakunnan osallistumismahdollisuuksia parannetaan. Maakuntalakien voimaantuloa voitaisiin kiirehtiä tietyissä poikkeustapauksissa. Maakunnan asetuksenantovaltaa koskevaa säännöstä muutettaisiin uutta perustuslakia vastaavaksi. Kansainvälisten sopimusten hyväksymismenettelyä yksinkertaistettaisiin tietyissä tapauksissa. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi useita teknisluontoisia muutoksia, mm. uuden perustuslain sekä maakuntahallituksen nimenmuutoksen johdosta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745, sten.palmgren@om.fi

Suviranta, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Uusi Ahvenanmaan itsehallintolaki (1144/1991) tuli voimaan 1.1.1993. Lain soveltamisessa on havaittu joitakin sellaisia ongelmia, jotka tulisi ratkaista lakia muuttamalla. Oikeusministeriö asetti 17.12.1997 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi. Työryhmä on aikaisemmin antanut osamietinnön, jonka pohjalta hallituksen esitys 147/1998 vp on annettu eduskunnalle. Esitys liittyi uuteen perustuslakiin. Laki tuli voimaan 1.3.2000. Työryhmä on luovuttanut loppumietintönsä 17.6.1999. Mietintö on ollut lausunnolla. Oikeusministeriössä on laadittu luonnos hallituksen esitykseksi, joka on lähetetty lausunnolle 16.1.2001. Saatujen lausuntojen johdosta käsittelyä jatkettiin valtioneuvoston kanslian, ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön sekä Ahvenanmaan maakuntahallituksen välillä käydyillä neuvotteluilla.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (18/2002 vp) annettiin maaliskuussa 2002. Asia on käsiteltävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 3719/08/97

OM0129:00/06/01/1998

6.2 ASETUS VALTION VIRKAMIESTEN KIELITAITOVAATIMUKSISTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriössä valmistellaan ehdotus asetukseksi valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa sekä siihen liittyväksi työjärjestykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Asetuksella selkeytettäisiin sääntelyä niin, että valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa koskisi Ahvenanmaan itsehallintolain 42 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla oma kielisäännöstö. Tämän seurauksena Ahvenanmaa ei tältä osin kuuluisi kielilain soveltamisalan piiriin.

Valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksia ryhmitettäisiin Ahvenanmaan maakunnan erityistarpeet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla sekä mahdollistettaisiin kielikokeet Ahvenanmaalla.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Palmgren Sten, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7745, sten.palmgren@om.fi

Tallroth Paulina, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 42 §:n 1 momentin mukaan valtion palveluksessa olevien kielitaidosta säädetään maakuntahallituksen suostumuksin asetuksella.

6. Aikataulu

Hanke on lykätty odottamaan kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamiseen liittyvien ehdotusten valmistumista.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

7. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

7.1 HEDELMÖITYSHOIDOT (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada aikaan lainsäädäntö, jossa säännellään hedelmöityshoitojen käytön edellytykset sekä toimenpiteen osapuolten ja hoidon avulla syntyneen lapsen oikeudellinen asema.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön työryhmän mietintö, Lainvalmisteluosaston julkaisu 12/1988

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1990

Laintarkastuskunnan lausunto 4/1991

Luonnos hallituksen esitykseksi 24.6.1993

Stakesin mietintö 14/1996

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1997

HE 76/2002 vp 5.6.2002

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin sukusolujen ja alkioiden käytöstä hedelmöityshoidossa, hedelmöityshoidon antamisen edellytyksistä, sukusolujen ja alkioiden luovuttamisesta hedelmöityshoitoa varten, sijaissyntytyksestä ja hoidon tuloksena syntyneen lapsen tiedonsaantioikeudesta. Isyyslakiin lisättäisiin säännökset hedelmöityshoidon avulla syntyneen lapsen isyydestä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663, desiree.soderlund@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Vähäisiä vaikutuksia valtion talousarvion sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa.

8. Muut tiedot

135/41/87

OM144:00/06/01/1998

7.2 PERINTÖKAAREN SUOSIOLAHJASÄÄNNÖKSEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Perintökaaren muuttaminen siten, että ns. suosiolahjaa ei lisättäisi perittävän jäämistöön lakiosia laskettaessa, jos perittävän tahdonilmaisun perusteella on selvää, ettei tämä ollut perittävän tarkoitus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 77/2000 vp 16.6.2000

Työryhmän mietintö 12.12.2001

LaVM 15/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Perittävä voi lahjoittaa omaisuuttaan lakiosaperillisilleen ilman että muut lakiosaperilliset voivat perittävän kuoltua vaatia sen johdosta lisäystä lakiosaansa.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3531/41/97

OM146:00/06/01/1998

7.3 PERINTÖKAAREN VELKAVASTUUSÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kuolinpesän osakkaitten velkavastuuta koskevien perintökaaren 21 luvun säännösten uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeustieteen tohtori Tapani Lohen arviomuistio 15.12.1999

Lausuntotiivistelmä 15.2.2001

Työryhmän mietintö 12.12.2001

Lausuntotiivistelmä 28.8.2002

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että kuolinpesän osakkaiden henkilökohtaisesta velkavastuusta pääsääntöisesti luovutaan. Pesänselvittäjän toimivaltuuksia lisättäisiin niin, että pesänselvittäjä voisi päättää varojen jakamisesta velkojen kesken ylivelkaisessa kuolinpesässä silloinkin, kun varojen jaosta ei voida sopia velkojen kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719, liisa.lehtimaki@om.fi

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM00/06/01/2000

7.4 SUOMEN KANSAINVÄLISEN PERHELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa Suomen kansainvälinen perhe- ja perintölainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän periaatemuistio (OM:n lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994)

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään edellytykset käynnistää lainvalmistelutyö, jonka tavoitteena on uudistaa Suomen kansainvälinen isyyslainsäädäntö.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Avoin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

7.5 VERITUTKIMUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on nykyaikaistaa veritutkimuksia koskeva laki sisällöllisesti. Uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa isän ja lapsen välisen biologisen sukulaisuuden selvittäminen nykyaikaisin lääketieteellisin keinoin ja lisätä mahdollisuuksia vahvistaa lapsen ja isän välinen sukulaisuussuhde.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 2.1.2001

Lausuntotiivistelmä 20.6.2001

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin nykyaikaisten lääketieteellisten keinojen käyttämisestä isyyden selvittämisessä ja lisättäisiin mahdollisuuksia vahvistaa lapsen ja isän välinen sukulaisuussuhde. Uhkasakkoa ja noutamista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Isyyslakiin tehtäisiin lain johdosta tarvittavat muutokset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663, desiree.soderlund@om.fi

5. Taustatietoja

Laki eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista eli ns. veritutkimuslaki tuli voimaan 1.10.1976. Lain voimaantulon jälkeen lääketieteelliset keinot selvittää lapsen ja isän biologista sukulaisuutta ovat kehittyneet. Uhkasakkoa ja pakkokeinoja koskeva lainsäädäntö on uudistettu. Perusoikeusuudistus on korostanut tarvetta tarkistaa veritutkimuslain säännösten riittävyyttä ja asianmukaisuutta. Veritutkimuslain uudistaminen aiheuttaa tarpeen tarkistaa eräitä isyyslain säännöksiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM192:00/06/01/2000

7.6 KUOLLEEKSI JULISTAMISESTA ANNETUN LAIN UUDISTAMISTYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 28.5.2002 työryhmän valmistelemaan kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.5.2002

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on nykyaikaistaa kuolleeksi julistamisesta annettu laki. Uudistuksen tavoitteena on, että kuolleeksi julistamisen edellytykset vastaisivat nykyajan vaatimuksia ja että kuolleeksi julistamista koskevia asioita käsittelevät tehtävään tarkoituksenmukaisimmin soveltuvat viranomaiset. Menettely on oltava tarkoituksenmukaista, mutta samalla taattava riittävä oikeusturva niille henkilöille, joiden kuolleeksi julistamista haetaan.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Markku Helin, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

Jäsenet:

Erityisasiantuntija Tuomo Antila, oikeusministeriö, puh. 1606 7664, tuomo.antila@om.fi

Lainsäädäntöneuvos Terhi Lehtonen, sisäasiainministeriö

Ylitarkastaja Juha Lempinen, Väestörekisterikeskus

Henkikirjoittaja Annamari Rouhe, Tampereen maistraatti

Sihteeri

Antila, Tuomo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Laki kuolleeksi julistamisesta on annettu 23.4.1901 minkä jälkeen sitä ei ole kattavasti tarkistettu.

Oikeusministeriön asettama työryhmä katsoi eräiden hakemusasioiden siirtämistä käräjäoikeuksista maistraatteihin koskevassa mietinnössään 11.1.2001, että

väestötietojärjestelmän ylläpitoon liittyvät kuolleeksi julistamisasiat on perusteltua siirtää

käräjäoikeuksista maistraatteihin. Työryhmä esitti myös arvioitavaksi syyttäjälaitoksen tehtävät näissä

kysymyksissä ja kuulutusmenettelyn nykyaikaistamisen. Mietinnöstä annetuissa lausunnoissa kannatettiin

yleisesti työryhmän ehdotusta asioiden siirtämisestä ja pidettiin kuolleeksi julistamisesta annetun lain

kokonaisuudistusta tarpeellisena.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on 31.12.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

14/41/2002

OM015:00/2002

7.7 EU-ASETUSEHDOTUS TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA YM. AVIOLIITTOA JA LAPSEN HUOLTOA KOSKEVISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa avioliittoa ja lapsen huoltoa koskevissa asioissa koskevan neuvoston asetuksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 222 lopull.

U 31/2002 vp 19.6.2002

3. Keskeinen sisältö

Komissio teki toukokuussa 2002 ehdotuksen neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja lapsen huoltoa koskevissa asioissa. Komissio ehdottaa, että nk. Bryssel II -asetus kumotaan ja korvataan uudella asetuksella, joka sisältäisi paitsi Bryssel II -asetuksessa nykyisin olevat säännökset avioeroa, asumuseroa ja avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevista asioista myös säännökset lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sekä lapsikaappauksesta. Lisäksi komissio ehdottaa nk. Bryssel I -asetuksen muuttamista elatusapua koskevien asioiden osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

Antila, Tuomo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7664, tuomo.antila@om.fi

5. Taustatietoja

Komission ehdotus liittyy työhön, jota Euroopan yhteisössä on tehty ns. todellisen oikeudellisen alueen luomiseksi lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa. Työ perustuu Tampereella lokakuussa 1999 pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

6. Aikataulu

Komission ehdotus on käsiteltävänä neuvoston siviilioikeusasioiden komiteassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

7.8 EU-SÄÄDÖS AVIOEROIHIN SOVELLETTAVASTA LAISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Avioeroihin sovellettavaa lakia koskevan yhteisösäätelyn tarpeen arvioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

8838/00 JUSTCIV 66, 8839/00 JUSTCIV 67

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään, olisiko avioeroihin sovellettavasta laista mahdollista laatia yhteisöoikeudellinen säädös ("Rooma III-säädös"). Säätely täydentäisi ns. Bryssel II -asetusta, joka voimaantultuaan sääntelee toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymistä avioeroasioissa sekä avioeroon liittyvien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Eurooppa-neuvoston vahvistaman toimintasuunnitelman mukainen aikataulu viisi vuotta.

Alustava keskustelu neuvoston työryhmässä käyty keväällä 2000. Tällä hetkellä ei valmistelua vireillä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

7.9 LASTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin 18. istunnossa lokakuussa 1996 valmistui yleissopimus lasten suojelusta (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of parental responsibility and measures for the protection of children). Sopimuksessa on kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Sopimuksessa on myös viranomaisten kansainvälistä yhteistoimintaa koskeva luku.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin. Sopimuksen ratifiointi on tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa koskevan ns. Bryssel II -asetuksen antamisen jälkeen siirtynyt osittain Euroopan yhteisön toimivaltaan. Komissio on syksyllä 2001 tehnyt aloitteen päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan allekirjoittamaan sopimus yhteisön puolesta. Aloite on Euroopan unionin neuvostossa käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM149:00/06/01/1998

7.10 AIKUISTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen sisällöstä päätettiin Haagissa 20.9.-2.10.1999 pidetyssä erityiskomission istunnossa, jolla oli diplomaattikonferenssin luonne. Yleissopimus (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of the protection of adults) koskee sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät kykene itse huolehtimaan eduistaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

7.11 LASTEN OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

ETS no. 160. Yleissopimukseen liittyviä asiakirjoja on Euroopan neuvoston verkko-osoitteessa <http://conventions.coe.int/treaty/EN>

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvostossa tehtiin 25.1.1996 yleissopimus lasten oikeuksien käyttämisestä. Sopimus koskee lapsen kuulemista ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäynteihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665, markku.helin@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 25.1.1996. Sopimuksen voimaansaattamista tarkoittavan lainsäädännön valmistelua ei ole aloitettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM151:00/06/01/1998

8. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

8.1 HENKILÖVAHINGOT

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilövahinkojen ja elatuksen menetyksen korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten täsmällisen muutostarpeen selvittäminen ja tarvittavien säädösehdotusten laatiminen. Tavoitteena selkeä ja johdonmukainen sääntely, joka osaltaan parantaa sekä vahinkoa kärsineen että vahinkoa aiheuttaneiden oikeusturvaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistustarpeesta 23.6.1998

Lausuntotiivistelmä huhtikuu 1999

Toimikunnan asettamispäätös 12.4.2000

Toimikunnan mietintö, 11.12.2001 (KM 2001:11)

Lausuntotiivistelmä 31.5.2002

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan mietinnössä ehdotetaan henkilövahinkojen korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten selkeyttämistä ja johdonmukaistamista. Erilaisista vahingoista tuomittavien korvauten tasoja pyritäisiin yhtenäistämään muun muassa säätämällä korvausten määräämisen perusteista nykyistä täsmällisemmin ja perustamalla erityinen henkilövahinkoasiain neuvottelukunta. Lisäksi vahinkoa kärsineen ja hänen läheistensä korvausoikeudellista suojaa ehdotetaan eräiltä osin laajennettavaksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön 1998 teettämässä selvityksessä ja siitä saadussa palautteessa pidettiin tarpeellisena useiden vahingonkorvauslain alaan kuuluvien kysymysten tarkempaa selvittämistä ja tarvittaessa sääntelyn uudistamista. Ensivaiheessa päätettiin ryhtyä valmistelemaan henkilövahinkojen ja elatuksen menetyksen korvaamista koskevan sääntelyn uudistamista, koska uudistamistarve on jo tehtyjen selvitysten perusteella käynyt ilmeiseksi.

6. Aikataulu

Toimikunnan mietintö oli lausuntokierroksella, jonka määräaika päättyi 22.2.2002.

Hallituksen esitys annettaneen vuoden 2003 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM238:00/06/2000

8.1 b PUHTAAN VARALLISUUSVAHINGON KORVAAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten soveltamisessa ilmenneiden ongelmien ja säännösten muutostarpeen selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistustarpeesta 23.6.1998

Lausuntotiivistelmä huhtikuu 1999

Asiantuntijan määrääminen 23.7.2002

3. Keskeinen sisältö

Laaditaan yksilöity selvitys puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskevan vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n tulkinnassa ilmenneistä ongelmista ja perusteltu näkemys säännöksen tarkistustarpeesta. Lisäksi kartoitetaan erityislakeihin sisältyvien asiaa koskevat säännökset ja arvioidaan puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskevan sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuus.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713, antti.leinonen@om.fi

Hemmo, Mika, oikeustieteen tohtori

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön 1998 teettämässä selvityksessä ja siitä saadussa palautteessa pidettiin tarpeellisena useiden vahingonkorvauslain alaan kuuluvien kysymysten tarkempaa selvittämistä ja tarvittaessa sääntelyn uudistamista. Puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskeva selvitystyö on toinen vaihe uudistuksessa, jonka ensimmäisessä vaiheessa on valmisteltu ehdotukset vahingonkorvauslain henkilövahinkoa koskevan sääntelyn uudistamisesta (ks. kohta 8.1).

6. Aikataulu

Selvitystyön määräaika päättyy 30.11.2002. Selvityksen valmistuttua se lähetetään laajalle lausuntokierrokselle, jonka jälkeen päätetään mahdollisista jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

8.2 EU-SÄÄDÖS SOPIMUKSEEN PERUSTUMATTOMIIN VELVOITTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA (ns. Rooma II)

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan yhteisösäädöksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 82/1998 vp, 10.12.1998
 LaVL 13/1998 vp, 26.1.1999
 SuV ptk 47/1998 vp

3. Keskeinen sisältö

Yhteisösäädöksessä säädettäisiin siitä, minkä valtion lain mukaan muuta kuin sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta on arvioitava silloin, kun tapauksella on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713, antti.leinonen@om.fi
 Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.
 Perustamissopimuksen 67 artiklan mukaista virallista ehdotusta yhteisön säädökseksi ei vielä ole tehty.

6. Aikataulu

Komissio on toukokuussa 2002 julkaissut kotisivuillaan luonnoksen asetusehdotukseksi (http://europa.eu.int/comm/justice_home/index_en.htm). Kommentteja luonnoksesta voi lähettää suoraan komissioon 15.9.2002 mennessä, minkä jälkeen komissio päättää jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1641/45/98
 OM453:00/06/01/1998

8.3 YLEISSOPIMUS LENTOLIIKENTEEN HARJOITTAJIEN VASTUUSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Montrealissa 28.5.1999 allekirjoitettavaksi avatun eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä koskevan yleissopimuksen ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2000) 340 lopullinen
 KOM(2000) 446 lopullinen
 U 49/2000 vp, 19.10.2000
 LiVL 10/2000 vp, 16.11.2000

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestö ICAO:n piirissä valmisteltu yleissopimus järjestää lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuun nykyvaatimusten mukaiseksi ja yhtenäistää nykyisin voimassa olevan ns. Varsovan sopimusjärjestelmän eri versioihin pohjautuvan hajanaisen sääntelyn. Konferenssin päätteeksi yleissopimuksen allekirjoitti 52 valtiota. Yleissopimus tulee voimaan, kun 30 valtiota on sen ratifioinut.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

Suomi on allekirjoittanut yleissopimuksen 9.12.1999.

Yleissopimukseen sisältyy EY:n toimivaltaan kuuluvia määräyksiä ja yhteisöllä on oikeus liittyä sopimuksen osapuoleksi. Yhteisö on allekirjoittanut sopimuksen 9.12.1999.

Sopimuksen ratifiointi edellyttää sekä kansallisen lainsäädännön että yhteisölainsäädännön muuttamista. Yhteisö on päättänyt ratifioida yleissopimuksen maaliskuussa 2001. Ratifiointi edellyttämien yhteisölainsäädännön muutosten osalta neuvoston yhteisestä kannasta päätettiin kesäkuussa 2001.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2002. Suomi ratifioinee yleissopimuksen samanaikaisesti muiden jäsenvaltioiden ja yhteisön kanssa vuoden 2003 loppupuolella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1249/45/97

OM173:00/06/01/1998

8.4 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan yleissopimuksen sekä ensivaiheessa lentokalustoa koskevan pöytäkirjan valmistelu ja hyväksyminen. Parhailaan valmistellaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.icao.org> (sen jälkeen valinta Diplomatic Conference).

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia. Tavoitteena on lieventää lentokaluston rahoituksessa ilmenneitä käytännön ongelmia rahoittajien asemaa vahvistamalla. Rahoitusriskin pienentyminen alentaisi luoton hintaa ja muita rahoituskuluja ja rahoituksen transaktiokustannuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Komissio on alustavasti ilmoittanut antavansa syksyllä 2002 ehdotuksen yleissopimuksen ja pöytäkirjan hyväksymisestä yhteisön puolesta. Suomessa ei ole ryhdytty toimiin instrumenttien ratifioimiseksi.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskevan pöytäkirjan osalta seuraava UNIDROIT'n ja OTIFin yhteisesti järjestämä hallitusten välinen valmisteluistunto järjestetään keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3284/45/2001

8.5 LENTOLIIKENTEEN YLIVARAUSTILANNETTA KOSKEVAN EU-ASETUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Lentoliikenteen ylivaraustilanteissa noudatettavaa menettelyä ja maksettavia korvauksia koskevan asetuksen (neuvoston asetus 295/91 sitä korvausjärjestelmää koskevista yhteisistä säännöistä, jota sovelletaan, jos matkustajalta säännöllisessä lentoliikenteessä evätään pääsy lennolle) uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 784

U 8/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Lentomatikustajien asemaa parannettaisiin mm. laajentamalla asetuksen soveltamisalaa, korottamalla vakiokorvauksia ja lisäämällä matkustajille annettavaa informaatiota.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713, antti.leinonen@om.fi

5. Taustatietoja

Komissio antoi ensimmäisen ehdotuksensa 30.1.1998 (KOM(98) 41 lopull.). Neuvoston yhteinen kanta oli hyväksyttävissä liikenneministerineuvostossa 30.11.-1.12.1998, mutta se kaatui Espanjan ja Ison-Britannian väliseen kiistaan Gibraltarin asemasta. Joulukuussa 2001 komissio antoi uuden, aikaisemman ehdotuksensa korvaavan asetusehdotuksen. Oikeusministeriö järjesti 13.2.2002 ehdotuksesta keskustelutilaisuuden, johon kutsuttiin ilmailu- ja kuluttajaviranomaiset sekä keskeiset etujärjestöt.

6. Aikataulu

Komission ehdotuksen valmistelu neuvoston ilmailutyöryhmässä aloitettiin kesäkuussa 2002. Puheenjohtajavaltion tavoitteena on saavuttaa asiassa poliittinen yhteisymmärrys liikenneministerineuvostossa syksyn 2002 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuista muutoksista aiheutuisi suomalaisille lentoyhtiöille lisäkustannuksia.

8. Muut tiedot

6/41/2002

OM004:00/2002

8.6 SAATAVIEN SIIRTO KANSAINVÄLISESSÄ KAUPASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on luoda oikeudelliset puitteet lähinnä USA:ssa laajasti käytössä oleville rahoitusmuodoille. Rahoituksen vakuutena käytettäisiin saatavia, jotka siirretään rahoittajalle (esimerkiksi myyjän saatava ostajalta). Saatavat voitaisiin siirtää edelleen useitakin kertoja peräkkäin. Tarkoituksena on kehittää säännöstö, jonka avulla voidaan varmistaa, ettei siirto heikennä velallisen asemaa. Samalla pyritään turvaamaan muiden velkojien oikeudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimukseen liittyviä tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.uncitral.org>. (sen jälkeen valinnat "travaux préparatoires" ja "international payments").

3. Keskeinen sisältö

Soveltamisalan määritelmän ja käytettyjen termien määrittelyn lisäksi sopimus sisältää määräykset saatavien siirron vaikutuksista (muoto, massasiirto, siirtohetki, sopimusoikeudelliset rajoitukset ja vakuuksien siirto), osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä velallisen aseman turvaamisesta.

4. Organisointi

Avoin

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin UNCITRALin 34. istunnossa Wienissä heinäkuussa 2001. Syksyllä 2001 YK:n yleiskokous hyväksyi sen YK:n yleissopimukseksi ja avasi jäsenvaltioiden allekirjoitettavaksi. Suomi ei ole vielä päättänyt allekirjoittamisesta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM451:00/06/01/1998

8.7 SAATAVIEN VANHENTUMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on nykyaikaistaa vanhentumista koskeva lainsäädäntö sisällöllisesti, kielellisesti ja lainsäädäntöteknisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 8.12.1999

Toimikunnan mietintö 5.6.2001 (KM 2001:4)

Lausuntotiivistelmä 22.10.2001

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki velkojen vanhentumisesta sekä laki julkisesta haasteesta. Ehdotuksen mukaan vanhentumisaika lyhennettäisiin nykyisestä kymmenestä vuodesta kolmeen vuoteen. Vanhentumisaika alkaisi kulua velan erääntymisestä tai siitä, kun velkoja voisi esittää maksuvaatimuksen. Vanhentumisen katkaiseminen olisi edelleen vapaamuotoista. Katkaisusta alkaisi kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika.

Mietinnössä ehdotetaan myös, että velka vanhentuisi lopullisesti 15 vuoden kuluttua siitä, kun velasta on annettu lainvoimainen tuomio. Siltä varalta, ettei tuomiota haeta, ehdotetaan, että velka vanhentuisi 20 vuoden kuluttua sen erääntymisestä.

Mietinnössä ehdotetaan useiden erityisvanhentumissäännösten kumoamista. Lakien ehdotetaan tulevan voimaan vuonna 2003. Uusia säännöksiä sovellettaisiin myös aikaisemmin syntyneisiin velkoihin. Ne voisivat vanhentua uuden lain mukaan kuitenkin vasta kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7703, marjut.jokela@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2002. Esitykseen ei sisällytetä ehdotusta velkojen lopullisesta vanhentumisesta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM742:00/06/06/1999

8.8 RAHOITUSVAKUUSJÄRJESTELYISTÄ ANNETUN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa keskeisimpiä Euroopan unionin jäsenvaltioiden säännöksiä rahoitusmarkkinoilla käytettävistä vakuuksista ja näin vähentää oikeudellista epävarmuutta ja tehostaa Euroopan rahoitusmarkkinoita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rahoitusvakuusjärjestelyistä (2002/47/EY) 6.6.2002.

3. Keskeinen sisältö

Direktiivi täydentää selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annettua direktiiviä (98/26/EY). Direktiivi koskee sekä panttioikeuteen että omistusoikeuteen perustuvia vakuusjärjestelyjä. Soveltamisala on rajattu sekä järjestelyjen osapuolten että vakuusomaisuuden suhteen. Vakuusomaisuuden suhteen ehdotus on rajattu koskemaan arvopapereita ja käteistä. Direktiivi koskee sekä kansallisia että rajat ylittäviä vakuusjärjestelyjä.

Direktiivissä säädetään rahoitusvakuusjärjestelyjen muodosta, sisällöstä, julkivarmistuksesta ja täytäntöönpanosta, pantinsaajan oikeudesta käyttää panttioikeuteen perustuvaa rahoitusoikeutta mm. myymällä se, maksukyvyttömyys- ja takaisinsaantisäännösten soveltamisesta rahoitusvakuuksiin sekä rahoitusvakuusjärjestelyjen esineoikeudellisiin kysymyksiin sovellettavasta laista, kun vakuutena käytetään arvo-osuuksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7703, marjut.jokela@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Valmistelu direktiivin täytäntöönpanemiseksi aloitetaan syksyllä 2002.

Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.12.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Direktiivillä saavutettava rahoitusvakuusjärjestelyihin liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vähentäminen tehostaa ja vakauttaa Euroopan rahoitusmarkkinoita, lisää mahdollisuuksia harjoittaa rajat ylittävää liiketoimintaa sekä parantaa rahoitusmarkkinoiden likviditeettiä ja vähentää volatilitteettiä.

8. Muut tiedot

OM 21/41/2002

OM027:00/2001

EU/040401/0307

8.9 SÄHKÖISEN KAUPANKÄYNNIN OIKEUSSÄÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

UNCITRALin sähköisen kaupankäynnin työryhmä (Working Group on Electronic Commerce) käsittelee sähköiseen kaupankäyntiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. UNCITRALin täysistunnossa heinäkuussa 2001 annettiin työryhmälle tehtäväksi ryhtyä valmistelemaan sähköistä sopimuksentekoa koskevaa kansainvälistä yleissopimusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

UNCITRALin sihteeristön valmisteleva työasiakirja A/CN.9/WG.IV/WP.95 on verkko-osoitteessa <http://www.uncitral.org> (sen jälkeen valinnat Working Groups -> Working Group IV -> Electronic Commerce).

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimukseen on tarkoitus ottaa keskeisiä sähköiseen sopimuksentekoon liittyviä säännöksiä, kuten säännöksiä sopimuksen syntymiseen vaikuttavista seikoista (tarjouskehotus, tarjous, vastaus), osapuolen koti- tai liikepaikan määrittämisestä, muotovaatimusten täyttämistä sähköisesti, osapuolten tiedonantovelvollisuuksista sekä sähköisten sopimusehtojen saatavuudesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672, marjo.lahelma@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmä aloitti yleissopimuksen valmistelun maaliskuussa 2002. Seuraavan kerran sopimusta käsiteltäneen toukokuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM174:00/06/01/1998

8.10 RAHOITUSPALVELUJEN ETÄMYNNISTÄ KULUTTAJILLE ANNETUN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiivin tarkoituksena on edistää rahoituspalvelujen vapaata liikkuvuutta yhtenäistämällä etämyyntiä ja kuluttajansuojaa koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Direktiivillä myös täydennetään etämyyntiä koskevaa aiempaa yhteisölainsäädäntöä, sillä rahoituspalvelut jätettiin kuluttajansuojasta etäsopimuksissa annetun direktiivin 97/7/EY soveltamisalan ulkopuolelle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja direktiivien 90/619/ETY, 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta. Direktiiviä ei ole vielä julkaistu EYVL:ssä, minkä vuoksi sillä ei myöskään ole vielä numeroa.

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin säännökset koskevat talletuksia, luottoja, sijoituksia, vakuutuksia ja muita rahoituspalveluja, joita tarjotaan kuluttajalle jonkin viestimen välityksellä niin, että myös sopimus tehdään viestimellä osapuolten olematta yhtäaikaan läsnä. Keskeisimmät säännökset koskevat elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ja kuluttajan oikeutta peruuttaa sopimus.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672, marjo.lahelma@om.fi
Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvosto ja Euroopan parlamentti ovat hyväksyneet direktiivin. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivi kansallisesti voimaan kahden vuoden kuluessa direktiivin julkaisemisesta EY:n virallisessa lehdessä (julkaistaan lähiviikkoina). Kansallinen työryhmä direktiivin voimaansaattamiseksi asetetaan syksyllä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM179:00/11/01/1998

8.11 EU-ASETUSEHDOTUS MYNNINEDISTÄMISESTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla myynninedistämiskeinoja, kuten alennuksia, kylkiäisiä ja markkinointiarpajaisia koskevat kansalliset yleiset kiellot ja hyväksymällä

muiden myynninedistämistä rajoittavien kansallisten säännösten osalta lainsäädäntöjen vastavuoroisen tunnustamisen periaate.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 546 lopullinen

U 87/2001 vp 20.12.2001

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa kielletään jäsenvaltioita ja ei-julkisia sääntelyelimiä asettamasta yleistä kieltoa käyttää myynninedistämistä tai siihen liittyvää kaupallista viestintää. Jäsenvaltiot ja ei-julkiset sääntelyelimet eivät myöskään saisi rajoittaa palvelujen vapaata tarjontaa tai tavaroiden vapaata liikkumista sillä perusteella, että myynninedistämiskeinoja käytetään. Myynninedistäjän olisi markkinoinnissaan annettava määrätyt tiedot myynninedistämiskeinoista ja niihin liittyvistä tarjouksista. Lasten ja nuorten suojelemiseksi säädetään eräistä myynninedistämisen rajoituksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672, marjo.lahelma@om.fi

5. Taustatietoja

Ehdotus täydentää komission samana päivänä antamaa vihreää kirjaa kuluttajansuojasta Euroopan unionissa (KOM(2001) 531 lopullinen). Vihreän kirjan tarkoituksena oli käynnistää laaja keskustelu EU:n kuluttajansuojapolitiikan tulevasta suunnasta, ja siinä esitettiin vaihtoehtoja yhteisön kuluttajansuojalainsäädännön, erityisesti markkinointilainsäädännön kehittämiseksi.

Komissio antoi kesäkuussa 2002 vihreän kirjan seurannasta tiedonannon, jonka pohjalta komissiossa ryhdytään valmistelemaan hyvää markkinointitapaa koskevaa puitedirektiiviä.

6. Aikataulu

Käsittely neuvoston työryhmässä alkoi tammikuussa 2002. Yhteinen kanta ei valmistune ainakaan vielä Tanskan puheenjohtajakaudella syksyllä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM3642/45/2001

8.12 EU-KULUTUSLUOTTODIREKTIIVIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on mahdollistaa entistä avoimempien ja tehokkaampien kulutusluottomarkkinoiden luominen ja toisaalta taata sellainen kuluttajansuojan taso, jonka avulla luottojen vapaa liikkuvuus voidaan toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla sekä luotonantajien että kuluttajien kannalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission keskusteluasiakirja kulutusluottoja koskevan direktiivin 87/102/ETY muuttamisesta, kesäkuu 2001 on verkko-osoitteessa

http://europa.eu.int/comm/consumers/policy/developments/cons_cred/cons_cred04_en.html

Oikeusministeriön lausunto komission keskusteluasiakirjasta, 3.10.2001

3. Keskeinen sisältö

Komission tarkoituksena on laajentaa kulutusluottoja koskevien säännösten soveltamisalaa. Lisäksi tavoitteena on mm. luotonantajan tiedonantovelvollisuutta koskevien säännösten tarkistaminen sekä luotonantajan tiedonsaannin parantaminen.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09-1606 7514, katri.kummoinen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiiviehdotus annettaneen lähiaikoina. Hanke kuuluu Tanskan puheenjohtajakauden prioriteetteihin kuluttajansuojan alalla, ja Tanskan tavoitteena on mahdollisuuksien mukaan saavuttaa neuvostossa poliittinen yhteisymmärrys hankkeesta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

8.13 ASUNTOKAUPPALAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 12.2.2002 työryhmän valmistelemaan asuntokauppalain muutosta.

Tarkoituksena on vuonna 1995 voimaan tulleen asuntokauppalain tarkistaminen niin, että lain toimivuuden seurannassa ilmi tulleet epäkohdat voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tiivistelmä OM:n tiedusteluun saaduista vastauksista 20.5.2001.

Työryhmän asettamispäätös 12.2.2002.

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän

Puheenjohtaja:

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672, marjo.lahelma@om.fi

Jäsenet:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

Kaakkola, Jukka, lakimies, Kuluttajavirasto

Simonen, Irja, ylitarkastaja, Kuluttajavalituslautakunta

Palviainen, Kirsi, oikeustieteen kandidaatti, Rakennusteollisuus RT

Terho, Juha, lakimies, Suomen Kiinteistöliitto

Nevala, Tapio, lakimies, Suomen Kiinteistönvälittäjäliitto

Leino, Tero, lakimies, Suomen Kuluttajaliitto

Myllylä, Elli, Suomen Pankkiyhdistys

Pysyvät asiantuntijat:

Närö, Jaana, johtaja, Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA

Ijäs, Hannu, lakimies, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto

Sihteeri:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö lähetti syksyllä 2000 eri intressitahoille tiedustelun, jonka tarkoituksena oli selvittää asuntokauppalain tavoitteiden toteutumista yleisesti sekä mahdollisia puutteita, epäselvyyksiä ja muita ongelmia, joita säännösten käytännön soveltamisessa on tullut ilmi. Saaduista vastauksista laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta ministeriössä järjestettiin kuulemistilaisuus.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on 31.3.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

2/41/2002

OM007:00/2002

8.14 KIRJAAMIS- JA REKISTERÖINTIASIOIDEN SIIRTO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 22.6.2000 työryhmän arvioimaan tarvetta siirtää eräitä kirjaamisluontoisia tai rekisteröintityyppisiä asioita käräjäoikeuksista maistraateille sekä tekemään tarpeelliseksi katsomansa ehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 22.6.2000.

Työryhmän mietintö 11.1.2001.

HE 79/2002 vp 5.6.2002

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on järjestää isyyden tunnustamisen vahvistamisen, eräiden perheoikeudellisten rekisteröimisasioiden sekä irtaimen omaisuuden lahjoitusten rekisteröinnin käsittely nykyistä tarkoituksenmukaisemmin oikeusturva ja asiakaslähtöisyys säilyttäen.

4. Organisointi

Valmistelija

Sarvilinna, Sami, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7649, sami.sarvilinna@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke liittyy oikeusministeriössä vireillä oleviin tuomioistuinlaitoksen kehittämistä koskeviin hankkeisiin.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM413:00/06/01/2000

8.15 ARVO-OSUUKSIEN VÄLILLISTÄ HALLINTAA KOSKEVIIN ESINEOIKEUDELLISIIN KYSYMYKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saada aikaan yleissopimus arvo-osuuksien välillistä hallintaa koskeviin esineoikeudellisiin, mm. vakuusoikeudellisiin, kysymyksiin sovellettavasta laista. Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yleisten asioiden erityiskomission toimeksiannosta hanketta valmistelevaan asetettu erityiskomissio kokoontui tammikuussa 2001 ja jätti raporttinsa konferenssin 19. istunnolle kesäkuussa 2001. Erityiskomissio esitti raportissaan luonnoksen yleissopimukseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja löytyy Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteesta <http://www.hcch.net/e/workprog/securities.html>.

3. Keskeinen sisältö

Kesäkuun 2001 yleissopimusluonnos koski järjestelmiä, joissa arvopapereita hallitaan välillisesti moniportaisessa ketjussa (indirect holding system) ja joissa oikeus arvopaperiin merkitään välittäjän (intermediary) pitämälle tilille. Luonnos koski arvopapereiden panttioikeuteen ja omistusoikeuteen perustuvia vakuusjärjestelyjä sekä omistusoikeuden luovutusta ilman vakuustarkoitusta. Luonnos keskittyi kuitenkin yksinomaan lainvalintakysymyksiin. Lainvalinnan perussääntö olisi ns. PRIMA (place of the relevant intermediary), jonka mukaan esineoikeudellisia kysymyksiä on arvioitava sen valtion lainnoijalla, jossa välittäjä sijaitsee.

4. Organisointi

Valmistelijat

Tuokila, Marja, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7673, marja.tuokila@om.fi
Mähönen, Jukka, professori, Turun yliopisto
Leinonen, Antti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
Lauha, Janne, johtaja, HEX Oyj

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Erityiskomissio on käsitellyt yleissopimusluonnosta useaan kertaan kirjallisesti 2001-2002 aikana. Erityiskomissio kokoontui Haagissa 9.-17.1.2002.

Yleissopimus on tarkoitus hyväksyä diplomaattikonferenssissa joulukuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM028/00/2001

9. YHTIÖOIKEUS

9.1 OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMISTYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 16.2.2001 työryhmän valmistelemaan osakeyhtiölain kokonaisuudistusta.

Työn lähtökohtana on oikeusministeriössä laadittu arviomuistio (7.7.2000) sekä siitä saatu lausuntopalautte. Tämä tarkoittaa mahdollisimman joustavan osakeyhtiölain laatimista. Erityisesti pienten yhtiöiden tarpeita varten lain tulee sisältää riittävän laaja taustasääntely, jonka varaan yhtiöt voivat halutessaan järjestää toimintansa ilman merkittäviä yksityiskohtaisia erityisjärjestelyjä. Etusija tulee antaa sääntelyn tahdonvaltaisuudelle. Lisäksi valmistelussa tulee pyrkiä yleisten periaatteiden merkityksen korostamiseen, välttää tarpeettomia muotovaatimuksia sekä arvioida jälkikäteisten oikeussuojakeinojen nykyistä laajempaa käyttämistä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lain selkeyteen.

Ehdotuksessa on otettava huomioon se, että tehokas yhtiöoikeudellinen sääntely merkitsee myös vähemmistöosakkaiden ja velkojien aseman asianmukaista järjestämistä. Ehdotus on pyrittävä laatimaan niin, että lain väärinkäyttö voidaan tehokkaasti estää.

Työryhmän on erityisesti selvitettävä ne nykyiseen lainsäädäntöön kohdistuvat uudistustarpeet, jotka koskevat yhtiön hallintoa, rahoitusvälineitä, yritysrakenteiden muuttamista, varojen jakamista, vaadittavan oman pääoman määrää sekä osakeyhtiölain seuraamusjärjestelmää. Työryhmän on seurattava Euroopan yhteisöjen yhtiöoikeudellisen, erityisesti rajat ylittäviä rakennejärjestelyjä koskevan sääntelyn kehittymistä.

Työryhmän on yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden kanssa selvitettävä uuden osakeyhtiölain ja muun lainsäädännön keskinäistä vuorovaikutusta sekä mahdollisia yhteensovittamistarpeita.

Ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

Oikeusministeriö asetti 7.5.2001 seurantaryhmän, joka seuraa ja arvioi työryhmän työtä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä 7.7.2000 laadittu muistio.

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661, manne.airaksinen@om.fi

Jäsenet

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Vanhanen, Rauno, johtaja, Suomen Yrittäjät ry

Timonen, Pekka, neuvotteleva virkamies, kauppa- ja teollisuusministeriö

Merilampi, Pekka, laamanni, Asianajotoimisto Merilampi Marttila Laitasalo oy

Hanski, Marja, Corporate General Counsel, Executive Vice President, Uponor Oyj

Sihteeri

Pulkkinen, Pekka, erityisasiantuntija oikeusministeriö, puh. 1606 7702

Sivutoiminen sihteeri

Rasinaho, Vesa, lakimies, Asianajotoimisto Roschier Holmberg Oy

Seurantaryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Nuolimaa, Risto, professori, Tampereen yliopisto

Jäsenet

Jääskeläinen, Tarja, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Rinkineva, Marja-Leena, vanhempi hallitussihteeri, kauppa- ja teollisuusministeriö

Koikkalainen, Olli, ylijohtaja, Patentti- ja rekisterihallitus

Liukku, Jari, rikosylitarkastaja, Keskusrikospoliisi, rahanpesun selvityskeskus

Linnainmaa, Leena, osastopäällikkö, Keskuskauppakamari

Tolppanen, Susanna, lakimies, Helsinki Exchanges Group Ltd Oy

Ahvenniemi, Juha, toiminnanjohtaja, Kirjapainotoimistojen Liitto ry

Blummé, Nils, KHT-tilintarkastaja, KHT- Yhdistys ry

Leppiniemi, Jarmo, professori, Osakesäästäjien Keskusliitto ry

Maijala, Antti, osastopäällikkö, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry
Vanhanen, Rauno, johtaja, Suomen Yrittäjät ry
Suonperä, Arjo, lakimies, palkansaajakeskusjärjestöt/SAK
Ranin, Ursula, lakiasiaintohtaja, Nokia Oyj
Leppänen, Timo, toimitusjohtaja, Kajaanin Tilitaito Oy

Pysyvä asiantuntija
professori Kari S. Tikka, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Voimassa oleva osakeyhtiölaki tuli voimaan vuonna 1980. Lakia on muutettu useaan otteeseen. Laajin muutos on vuonna 1997 voimaan tullut osittaisuudistus, jossa laki saatettiin vastaamaan Euroopan yhteisöjen lainsäädäntöä.

Osakeyhtiölain voimassaoloaikana yritysten toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi. Yritysrahoitus on muuttunut markkinakeskeisemmäksi, kansainvälistyminen ja euron käyttöönotto asettavat uusia vaatimuksia yritysten kilpailukyvyille, pienimuotoinen yritystoiminta on entistä enemmän siirtynyt osakeyhtiömuotoon, uusi teknologia mahdollistaa uusia menettelyjä ja yritysten oikeudellinen ympäristö on muuttunut merkittävästi. Muutokset koskevat sekä laajoja, julkisen kaupankäynnin kohteena olevia yhtiöitä että yksityisiä yhtiöitä, joista suurimmassa osassa on vain muutamia osakkaita.

Osakeyhtiölain toimivuutta muuttuneessa toimintaympäristössä on arvioitu eri yhteyksissä. Pienyhtiöt ja yhtiölainsäädäntö -työryhmä tarkasteli lain toimivuutta pienten yhtiöiden näkökulmasta. Työryhmän käsitys oli, että lain vaikeaselkoisuus aiheuttaa erityisesti pienille yhtiöille kustannuksia. Lain selkeyttäminen ja kirjoittaminen pienten yhtiöiden tarpeita vastaavaksi olisi mahdollista vain uudistamalla laki kokonaisuudessaan. Työryhmän ehdotus sai kannatusta lausunntomenettelyssä.

Oikeusministeriössä valmistui 7.7.2000 laaja arvio osakeyhtiölain muutostarpeista. Muistiossa tarkastellaan osakeyhtiölainsäädäntöön vaikuttavia muutostekijöitä sekä ehdotetaan osakeyhtiölain uudistamista siten, että se olisi nykyistä joustavampi. Muistiossa myös yksilöidään useita muutettavia asiakokonaisuuksia. Muistiosta pyydettiin lausunnot yli 50 eri taholta. Lausunnoissa pidettiin tilanearvioita yleisesti ottaen oikeana ja suhtauduttiin myönteisesti esitettyyn suunnitelmaan osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen toteuttamisesta. Lausunnoissa korostettiin tarvetta samalla yhteensovittaa yhtäältä osakeyhtiölainsäädäntöä sekä toisaalta vero- ja arvopaperimarkkinalainsäädäntöä.

6. Aikataulu

Työryhmän ja seurantaryhmän toimikausi päättyy 31.3.2003. Työryhmä voi julkaista väliraportteja.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM014:00/2001

9.2 UUTEEN OSUUSKUNTALAKIIN LIITTYVÄT MUUTOKSET ARVO-OSUUSLAINSÄÄDÄNTÖÖN

1. Tavoite ja tehtävät

Luonnos hallituksen esitys osuuskuntalain (1488/2001) vaatimiksi muutoksiksi arvo-osuuslainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston toimeksianto 3.1.2002

Hallituksen esitys osuuskuntalaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 176/2001 vp 17.10.2001)

HE 89/2002 vp 28.6.2002

3. Keskeinen sisältö

Esityksen tavoitteena muuttaa arvo-osuuslainsäädäntöä siten, että arvo-osuusjärjestelmään voidaan liittää sellaisen osuuskunnan osuudet, lisäosuudet ja sijoitusosuudet, jossa käytetään tai voidaan käyttää arvopaperinluonteisia osuus-, lisäosuus- tai sijoitusosuuskirjoja.

Uudistuksella poistetaan arvo-osuuslainsäädäntöön perustuvat osuuspääoman ehtoisten arvopapereiden julkisen kaupan käynnin esteet.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Pulkkinen, Pekka, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7702,

pekka.t.pulkkinen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Uudistus lisää jossain määrin yleisörahoitusta tai laajaa jäsenrahoitusta hankkivien suurten osuuskuntien käytettävissä olevia rahoitusvaihtoehtoja. Alustavien selvitysten perusteella arvo-osuusjärjestelmään tarvittavat muutokset voidaan toteuttaa nopeasti ja muutostarve on vähäinen.

8. Muut tiedot

1/41/2002

OM002:00/2002

Hanke liittyy 1.1.2002 voimaan tulleeseen uuteen osuuskuntalakiin (1464/41/97,

OM186:00/09/01/1998)

9.3 EUROOPPAYHTIÖ-ASETUKSEN EDELLYTTÄMÄT LAINSÄÄDÄNTÖTOIMENPITEET

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tavoitteena on helpottaa rajat ylittävää yritystoimintaa EU-alueella ja vähentää tällaiseen toimintaan liittyviä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä. Asetus edellyttää eräiden kansallisten, lähinnä kotipaikan vaihtoa ja kaupparekisteriä koskevien säännösten muuttamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus EY/2157/2001 eurooppayhtiön (SE) säännöistä

3. Keskeinen sisältö

Asetuksella on luotu uusi ylikansallinen osakeyhtiömuoto, eurooppayhtiö. Sääntely perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, joten eri valtioihin perustuvat eurooppayhtiöt tulevat sääntelyltään poikkeamaan toisistaan. Asetus sisältää lähinnä eurooppayhtiön perustamiseen liittyviä määräyksiä. Ehdotukseen liittyy työntekijöiden osallistumista koskeva direktiivi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661, manne.airaksinen@om.fi
Jauhainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asetus ja siihen liittyvä direktiivi tulevat voimaan 8.10.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM192:00/09/01/1998

9.4 EU:N RAJAT YLITTÄVIÄ JULKISTEN OSAKEYHTIÖIDEN SULAUTUMISIA KOSKEVA DIREKTIIVIEHDOTUS (10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus koskee eri valtioista olevien julkisten osakeyhtiöiden sulautumisia. Tavoitteena on edistää yhteismarkkinoiden toimintaa poistamalla esteet eri jäsenvaltioista olevien julkisten osakeyhtiöiden sulautumiselta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(84) 727 lopull, 25.1.1985, s. 11

Y 12/1994

KOM(2001) 763 lopull.

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotuksen lähtökohtana on, että näihinkin sulautumisiin sovellettaisiin pääosin kolmannen yhtiöoikeudellisen direktiivin eli sulautumisdirektiivin (78/885/ETY) nojalla annettuja kansallisia

säännöksiä. Ehdotus sisältää vain säännökset, jotka ovat tarpeen sen vuoksi, että sulautumiseen osallistuvat yhtiöt ovat eri jäsenvaltioista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661, manne.airaksinen@om.fi

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus sisältyy komission 11.12.2001 antamaan tiedonantoon ajankohtaisuutensa menettäneiden ehdotusten poistamisesta. Komissio on laatinut uuden ehdotuksen, jota ei kuitenkaan ole vielä annettu. Direktiivin hyväksymistä vaikeuttanevat kysymykset henkilöstön aseman ja verotuksen järjestämisestä. Rajat ylittäviä sulautumisia koskevien verodirektiivien tultua voimaan ongelmaksi jäänevät erot eri maiden yhtiöverotuksessa.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM195:00/09/01/1998

9.5 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPALAISEKSI KESKINÄISEKSI YHTIÖKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda uusi ylikansallinen keskinäinen yhtiömuoto. Tavoitteena on helpottaa rajat ylittävää yritystoimintaa EU-alueella ja vähentää rajat ylittävään toimintaan liittyviä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopull. - SYN 390

KOM(93) 252 lopull. - SYN 391, 6.7.1993

Y 15/1994 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, joten eri valtioihin perustuvat keskinäiset Eurooppa-yhtiöt tulevat sääntelyltään poikkeamaan toisistaan. Asetus sisältää lähinnä keskinäisen Eurooppa-yhtiön perustamiseen liittyviä määräyksiä. Ehdotukseen liittyy henkilöstön edustusta koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä. Lopullinen sisältö tulee melko pitkälle vastaamaan Eurooppa-yhtiötä koskevaa asetusta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661, manne.airaksinen@om.fi
Jauhainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Ehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä syyskaudella 1996. Oikeusministeriö on järjestänyt ehdotuksesta kuulemistilaisuuden.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM193:00/09/01/1998

9.6 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPAOSUUSKUNNAKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda ylikansallinen, EU-alueella toimiva osuuskuntamuoto, eurooppaosuuskunta. Tavoitteena on poistaa ne lainsäädännölliset esteet, jotka rajoittavat ja vaikeuttavat ylikansallista osuustoimintaa EU-alueella sekä luoda eurooppaosuuskunnalle toimiva ja tehokas hallinnollinen rakenne.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopull.

COM(93) 252 final -SYN 389, 6.7.1993

Y 15/1994 ja siihen liittyvät OM:n jatkokirjeet 8.11.1995, 28.5.2001 ja 28.9.2001

3. Keskeinen sisältö

Ensimmäinen eurooppaosuuskuntaa (SCE) koskeva asetusehdotus annettiin vuonna 1992, minkä jälkeen on annettu useita muutettuja julkaisemattomia ehdotuksia, joista viimeisin on huhtikuulta 2001. Ehdotus perustuu osittain SCE:n kotipaikan osuuskuntia koskevalle kansalliselle lainsäädännölle, jota ei ole harmonisoitu. Nykyisessä SCE-asetusehdotuksessa on aineellisia säännöksiä SCE:n perustamisesta, vähimmäispääomasta, säännöistä, kotipaikasta ja sen siirtämisestä ja SCE:n rekisteröinnistä sekä SCE:n jäsenistä, sijoittajista, jäsenten kokouksesta, toimielimistä ja niiden jäsenten vastuusta, edustamisesta, tilinpäätöksestä ja tilintarkastuksesta, osuuksista ja niiden palautuksesta, ylijäämän ja muiden varojen jakamisesta, SCE:n purkamisesta ja SCE:n muuttamisesta kansallisessa laissa säännellyksi osuuskunnaksi. SCE-asetuksen lopullinen sisältö tulee melko pitkälti vastaamaan eurooppayhtiötä (SE) koskevaa asetusta.

SCE-asetusehdotukseen liittyy työntekijöiden osallistumista koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661, manne.airaksinen@om.fi
 Jauhainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
 Pulkkinen, Pekka, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7702,
 pekka.t.pulkkinen@om.fi

5. Taustatietoja

Asetusehdotuksesta ja siihen liittyvästä työntekijöiden osallistumista koskevasta direktiivistä on päästy yhteisymmärrykseen työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaneuvostossa 3.6.2002. Koska asetusta ja direktiiviä koskevat säädösluonnokset ovat muuttuneet olennaisesti käsittelyn kuluessa, mm. oikeusperustan osalta, on päätetty myös Euroopan parlamentin uudelleen kuulemisesta.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia. Asetus mahdollistaisi suomalaisten osuuskuntien siirtymisen pois Suomesta ja lisäksi jäsenvaltioiden välistä kilpailua yrityksistä.

8. Muut tiedot

OM188:00/08/01/1998

9.7 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPA-YHDISTYKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda ylikansallinen, EU-alueella toimiva uusi yhdistysmuoto, Eurooppayhdistys, jolla helpotetaan rajat ylittävää yhdistystoimintaa EU:n sisällä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopull.

KOM(93) 252 lopull. - SYN 387, 6.7.1993

Y 15/1994

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, eikä ehdotus ratkaise verotukseen liittyviä kysymyksiä. Yhdistyksiä koskevaa kansallista lainsäädäntöä ei ole hamonisoitu. Asetusehdotukseen liittyy henkilöstön edustusta koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661, manne.airaksinen@om.fi
 Jauhainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Asetus- ja direktiiviehdotus eivät ole viime vuosina olleet neuvoston taloudellisten asioiden työryhmän käsiteltävänä. Merkittävimmät ongelmat liittyvät henkilöstön edustamista koskevaan direktiiviehdotukseen. Oikeusministeriö on järjestänyt ehdotuksesta kuulemistilaisuuden.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM191:00/09/01/1998

10. ESINE- JA KIINTEISTÖOIKEUS

10.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7703, marjut.jokela@om.fi

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

Ks. 8.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1984/061/91

OM196:00/06/01/1998

11. YMPÄRISTÖOIKEUS

11.1 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 22.3.2000 toimikunnan, jonka tehtävänä on selvittää vesilakiin (264/1961) liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarpeellisiksi katsomansa ehdotukset lain uudistamiseksi.

Toimikunnan tulee kiinnittää työssään erityistä huomiota

- vesivarojen käytössä tapahtuneista muutoksista aiheutuvaan tarpeeseen tarkistaa vesilain eri lukujen säännöksiä;
- uusimman kansainvälisen vesioikeuden periaatteiden sekä Euroopan yhteisön uusimman lainsäädännön ja ohjausjärjestelmien sovittamiseen Suomen vesilainsäädäntöön;
- vesitaloushankkeiden lupaharkinnan yhtenäistämismahdollisuuksiin sekä vanhojen vesitalous hankkeiden lupien tarkistamisen edellytyksiin;
- vesitaloushankkeiden toteutus- ja ylläpitokustannusten jakamiseen sekä vesioikeudellisten yhteisöjen sääntelyn ajanmukaistamiseen;
- lain rakenteellisiin ja säädösteknisiin uudistamistarpeisiin;
- vesiasian käsittelystä perittävien maksujen uudistamistarpeisiin; sekä
- yhteiskunnan ja talouden muutoksista aiheutuvaan mahdolliseen tarpeeseen muutoin tarkistaa vesivarojen käytön sääntelyä.

Toimikunta perusti kaksi jaostoa, jotka raportoivat toimikunnalle. Uttojaoston toimikausi oli 7.6.2000 - 17.12.2001 (puheenjohtajana Seppo Räisänen) ja vedenhankintajaoston 2.10.2000 - 17.12.2001 (puheenjohtajana Erkki J. Hollo).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano:

Puheenjohtaja

Kotkasaari, Timo, ylijohdaja, osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö

Varapuheenjohtaja

Mäkinen, Simo, hallitusneuvos, lainsäädäntöjohtaja, ympäristöministeriö

Jäsenet

Ekroos, Marja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7706, marja.ekroos@om.fi
 Kaatra, Kai, vesihallintojohtaja, maa- ja metsätalousministeriö
 Kaarikivi-Laine, Ulla, hallitusneuvos, ympäristöministeriö
 Räisänen, Seppo, johtaja, Itä-Suomen ympäristölupavirasto
 Tornberg, Markku, johtaja, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
 Palosaari, Meeri, ympäristönsuojeluasiamies, Teollisuuden- ja Työnantajain Keskusliitto
 Eränkö, Leena, ympäristölakimies, Suomen Kuntaliitto
 Kuronen, Ilpo, luonnonsuojelupäällikkö, Suomen Luonnonsuojeluliitto

Pysyvät asiantuntijat

Vihervuori, Pekka, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
 Kainlauri, Pekka, ylituomari, Vaasan hallinto-oikeus
 Hollo, Erkki. J., professori, Helsingin yliopisto
 Teräsvirta, Heikki, johtaja, Etelä-Savon ympäristökeskus
 Hellsten Kaj, lakiasiainpäällikkö, Energia-alan Keskusliitto ry FINERGY

Sihteerit

Tolvanen, Jukka Pekka, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö
 Taina, Tuire, lakimies, maa- ja metsätalousministeriö
 Leinonen, Petri, esittelijä, korkein hallinto-oikeus

5. Taustatietoja

Vesilakia on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi tarkistaa ja ajanmukaistaa laki kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Toimikunnan alkuperäinen määräaika päättyi 1.6.2002. Määräaika jatkettu 31.5.2004 saakka.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM191:00/06/06/2000

12. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

12.1 KONKURSSILAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella ehdotus uudeksi konkurssilainaksi, joka täyttäisi nykyajan talous- ja yhteiskuntaelämän tarpeet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän ehdotus 21.1.2002. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2/2002

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän ehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi konkurssilaki, joka korvaisi vuodelta 1868 olevan konkurssisäännön siihen tehtyine lukuisine muutoksineen. Uusi laki olisi konkurssia koskeva laaja täytäntöönpano-oikeudellinen yleislaki. Lakiehdotus sisältää säännökset muun muassa konkurssin alkamisen edellytyksistä, konkurssivelallisen asemasta, konkurssimenettelyn eri vaiheista, konkurssisaatavista, konkurssihallinnosta sekä konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoidosta ja myynnistä. Ehdotus ei aiheuta merkittäviä muutoksia konkurssimenettelyyn taikka velkojien tai velallisen asemaan. Raukeavien konkurssien vaihtoehdoksi ehdotetaan julkisselvitystä, jossa konkurssi siirtyy velkojien hallinnosta konkurssiasiamiehen määräämän julkisselvittäjän vastuulle.

4. Organisointi

Valmistelija

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719, liisa.lehtimaki@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän 21.1.2002 valmistuneesta mietinnöstä on pyydetty lausunnot 22.3.2002 mennessä. Hallituksen esitys annettaneen keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettavalla lainsäädännöllä voi olla vaikutuksia valtion talousarvioon siten, että vähävaraisia tai varattomia konkurssipesiä selvitetään entistä useammin valtion varoista.

8. Muut tiedot

1846/41/87

(571/41/82)

OM206:00/06/01/1998

12.2 JULKISSELVITYKSEN KÄYTTÖÖNOTTOA VALMISTELEVA TYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää konkurssissa käyttöön otettavaksi ehdotetun julkisselvityksen taloudellisia ja organisatorisia vaikutuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 11.6.2002

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän ehdotuksessa uudeksi konkurssilaiksi (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2/2002) ehdotetaan konkurssin raukeamisen rinnalle luotavaksi kokonaan uudenlainen menettely, julkisselvitys. Julkisselvityksessä konkurssihallinto lakkaisi ja konkurssimenettely jatkuisi välittömästi konkurssiasiamiehen määräysvallassa. Pesän hallintoa hoitaisi konkurssiasiamiehen tehtävään määräämä julkisselvittäjä. Työryhmän tehtävänä on laatia selvitys julkisselvityksen vaikutuksista valtion talouteen sekä sen vaatimista henkilö- ja muista resursseista.

4. Organisointi

Puheenjohtaja
konkurssiasiamies Eero Lyytikäinen

Jäsenet

Lainsäädäntöneuvos Liisa Lehtimäki
Ulosottojohtaja Timo Heikkinen, oikeusministeriö
Suunnittelupäällikkö Harri Mäkinen, oikeusministeriö
Neuvotteleva virkamies Petri Syrjänen, valtiovarainministeriö
Apulaisjohtaja Timo Niutanen, Verohallitus
Johtaja Reijo Vaurio, Suomen Pankkiyhdistys r.y.
Asianajaja Markku Tiusanen, Suomen Asianajajaliitto
Sihteeri
toimistopäällikkö Eeva Arko-Koski, konkurssiasiamiehen toimisto

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Määräaika 15.11.2002

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

19/41/2002
OM018:00/2002

12.3 YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELYSTÄ ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Selvittää yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) soveltamisessa ilmenneet epäkohdat ja tehdä ehdotus niiden poistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lausuntotiivistelmä 1.8.2001
Muistio 22.8.2001
Ehdotus 19.4.2001
Tiivistelmä lausunnoista 4.6.2002
HE 98/2002 vp 12.7.2002

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia. Lakiin ehdotetaan otettavaksi aikaisempaa yksityiskohtaisemmat säännökset niistä syistä, joiden vuoksi velkajärjestely voidaan tuomioistuimen harkinnan mukaan myöntää silloinkin, kun sille on velkaantumisen perusteeseen liittyvä tai muu laissa tarkoitettu este.

Säännöksiä velallisen velvollisuudesta maksaa velkojaan maksuohjelman aikana lisää selkeytettäisiin. Samalla korotettaisiin niitä rahamääräisiä rajoja, joiden ylittyessä velalliselle syntyy tällainen lisäsuoritusvelvollisuus. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, joiden nojalla velallinen olisi oikeutettu lykkäämään maksujaan velkojille, jos hänen maksukykynsä tilapäisesti heikkenee. Maksuohjelmassa vahvistetun maksuvelvollisuuden alentaminen tulisi esityksen mukaan mahdolliseksi nykyistä jonkin verran vähäisemmin perustein. Mahdollisuutta määrätä maksuohjelma raukeamaan rajoitettaisiin nykyisestä.

Verotusmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että omaisuuden luovutusvoittoveroa voitaisiin erityisistä syistä alentaa, kun velallisen omaisuus on muutettu velkajärjestelyn yhteydessä rahaksi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Heiskanen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1825 7716, jussi.heiskanen@om.fi
Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM011:00/2001

12.4 VAPAAEHTOISTEN VELKASOVINTOJEN SEURANTARYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 28.5.2002 vapaaehtoisten velkasovintojen seurantaryhmän. Seurantaryhmän tehtävänä on kerätä tietoa pankkien tekemistä vapaaehtoisista velkasovintoista ja edistää ohjelma-asiakirjan mukaisen tarkoituksen toteuttamista. Ohjelma-asiakirjan tavoitteena on, että sen tarkoittamilla toimenpiteillä voidaan ratkaista pääosa jäljellä olevista yksityishenkilöiden velkaongelmista, jotka ovat peräisin 1990-luvun lamasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.5.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Kansliapäällikkö Kirsti Rissanen, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja

Toimitusjohtaja Markus Fogelholm, Suomen Pankkiyhdistys r.y.

Jäsenet

Lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju, valtiovarainministeriö

Ylijohtaja Bo Göran Eriksson, kaupp- ja teollisuusministeriö

Toiminnanjohtaja Leena Veikkola, Takuu-Säätiö

Ylijohtaja/kuluttaja-asiamies Erik Mickwitz, kuluttajavirasto

Johtava velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki

Sihteeri

Lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela, oikeusministeriö, puh. 1606 67703, marjut.jokela@om.fi

5. Taustatietoja

Suomen Pankkiyhdistys r.y., oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, kaupp- ja teollisuusministeriö sekä Takuu-Säätiö allekirjoittivat 2.5.2002 vapaaehtoisia velkasovintoja koskeva ohjelma-asiakirjan. Sovintoon ovat liittyneet myös Suomen Perintätoimistojen Liitto ry ja eräät liittoon kuulumattomat perintätoimistot. Edistääkseen velkasovintojen aikaansaamista osapuolet sopivat myös täytäntöönpanon seuraamiseksi perustettavasta erillisestä seurantaryhmästä. Ohjelma-asiakirjan mukaan edustettuina ovat kaikki edellä mainitut osa-puolet, minkä lisäksi siihen kutsutaan Kuluttajaviraston edustaja. Ohjelma-asiakirjassa sovittiin, että puheenjohtajan seurantatyöryhmälle asettaa oikeusministeriö ja varapuheenjohtajan Suomen Pankkiyhdistys r.y.

6. Aikataulu

Toimikausi päättyy 31.12.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

12/41/2002

OM017:00/2002

12.5 ULOSOTTOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Ulosottolainsäädäntöä uudistetaan virkamiestyönä laajahkoin osittaisuudistuksin. Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksessa on tarkoitus koota ulosottolakiin tärkeimmät täytäntöönpanoa koskevat säännökset ja yhtenäistää eri saatavalajeja koskeva menettely.

Kokonaisuudistuksen keskeisenä tavoitteena on aikaansaada säännökset, joiden avulla ulosotto olisi tuloksellinen, nopea ja edullinen sekä velallisen omatoimista suoritusta tukeva. Tehokkuustavoitteeseen pääsemiseksi pyritään löytämään keinot, joissa otetaan huomioon velallisen hyväksyttävä vähimmäistoimeentulo sekä asianosaisten oikeusturva, ihmisoikeudet ja perusoikeudet.

Kokonaisuudistuksen 2. vaiheen esitys (HE 216/2001 vp) on annettu eduskunnalle 30.11.2001. Esityksellä pyritään erityisesti vähentämään ulosoton pitkäkestoisuudesta velalliselle koituvia haittoja. Menettelyssä siirryttäisiin velalliskohtaiseen asioiden hoitoon, jossa yhden velallisen kaikki ulosottoasiat keskitettäisiin samalle ulosottomiehelle. Tavoitteena on lisäksi edistää sähköistä asiointia sekä muutoinkin uudistaa ulosottomenettelyä aikaisempaa joustavammaksi, edullisemmaksi sekä hakijoille erilaisia täytäntöönpanovaihtoehtoja tarjoavaksi.

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen valmistelu on käynnistynyt.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi ulosottolain muuttamisesta 11.5.2000

Lausuntopyyntö 25.5.2000, 1770/41/2000

Tiivistelmä lausunnoista 17.11.2000

Hallituksen esitys 216/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksen 2. vaihe käsittää yleisten menettelysäännösten uudistamisen. Ulosottolain 1 luvusta uudistettaisiin ulosottomiehen esteellisyyttä koskevat säännökset sekä lisättäisiin yleinen säännös täytäntöönpanon asianmukaisuudesta sekä ulosottorekisteriä koskevat säännökset.

Nykyisin tyhjänä olevaan ulosottolain 2 lukuun otettaisiin täytäntöönpanon perustetta koskevat säännökset eli lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpantavuuden edellytykset ja ulosotoperusteen määräaikaisuutta koskevat säännökset. Määräaikaisuutta koskevilla säännöksillä pyritään estämään elinikäinen ulosotto.

Ulosottolain 3 luku uudistettaisiin kokonaan. Siihen otettaisiin vireillepanoa, velalliskohtaista käsittelyä, väliaikaista täytäntöönpanotoimintaa, täytäntöönpanotoimituksen aikaa ja paikkaa sekä julkisuutta koskevat säännökset samoin kuin säännökset, jotka koskevat ulosottomiehen päätöstä, ilmoituksia ja tiedoksiantoa, vakuutta, viranomaisten välistä tietojenvaihtoa, pakkokeinoja, takaisinsaantikannetta sekä asian siirtämistä ns. passiivirekisteriin.

Uuteen 6 a lukuun sijoitettaisiin häätöä ja muita erityisiä täytäntöönpanomuotoja koskevat säännökset. Häätöä koskevissa säännöksissä velallisen omaisuutta pyritäisiin suojaamaan aikaisempaa tehokkaammin.

Uudistus liittyy läheisesti ulosottolaitoksen atk-järjestelmän uudistamiseen.

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheessa on tarkoitus uudistaa ulosmittausta koskevat säännökset (ulosottolain 4 luku) sekä realisointi- ja tilityssäännökset (ulosottolain 5 ja 6 luku).

4. Organisointi

Valmistelijat

Linna, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7718, tuula.linna@om.fi

Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7678, tatu.leppanen@om.fi

5. Taustatietoja

Uudistuksen 1. vaihe on tullut voimaan 1.12.1996. Tällöin uudistettiin ulosottoviranomaisia ja muutoksenhakua ulosottoasioissa koskevat säännökset (197/1996), lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki (619/1996) sekä lakkautettiin ulosotonhaltija (818/1996).

Lisäksi on toteutettu ulosottomenettelyn tehostamista koskeva uudistus (171/1997), velallisen erottamiseta koskeva uudistus (378/1997), verulosottolain 9 §:n muutos (793/1998), elatusavun perintää koskeva uudistus (673-677/1998) sekä keinotekoisin järjestelyihin perustuvaa ulosoton välttämistä koskeva uudistus (481/1999).

Kokonaisuudistuksen 4. vaiheessa on tarkoitus uudistaa verojen ulosottoa koskevat erityislain säännökset. Tarkoitus on yhtenäistää verojen ulosottoa koskevat säännökset ulosottolain säännösten kanssa ja mahdollisesti liittää niitä koskevat säännökset ulosottolakiin.

Laki sakon täytäntöönpanosta (672/2002) tulee voimaan 1.10.2002.

Vanhentumistoimikunnan mietintö (2001:4) ja siitä saadut lausunnot on otettu huomioon kokonaisuudistuksen 2. vaiheen valmistelussa.

6. Aikataulu

2. vaihe voimaan 1.3.2003.

3. vaiheen ehdotus lausunnolle vuonna 2003.

Kokonaisuudistuksen jäljellä olevat vaiheet vuoden 2005 loppuun mennessä

7. Taloudelliset vaikutukset

Ulosoton uuden atk-järjestelmän vaatimat menot vuosina 2000-2002 ovat yhteensä 5,7 miljoonaa euroa. Menot on tarkoitus kattaa oikeusministeriön hallinnonalalle budjetoiduista varoista.

8. Muut tiedot

13. RIKOSOIKEUS JA SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

13.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA

13.1.1 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSOIKEUDEN YLEISIÄ OPPEJA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö määräsi 9.8.2000 valmisteltavaksi ehdotuksen hallituksen esitykseksi rikosoikeuden yleisiä oppeja eli rikosoikeudellisen vastuun edellytyksiä, vastuuvapausperusteita, yritystä, osallisuutta, rangaistuslajin valintaa, rangaistuksen mittaamista ja rikosten yhtymistä koskevien säännösten uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 44/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Eduskunnalle on annettu huhtikuussa 2002 hallituksen esitys rikosoikeuden yleisiä oppeja koskeviksi säännöksiksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725, jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta.

6. Aikataulu

Eduskunnan on tarkoitus käsitellä hallituksen esitys ennen vuonna 2003 pidettäviä eduskuntavaaleja.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 862/41/80

OM0489:00/06/01/2000

13.1.2 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSOIKEUDELLISTA VANHENTUMISTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esitys rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi annettiin 18.6.1999. Uusi hallituksen esitys annettiin 27.4.2001.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 27/1999 vp ja 45/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Uudistettu lainsäädäntö perustuisi keskeisiltä osin nykyisiin lakeihin. Tärkein uudistus olisi mahdollisuus jatkaa vanhentumisaikaa eräissä tapauksissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725, jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

Esitys on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Esityksessä 45/2001 vp ehdotetut lait perustuvat hallituksen esitykseen 27/1999 vp annettuun eduskunnan vastaukseen 6/2001 vp sisältyviin lakeihin, jotka tasavallan presidentti jätti vahvistamatta ja jotka ovat sen vuoksi palautuneet eduskunnan käsiteltäviksi.

6. Aikataulu

Eduskunnan perustuslakivaliokunta antoi esityksestä 45/2001 vp lausunnon kevätkaudella 2001 (PeVL 27/2001 vp). Eduskunnan lakivaliokunta ei ole vielä alkanut käsitellä esitystä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2100/04/99

OM0221:00/06/01/1998

13.1.3. EHDOTUS EU:N KONFISKAATIOTA KOSKEVAKSI PUITEPÄÄTÖKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Puheenjohtajavaltio Tanska on 13. kesäkuuta 2002 tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikoksentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10697/02 DROIPEN 47

U-kirjelmä 38/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on tehostaa menetetyksi tuomitsemista (konfiskaatiota) siitä, mitä edellyttävät Euroopan neuvostossa vuonna 1990 tehty rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva yleissopimus sekä 26.6.2001 tehty Euroopan unionin neuvoston puitepäätös rahanpesusta, rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725, jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotusta on alettu käsitellä neuvoston III pilarin alaisessa aineellinen rikosoikeus -työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA

13.2.1 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RASISMIN JA MUUKALAISVIHAN VASTAISESTA TOIMINNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on rasismiin ja muukalaisvihaan perustuvia rikoksia koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 664 lopullinen

U 7/2002 vp

PeVL 26/2002 vp

LaVL 6/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösluonnos sisältää rasismiin ja muukalaisvihan sekä rasisin ja muukalaisvihamielisen ryhmän määritelmät. Lisäksi se sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäätöksessä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määrittellä rangaistukset ja rangaistusten koventamisperusteet. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista rangaistuksista säädettäisiin puitepäätöksessä. Ehdotuksessa on myös syyteoikeutta, lainkäyttövaltaa, luovuttamista ja syyteeseen asettamista sekä tietojenvaihtoa koskevat artiklat.

4. Organisointi

Valmistelija

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724, ilari.hannula@om.fi

5. Taustatietoja

EU on vuonna 1996 hyväksynyt yhteisen toiminnan (96/443/YOS) rasismiin ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta, jonka nyt valmisteltavana oleva puitepäätösehdotus tulee korvaamaan. Puitepäätös tulee täydentämään rodusta ja etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen direktiiviä (2000/43/EY).

6. Aikataulu

Komissio teki ehdotuksensa 12 päivänä joulukuuta 2001. Asian käsittely on alkanut 24.1.2002 aineellinen rikosoikeus -työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.2 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSLAIN TÄYDENTÄMISESTÄ SÄÄNNÖKSELLÄ, JOSSA KRIMINALISOIDAAN RIKOLLISJÄRJESTÖN TOIMINTAAN OSALLISTUMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö antoi 11.6.1999 toimeksiannon, jonka mukaan tuli laatia luonnos hallituksen esitykseksi, jonka perusteella rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen säädettäisiin rangaistavaksi siten, että kriminalisointi täyttäisi rikollisjärjestöön osallistumisen kriminalisoimista Euroopan unionin jäsenvaltioissa koskevan EU:n yhteisen toiminnan asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 183/1999 vp

EU:n yhteinen toiminta EYVL N:o L 351, 29.12.1998

sisäasiainministeriön kirje 3.4.1996 DN:o 2/600/96 (OM:n DN:o 1289/42/96)

U 42/1997 vp

PeVL 10/2000 vp

HaVL 18/2000 vp

3. Keskeinen sisältö

Rikollisjärjestön toimintaan osallistumisesta ehdotetaan otettavaksi rikoslain 17 luvun 1 a §:ään uusi itsenäinen tunnusmerkistö. Rikokseen liitettäisiin myös oikeushenkilön rangaistusvastuu.

4. Organisointi

Valmistelijat

Littunen, Jarmo, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriö, puh. 1606 7783, jarmo.littunen@om.fi

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700, jan.tornqvist@om.fi

5. Taustatietoja

Toimeksiannon taustalla ovat toisaalta pohjoismaiset neuvottelut toimenpiteistä moottoripyöräjengien aiheuttamaa väkivaltaa vastaan ja toisaalta järjestäytyneen rikollisuuden vastaiset EU:n toimet.

Aiheeseen liittyy myös sisäasiainministeriön esitys lainsäädäntömuutoksiksi rikollisten jengien toiminnan hillitsemiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 23.12.1999. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 4378/04/99

13.2.3 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSLAIN 23 LUVUN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Esityksen tarkoitus on vähentää huumeaineiden käytön lisääntymisestä aiheutuvia haittoja tieliikenteessä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Huumeiden nollaraja liikenteessä, työryhmän mietintö 2001. Oikeusministeriö

Tiivistelmä lausunnoista, OM lausuntoja ja selvityksiä 2002:6

Hallituksen esitys 90/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Rikoslain 23 luvun liikennejuopumussäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että käyttöön otettaisiin huumeaineiden vaikutuksen alaisena ajamista koskeva niin sanottu nollaraja. Samalla tarkistettaisiin liikennejuopumussäännöksissä säädettyä rikoksentehtävän veren ja uloshengitysilman alkoholipitoisuutta koskevaa suhdelukua.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto on 18 päivänä tammikuuta 2001 hyväksynyt tieliikenteen turvallisuuden parantamista koskevan periaatepäätöksen. Päätöksessä valtioneuvosto on hyväksynyt Suomelle pitkällä aikavälillä liikenneturvallisuusvision, jonka mukaan tieliikennejärjestelmä on suunniteltava siten, ettei kenenkään tarvitse kuolla eikä loukkaantua vakavasti liikenteessä. Valtioneuvosto hyväksyi tämän liikenneturvallisuustavoitteen saavuttamiseksi 30 kohtaisen toimenpideohjelman vuosille 2001-2005. Valtioneuvosto toteaa periaatepäätöksen kohdassa 14, että mahdollisuudet ottaa käyttöön huumeiden nollaraja tulee selvittää.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle toukokuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM013:00/2001

13.2.4 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSLAIN 28 LUVUN SEKÄ PAKKOKOKEINOLAIN 1 LUVUN 1 §:N JA 5 LUVUN 10 §:N MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö päätti ryhtyä valmistelemaan ehdotusta moottorikulkuneuvon käyttövarkautta koskevaksi uudeksi tunnusmerkistöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi 20.8.2001

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kolme uutta rikostunnusmerkistöä nimikkeillä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus sekä lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus. Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta tuomittaisiin se, joka ottaa luvottomasti käyttöönsä toisen moottorikäyttöisen kulkuneuvon. Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta voitaisiin tuomita sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi ja kuusi kuukautta. Törkeästä moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta voitaisiin tuomita vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. Lievästä moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta voitaisiin tuomita sakkoa.

Pakkokeinolakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että säännökset jokamiehen kiinniotto-oikeudesta ja henkilöntarkastuksesta soveltuisivat myös silloin, kun epäilyn kohteena oleva rikos on lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus.

4. Organisointi

Valmistelijat

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700, jan.tornqvist@om.fi

Hahto, Vilja, oikeustieteen kandidaatti, Turun yliopisto

5. Aikataulu

Hallituksen esitys HE 240/2001 vp annettiin 21.12.2001. Lait (614 - 616/2002 vp) tulevat voimaan 1.10.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ei olennaisia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

LA 25/2000 vp

LA 226/2000 vp

LA 35/2000 vp

Lavo 2735/43/2000

OM026:00/2001

13.2.5 EU:N DIREKTIIVIEHDOTUS YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

U 57/2001 vp

LaVL 18/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksytyjen yleissopimusten aineellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilariin.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7585, tanja.innanen@om.fi

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan kolme hallitusten välisessä yhteistyössä jo hyväksytyistä yhteisön taloudellisia etuja suojaavista yleissopimuksista.

6. Aikataulu

Asian käsittely on alkuvaiheessa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.6. EHDOTUS EU:N PUTEPÄÄTÖKSEKSI LAHJONNAN TORJUMISESTA YKSITYISELLÄ SEKTORILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä yksityisen sektorin lainsäädännön alalla vahvistamalla vähimmäissäännökset sille, mitä jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä on pidettävä rangaistavina tekoina tällä alalla, sekä niistä määrättäville rangaistuksille.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10698/02 DROIPEN 40

9953/02 DROIPEN 39 ADD 1

U 39/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösluonnos sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäätöksessä määritellyt lahjuksen antamista ja ottamista yksityisellä sektorilla koskevat rikokset sekä määrittellä niiden rangaistukset. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäätöksessä. Ehdotuksessa on myös lainkäyttövaltaa koskevat artikkelit.

4. Organisointi

Valmistelija

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7724, ilari.hannula@om.fi

5. Taustatietoja

Puitepäätöksellä on tarkoitus korvata neuvoston 22.12.1998 hyväksymä yhteinen toiminta lahjonnasta yksityisellä sektorilla (98/742/YOS, EYVL L 358, 31.12.1998 s. 2).

Laki lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on annettu 12.7.2002 (603/2002). Sopimukseen sisältyvät myös yksityisen sektorin lahjontaa koskevat säännökset. Sopimuksen vaatimat rikoslain muutokset tulevat voimaan 1.10.2002 (604/2002). Sopimuksen ratifiointia valmistellaan.

6. Aikataulu

Asiaa käsitellään neuvoston aineellinen rikosoikeus -työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

78/03/2002

13.2.7 EHDOTUS LAITTOAMAN MAAHANTULON AVUSTAMISTA KOSKEVAKSI EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI JA DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Ranska on tehnyt aloitteen puitepäätöksen ja direktiivin tekemiseksi laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10704/01 DROIPEN 63 MIGR 65 COMIX 510

11015/01 DROIPEN 70 MIGR 64 COMIX 551

U 66/2000 vp

LaVL 15/2000 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivissä määriteltäisiin avustaminen laittomassa maahantulossa sekä maassa oleskelussa. Puitepäätöksessä veloitettaisiin jäsenvaltiot säätämään laittoman maahantulon avustamisesta rikosoikeudellisia seuraamuksia. Teon rangaistavuuden tulisi koskea sekä luonnollisia että juridisia henkilöitä.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725, jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asiasta on päästy toukokuussa 2001 yksimielisyyteen OSA-neuvostossa. Joillakin jäsenvaltioilla on vielä parlamenttivarauma.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3665/02/2000

13.2.8 IHMISKAUPPAA KOSKEVA EU:N PUITEPÄÄTÖS

1. Tavoite ja tehtävät

Neuvosto on 19.7.2002 tehnyt puitepäätöksen ihmiskaupan torjunnasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 23/2001 vp

LaVL 6/2001 vp

Puitepäätös 2002/629/YOS, EYVL 1.8.2002 L 203/1–4

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden rikosoikeudellisia säännöksiä ihmiskauppaa koskevien säännösten osalta. Puitepäätöksessä kielletään työvoiman hyväksikäyttöön ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa. Lisäksi puitepäätöksessä veloitetaan jäsenvaltiot säätämään ihmiskaupasta rikosoikeudellisia seuraamuksia.

4. Organisointi

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725, jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Jäsenvaltioiden on toteutettava puitepäätöksen edellyttämät toimenpiteet ennen 1.8.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1576/02/2001

13.2.9 EHDOTUS LASTEN SEKSUAALISTA HYVÄSIKÄYTTÖÄ JA LAPSIPORNOGRAFIAA KOSKEVAKSI EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 21.12.2000 antanut tiedonannon, joka sisältää komission ehdotuksen neuvoston puitepäätökseksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2000) 854 lopullinen, 2001/0025 (CNS)

14864/01 DROIPEN 104 MIGR 93 + ADD 1

U 26/2001 vp

LaVL 9/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksellä veloitettaisiin jäsenvaltiot kriminalisoimaan tietyt lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja lapsipornografiaan liittyvät rikokset ja säätämään niistä tietynsuuiset rangaistukset.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725,

jukka.lindstedt@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäätöksestä on päästy osittain poliittiseen yhteisymmärrykseen joulukuussa 2001.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1701/02/2001

13.2.10 SIKIÖN, ALKION JA PERIMÄN RIKOSOIKEUDELLINEN SUOJA

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslakiprojektin johtoryhmä asetti kesällä 1998 rikoslain kokonaisuudistukseen liittyen työryhmän valmistelemaan ehdotusta sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellista suojaa koskeviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on rangaistussäännöksiin vahvistaa erityislainsäädännön mukaan määräytyvää sikiön, alkion ja perimän suojaa. Rikoslaisissa säädettäisiin rangaistus alkiotutkimusta ja muuta lääketieteellistä tutkimusta sekä hedelmöityshoitoa koskevien säännösten rikkomisesta. Luvussa säädettäisiin myös rangaistus luvattomasta raskauden keskeytyksestä.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Se perustuu rikoslakiprojektin johtoryhmän luonnokseen sikiön, alkion ja perimän suojan loukkaamista koskeviksi säännöksiksi vuodelta 1989. Hanke liittyy 1.11.1999 voimaan tulleeseen lääketieteellisestä tutkimuksesta annettuun lakiin (488/1999) sekä hallituksen esitykseen sukuolujen ja alkioiden käyttöä hedelmöityshoidossa koskevaksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu

Työryhmän työ käynnistyi syksyllä 1998. Valmistelu on kuitenkin ollut toistaiseksi keskeytyksissä, koska rangaistussäännöksiin liittyvät asiasisältöistä lainsäädäntöä koskevat hallituksen esitykset ovat vielä osittain valmisteilla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.11 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA PETOLLISIA JA VILPILLISIÄ MENETTELYJÄ VASTAAN JULKISISSA TARJOUSKILPAILUISSA YHTEISMARKKINOILLA (TARJOUSPETOS)

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäättösehdotuksen tarkoituksena on tehostaa rikosoikeudellista suojaa petoksellista tai vilpillistä menettelyä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

6920/00 DROIPEN 9

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös koskee yrityksiä, jotka keskinäisten, lainvastaisten sopimusten avulla yrittävät voittaa julkisia hankintoja koskevia tarjouskilpailuja sisämarkkinoilla. Ehdotetun tunnusmerkistön mukaan julkisia hankintoja koskevaan tarjouskilpailuun osallistuvat yrittäjät tekevät keskenään laittoman sopimuksen. Tämän jälkeen rikoksenteijä tekee laittoman sopimuksen mukaisen tarjouksen sitä pyytäneelle julkiselle laitokselle. Julkisen laitoksen edustaja lahjotaan hyväksymään tehty tarjous, tai hänet taivutetaan tekemään muuta yhteistyötä tarjouksen tekijän kanssa taikka hänet taivutetaan vaikenemaan siitä, että tarjouksen tekijät ovat tehneet keskenään laittoman sopimuksen. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa koskemaan edellä kuvattuja tekoja.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Aloitteen käsittely aloitettiin neuvoston alaisessa aineellinen rikosoikeustyöryhmässä keväällä 1999. Käsittely on ollut keskeytyneenä tämän jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.12 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RAHANPESUSTA, RIKOKSENTEKOVÄLINEIDEN JA RIKOKSEN TUOTTAMAN HYÖDYN TUNNISTAMISESTA, JÄLJITTÄMISESTÄ, JÄÄDYTTÄMISESTÄ, TAKAVARIKOSTA JA MENETETYKSI TUOMITSEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Ranskan tasavallan puitepäätöstä koskevan aloitteen tarkoituksena on tehostaa ja yhdenmukaistaa rikosentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamista, jäljittämistä, hukkaamiskieltoon asettamista ja menetetyksi tuomitsemista koskevia säännöksiä jäsenmaissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös tehty 26 päivänä kesäkuuta 2001, rahanpesusta, rikosentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta (2001/500/YOS).

U 40/2000 vp

LaVL 13/2000 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on korvata neuvoston 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymä yhteinen toiminta 98/699/YOS rikosentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, hukkaamiskieltoon asettamisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta. Puitepäätöksen tavoitteena on velvoittaa jäsenvaltiot kyseistä yhteistä toimintaa tiukempiin toimiin puitepäätöksen kattamalla alalla.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

Puitepäätös perustuu 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyn Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

6. Aikataulu

Puitepäätös hyväksyttiin 26 päivänä kesäkuuta 2001. Puitepäätöksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön on oltava voimassa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2002. Puitepäätös ei edellytä Suomessa muutoksia lainsäädäntöön.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.13 EU:N YHTEISÖPETOSSOPIMUKSEN TOINEN PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on antaa esitys, jolla pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toinen pöytäkirja EYVL C 221, 19.6.1997

3. Keskeinen sisältö

Esitys sisältää blankolain, jolla saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4. Organisointi

Valmistelija

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700, jan.tornqvist@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Pöytäkirjan edellyttämät muutokset rikoslakiin sisältyvät hallituksen esitykseen 53/2002 vp, joka annettiin 19.4.2002 (ks. kohta 13.2.14).

Pöytäkirjan voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys annetaan lokakuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0292:00/06/01/1998

13.2.14 HALLITUKSEN ESITYS ERÄIDEN RIKOSLAIN TALOUSRIKOSSÄÄNNÖSTEN TARKISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 3.2.2000 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin selvittää talousrikoksia koskevien tunnusmerkistöjen toimivuus sekä tehdä ehdotus havaittujen epäkohtien poistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 3.2.2000

Valtioneuvoston periaatepäätös talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämisestä 22.10.1998.

Ehdotus rikoslain talousrikossäännösten tarkistamiseksi. Työryhmän mietintö 2000.

Lausuntotiivistelmä 21.8.2001

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan useiden rikoslain talousrikossäännösten muuttamista. Esityksen tavoitteena on korjata talousrikossäännösten ongelmia rajoittumatta mihinkään yksittäiseen talousrikollisuuden lajiin.

Kirjanpitorikokselle ehdotetaan säädettäväksi uusi törkeä tekemuoto, jossa enimmäis- ja vähimmäisrangaistukset olisivat korkeammat kuin kirjanpitorikoksessa nykyään.

Yrityssalaisuuden rikkomista koskevan säännöksen soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että yrityssalaisuuksien suoja jatkuisi rajoitetun ajan palvelussuhteen päättymisen jälkeen. Lisäksi yrityssalaisuuden rikkomisen yrittämisestä tehtäisiin rangaistavaa.

Rahanpesurikoksille ehdotetaan säädettäväksi itsenäiset tunnusmerkistöt. Rahanpesun esirikoksia ei rajoitettaisi, joten minkä tahansa rikoksen tuottamaan hyötyyn ryhtyminen voisi täyttää tunnusmerkistön. Tunnusmerkistöön lisättäisiin ryhtymistavaksi välittäminen sekä peittämisessä tai häivyttämisessä avustaminen. Myös tuottamuksellinen rahanpesu säädettäisiin rangaistavaksi. Rahanpesun enimmäisrangaistuksia korotettaisiin.

Salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi säädettäisiin rangaistavaksi.

Velallisen rikoksissa velallisen epärehellisyyden tunnusmerkistöstä ehdotetaan poistettavaksi vaatimus kriisitilaehdellytyksestä. Velkojansuosinnan enimmäisrangaistusta ehdotetaan korotettavaksi.

Rikosten seuraamuksia ehdotetaan muutettavaksi niin, että yhteisösakoon tuomitseminen olisi lähtökohtaisesti pakollista nykyisen harkinnanvaraisuuden asemasta. Yhteisösakko ehdotetaan lisäksi ulotettavaksi rikoslaisissa säädetyn työturvallisuusrikoksen seuraamukseksi.

4. Organisointi

Työryhmän

Puheenjohtaja

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700, jan.tornqvist@om.fi

Jäsenet

Littunen, Jarmo, apulaisosastopäällikkö, hallitusneuvos, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto, puh. 1606 7783, jarmo.littunen@om.fi

Hahto, Vilja, oikeustieteen kandidaatti, Turun yliopisto

5. Taustatietoja

Pääosa talousrikossäännöksistä on tullut voimaan vuonna 1991 tai 1995. Säännösten käytännön soveltamisesta on kertynyt niin paljon kokemuksia, että ongelmia on havaittu ja niitä voidaan korjata. Eräisiin pulmakysymyksiin kiinnitettiin huomiota valtioneuvoston talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaisessa periaatepäätöksessä vuodelta 1998.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys 53/2002 vp annettiin 19.4.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 366/41/2000

OM0241:00/06/01/2000

13.2.15 VIRKARIKOSSÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa vuonna 1989 uudistetut virkarikossäännökset. Tehtävänä on lähinnä rikosoikeudellisen vastuun ja julkisen vallankäytön rajojen täsmentäminen ennen kaikkea selkeyttämällä rikoslain virkamieskäsitettä.

Tarkoituksena on määritellä myös ulkomaisen virkamiehen käsite sekä arvioida, kuinka laajalti ulkomaisiin virkamiehiin voidaan ulottaa meidän lainsäädäntömme mukaista virkavastuuta.

Tehtävänä on lisäksi tehdä virkarikoslainsäädäntöön sellaiset ehdotukset ja muutokset, joita vaaditaan Euroopan neuvoston korruptiota koskevan rikosoikeudellisen yleissopimuksen voimaansaattamiseksi. Euroopan neuvosto on hyväksynyt sopimuksen 4.11.1998. Yleissopimuksen mukaan muun muassa kansanedustajat tulisi asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen lahjusrikoksista. Suomen rikoslainsäädäntöön ei nykyisin sisälly tällaista säännöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus virkarikoslainsäädännön muuttamiseksi, työryhmän mietintö 10.5.2000

Tiivistelmä lausunnoista 2000

Hallituksen esitys 77/2001 vp

PeVL 29/2001 vp

HaVL 2/2002 vp

LaVM 10/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Kansanedustajan lahjominen ja lahjuksen ottaminen kansanedustajana tulisi rangaistavaksi. Rikosoikeudellisen virkavastuun ala laajenisi jonkin verran myös siten, että osa viranomaistoiminnan ulkopuolelle siirretystä julkisen vallan käytön valmistelusta tulisi virkarikossääntelyn piiriin. Virkarikossäännöksiä sovellettaisiin nykyistä laajemmin ulkomaisiin virkamiehiin lahjuksen ottamisrikoksissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724, ilari.hannula@om.fi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta.

6. Aikataulu

Lait on annettu 12.7.2002 (603 - 613/2002) ja ne tulevat voimaan 1.10.2002. Yleissopimuksen määräykset tulisivat kuitenkin voimaan asetuksella. Yleissopimuksen ratifiointia valmistellaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2616/41/99

13.2.16 HALLITUKSEN ESITYS TERRORISMIA KOSKEVIKSI RIKOSLAIN JA PAKKOKEINOLAIN SÄÄNNÖKSIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslakiin on tarkoitus lisätä uusi terrorismirikoksia koskeva luku. Uuden luvun lisäämisellä on tarkoitus saattaa Suomen lainsäädäntö vastaamaan Euroopan unionin terrorismin torjumista koskevan puitepäätöksen, YK:n terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) asettamia vaatimuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, terrorismin torjumisesta (2002/475/YOS, EYVL L 164, 22.6.2002)

U-kirjelmä 64/2001 vp, PeVL 41/2001 vp, LaVL 20/2001 vp

YK:n terrorismin rahoituksen vastainen yleissopimus (9.12.1999)

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1373 (2001)

Terrorismia koskeva rikoslain ja pakkokeinolain muuttaminen, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:13, oikeusministeriö

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksessä veloitetaan kriminalisoimaan siinä luetellut terrorismirikokset, terroritoimintaan liittyvät rikokset sekä terroristiryhmään liittyvät terrorismirikokset. Puitepäätös edellyttää myös joiltakin osin seuraamusten yhtenäistämistä. Jäsenvaltioiden on toteutettava puitepäätöksen edellyttämät toimenpiteet viimeistään 31.12.2002.

Suomi on allekirjoittanut terrorismin rahoituksen vastaisen YK:n yleissopimuksen 10.1.2000. Sopimus edellyttää terrorismin rahoituksen kriminalisoimista. Sopimuksen edellyttämät lainsäädäntötoimenpiteet toteutettiin keväällä 2002. Sopimus on tullut Suomen osalta voimaan 28.7.2002. Terrorismin rahoittamista koskeva säännös esitetään nyt siirrettäväksi terrorismirikoksia koskevaan rikoslain lukuun.

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1373 (2001) veloitetaan jäsenvaltiot ryhtymään erilaisiin terrorismin vastaisiin toimenpiteisiin. Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä selvitetään, mitä muutoksia rikoslakiin päätöslauselma mahdollisesti edellyttää.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725, jukka.lindstedt@om.fi

Melander, Sakari, tutkija, oikeusministeriö, puh. 1606 7717, sakari.melander@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotus hallituksen esitykseksi valmistui kesäkuussa 2002 (Lausuntoja ja selvityksiä 2002:13).

Esitysehdotuksesta saatiin lausunnot elokuussa 2002. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle lokakuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.17 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäätöksen tarkoituksena on lähentää tietojärjestelmiin kohdistuviin vakaviin hyökkäyksiin sovellettavia rikosoikeudellisia säännöksiä erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin osalta sekä tehostaa oikeudellista ja poliisiyhteistyötä tällaisin hyökkäyksiin liittyvien rikosten tutkinnassa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus KOM (2002) 173

U 37/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Rangaistavia olisivat tahallinen tietojärjestelmään tunkeutuminen tai tietojärjestelmän häirintä tai tällaisen teon tahallinen yritys. Myös osallisuus, yllytys tai avunanto olisi säädettävä rangaistavaksi sekä ulotettava oikeushenkilön rangaistusvastuu näihin rikoksiin. Puitepäätöksessä on myös seuraamusten ankaruutta koskevia velotteita. Puitepäätökseen sisältyy lainkäyttövaltaa koskeva artikla sekä velvoite muoidostaa jäsenvaltioihin ympärivuorokautinen tietojenvaihdon yhteyspiste.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

Euroopan neuvosto on hyväksynyt ja avannut allekirjoituksille marraskuussa 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (ETS nro 185). Sopimuksen on allekirjoittanut tähän mennessä 33 valtiota Suomi mukaan lukien. Puitepäättösehdotus noudattaa Euroopan neuvoston yleissopimuksessa omaksuttua linjaa tietoverkkorikoksiin.

6. Aikataulu

Puitepäättös olisi ehdotuksen mukaan pantava täytäntöön 31 päivään joulukuuta 2003 mennessä. Ehdotuksen käsittely on aloitettu työryhmässä kesäkuussa 2002 ja käsittelyä jatkettaneen seuraavan kerran loppusyksystä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.18 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI YMPÄRISTÖN SUOJELUSTA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15525/01 DROIPEN 113

U 16/1999

LaVL 4/1999 vp

LaVL 4/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös sisältää määritelmäsäännöksen, tahallisia ja tuottamuksellisia ympäristöön taikka henkeen tai terveyteen kohdistuvia tekoja koskevat rikossäännökset sekä osallisuutta näihin tekoihin koskevan artiklan. Oikeushenkilön rangaistusvastuu on ulotettava koskevaan rangaistaviksi säädettäviä tahallisia ja tuottamuksellisia rikoksia. Ehdotuksessa on myös lainkäyttövaltaa koskeva säännös.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709, lena.andersson@om.fi

5. Taustatietoja

Euroopan unionin jäsenvaltio Tanska teki ehdotuksen yhteiseksi toiminnaksi vakavien ympäristörikosten torjunnasta 5.2.1999. Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen Tanska muotoili ehdotuksensa uudelleen Amsterdamin sopimuksen mukaiseksi puitepäättökseksi. Oikeus- ja sisäasianneuvostossa 28.9.2000 päätettiin, että Euroopan unionin on syytä laatia ympäristörikoksista puitepäättös, jotta hakijamaat voidaan velvoittaa säätämään ympäristörikoksista lainsäädännöissään. Euroopan unionin puitepäättöstä pidettiin myös tarpeellisenä, koska kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot eivät ole valmiita ratifioimaan Euroopan neuvoston ympäristörikossopimusta. Sopimuksen voimaan tulo tulee

todennäköisesti kestämaan useita vuosia. Euroopan unionin puitepäättös ei kuitenkaan saa olla ristiriidassa Euroopan neuvoston ympäristörikossopimuksen kanssa, jotta sopimuksen ratifiointi ei tulevaisuudessa vaarantuisi.

Puitepäättöksen tavoitteista ja periaatteesta myös sen sisällöstä saavutettiin alustava poliittinen yhteisymmärrys 15-16.3.2001. Euroopan yhteisön komissio oli kuitenkin 13.3.2001 tehnyt ehdotuksen ympäristönsuojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevaksi direktiiviksi. Neuvosto antoi tämän vuoksi työryhmätasolla tehtäväksi tarkastella, tulisiko puitepäättöstä täydentää ottaen huomioon komission ehdotus direktiiviksi. Puitepäättökseen päätettiin lisätä eräitä uusia kohtia komission direktiiviehdotuksesta.

Puitepäättöksen suhde komission direktiiviehdotukseen on edelleen keskustelujen alaisena. Asiasta on myös Euroopan parlamentti antanut lausuntonsa.

6. Aikataulu

Puitepäättöksen hyväksymisestä tehtäneen päätös syksyn 2002 aikana. Puitepäättös on pantava täytäntöön kahden vuoden kuluessa sen hyväksymisestä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.19 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI LAITTOMAN HUUMAUSAINKAUPAN RIKOSTUNNUS-MERKISTÖJEN JA SEURAAMUSTEN VÄHIMMÄISSÄÄNNÖKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laittoman huumausainkaupan torjunta hyväksymällä laittomalle huumausainkaupalle ja yhteiset rikostunnusmerkitöt sekä yhdenmukaistamalla seuraamuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10372/01 DROIPEN 60

10321/02 DROIPEN 42

U 58/2001 vp, jatkokirjelmä 27.5.2002

LaVL 22/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättösluonnos sisältää huumausainien ja lähtöaineiden määritelmäsäännöksen sekä rikoksen tunnusmerkistösäännöksen. Rikoksen tunnusmerkitö pohjautuisi YK:n vuoden 1988 huumausainyleissopimukseen hieman soveltamisalaltaan laajennettuna. Myös yllytys, osallisuus ja yritys näihin rikoksiin olisi säädettävä rangaistaviksi. Puitepäättöksessä säädettäisiin myös enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta. Oikeushenkilön vastuu olisi ulotettava huumausainkauppaan ja puitepäättöksessä säädettäisiin oikeushenkilölle määrättävistä seuraamuksista. Puitepäättösluonnoksessa on myös lainkäyttövaltaa sekä oikeudellista yhteistyötä koskevat artiklat.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7709,
lena.andersson@om.vn.fi

5. Taustatietoja

Lainsäädäntötoimien tarve huumausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi on todettu Wienin toimintasuunnitelmassa (EYVL C 19, 23.1.1999), joka käsittelee Amsterdamin sopimuksen vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamista koskevien määräysten täytäntöön panemista, Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä, Euroopan unionin huumausainestrategiassa (2000 - 2004) sekä huumausaineiden torjuntaa koskevassa Euroopan unionin toimintasuunnitelmassa (2000 - 2004).

6. Aikataulu

Puitepääöstä käsiteltiin oikeus- ja sisäasiainneuvostossa 13 - 14.6.2002 tarkoituksena saavuttaa asiassa poliittinen yhteisymmärrys. Tuolloin ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen vähäisten huumausainemäärien kauppaa koskevasta enimmäisrangaistuksesta. Asian käsittelyä jatketaan syksyllä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

13.2.20 ALKOHOLIRIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖKSIEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa ja tarkistaa vuoden 1968 alkoholilain alkoholirikoksia koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Alkoholirikokset. Työryhmän mietintö 26.10.2001. Oikeusministeriö.

3. Keskeinen sisältö

Alkoholirikoksia koskevat säännökset uudistetaan rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti ja keskeiset säännökset siirretään rikoslakiin. Myös alkoholirikoksiin liittyvät menettämisseuraamuksia koskevat säännökset uudistetaan.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Alkoholirikoksia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen liittyy rikoslain kokonaisuudistukseen. Vuodesta 1980 alkaen rikoslain kokonaisuudistusta valmisteli oikeusministeriön asettama erityinen projektiorganisaatio, rikoslakiprojekti. Rikoslakiprojekti lakkautettiin 31.3.1999. Vielä uudistamatta olevien rikoslain osien valmistelua jatketaan oikeusministeriön asettamissa työryhmissä.

Alkoholilakia (1143/1994) uudistettaessa alkoholia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen lykättiin tehtäväksi myöhemmin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tuolloin voimassa ollut alkoholilaki (459/1968) kumottiin lukuun ottamatta lain 9 lukua sekä 104 ja 105 §:ää, jotka sisältävät alkoholirikosten sääntelyn.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 31.12.2001 mennessä. Hallituksen esitys valmistellaan saatujen lausuntojen pohjalta ja esitys annetaan vuonna 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM359:00/06/01/2000

13.3 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

13.3.1 VANKEUSRANGAISTUSTA JA TUTKINTAVANKEUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valtioneuvosto asetti 23.9.1999 komitean valmistelemaan ehdotusta vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamista. Hanke liittyy pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmaan. Tavoitteena on uudistaa vankeusrangaistusta, sen täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeutta koskevat säännökset.

Komitean tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uudeksi rangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskevaksi lainsäädännöksi. Komitean tulee lisäksi selvittää suuntaviivat alemmantasoisien normiston kehittämiseksi.

Komitean tulee myös tehdä arvio ehdotettujen muutosten vaikutuksesta vankien kokonaismäärään.

Komitean toimeksianto täydennettiin 22.6.2000 siten, että komitean tuli 31.10.2000 mennessä laatia välimietintö vankien muutoksenhakuoikeudesta kurinpitoasioissa. Komitea valmisteli hallituksen esityksen laiksi rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Komitea luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 30.10.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komitean asettamispäätös 23.9.1999

Komitean toimeksiannon täydentäminen 22.6.2000

Komitean määräajan jatkaminen 30.1.2001

Komitean välimietintö, Vankien muutoksenhakuoikeus, 30.10.2000

Vankeusrangaistuskomitean mietintö 15.6.2001 (KM 2001:6)

Tiivistelmä rikoslain 2 c luvusta annetuista lausunnoista 13.12.2001

Yhteenvedo vankeuslaista ja tutkintavankeuslaista annetuista lausunnoista 15.1.2002

3. Keskeinen sisältö

Komitea on valmistellut hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi vankeuslaiksi, tutkintavankeuslaiksi sekä uusiksi säännöksiksi ehdonalaisesta vapautumisesta. Keskeisimpiä muutosehdotuksia ovat vankeinhoidon tavoitteiden määrittely, toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön uudistaminen, sijoittajayksiköiden toiminnan säätely, poistumislupajärjestelmän uudistaminen, rangaistusajan laskemisen uudistaminen, laitosten turvallisuusluokituksen vahvistaminen ja vankien sijoittamista ja siirtoa koskevan menettelyn uudistaminen. Keskeinen ehdotus on myös kaikille vangeille laadittava rangaistusajan suunnitelma, johon vangin sijoittaminen, toiminta rangaistusaikana, siirrot, poistumisluvat ja ehdonalaista vapautumista koskevat perustuisivat. Vankien muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi.

Komitea ehdottaa, että poliisin ylläpitämien tutkintavankien säilytystilojen hyväksyminen siirretään sisäasiainministeriölle oikeusministeriöltä ja että poliisivankilassa säilyttämiselle säädettäisiin enimmäisaika. Tuomioistuimien päätöksistä ja tutkintavangille määrättävistä yhteydenpitorajoituksista esitutinnan aikana. Uutta olisi, että myös tutkintavangille voitaisiin määrätä kurinpitorangaistus.

Ehdonalaisen vapauttamisen pääsääntöjä ei ehdoteta muutettavaksi. Ensikertainen vanki vapautuisi ehdonalaiseen vapauteen suorittuaan puolet ja tätä useampikertainen kaksikolmasosaa rangaistuksestaan. Kaikki rikoksensa alle 21-vuotiaana tehneet vapautettaisiin heidän suorittuaan puolet rangaistuksestaan.

Komitea ehdottaa, että vanki voitaisiin sijoittaa vankilan ulkopuolelle valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista. Valvottuun koevapauteen sijoittaminen edellyttäisi, että sijoitus perustuu rangaistusajan suunnitelmaan, vanki sitoutuu päihteettömyyteen ja noudattamaan hänelle annettuja ehtoja.

Nykyinen pakkolaitosjärjestelmä ehdotetaan muutettavaksi koko rangaistusajan suorittamiseksi. Myös elinkautisvankien vapautumista koskevaan säätelyyn ehdotetaan muutoksia. Ehdonalaisen vapauttamisen mahdollisuus tulisi harkittavaksi, kun rangaistuksesta on suoritettu kaksitoista vuotta. Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä päättäisi korkein oikeus. Armahtamista koskeviin säännöksiin komitea ei ehdoteta muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7892, ulla.mohell@om.fi

Pajuja, Jussi, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1825 7819, jussi.pajuja@om.fi

5. Taustatietoja

Vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä on muutettu osittaisuudistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä ja vankiluvun rakenteessa tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi uudistaa vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Oikeusministeriön rikoslakiprojekti laati ehdotuksen vankeutta ja ehdonalaista vapauttamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta (3/1994), joka oli lausunnolla. Tältä pohjalta oikeusministeriössä laadittiin esitysehdotus. Esitystä ei kuitenkaan ehditty antaa keuhällä 1999 työnsä päättäneelle eduskunnalle. Rikoslakiprojektin ehdotus ja sen jatkovalmistelu ovat komitean työn lähtökohta.

6. Aikataulu

Komitea luovutti mietintönsä 20.6.2001. Komitean mietintö on lausuntokierroksella ja sen määräaika on 3.10.2001. Hallituksen esitystä jatkovalmistellaan lausuntojen pohjalta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 0494:00/06/06/1999

13.3.2 SOPIMUSHOITO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 28.2.2001 toimikunnan valmistelemaan sopimushoitoa koskevaa lainsäädäntöä. Toimikunnan on laadittava ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Toimikunnan on muun muassa selvitettävä, millaista hoitoa sopimushoitoon voidaan sisällyttää, miten ja missä hoito pannaan täytäntöön, sopimushoidon kustannusvaikutukset sekä mitkä tahot vastaavat kustannuksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 28.2.2001

3. Keskeinen sisältö

Sopimushoito on tarkoitettu lähinnä sellaisille rikoksiin syyllistyneille henkilöille, joiden tekemiin rikoksiin alkoholin tai huumausaineen väärinkäytön katsotaan merkittävästi vaikuttaneen ja joiden voidaan olettaa noudattavan heille tuomittua hoito-ohjelmaa. Seuraamuksen keskeinen kohderyhmä on ne rikoksentehtäjät, joita päihdeongelman vuoksi ei voida tuomita yhdyskuntapalveluun. Sopimushoitoa selvitettäisiin ennen kaikkea vankeusrangaistuksen vaihtoehtona. Sopimushoidon rikkomisesta seuraisi vankeus tai lievissä tapauksissa muu seuraamus. Lisäksi olisi selvitettävä mahdollisuus liittää sopimushoito samalla tavalla kuin yhdyskuntapalvelu ehdolliseen vankeuteen. Sopimushoitoon tuomitseminen edellyttäisi syytetyn suostumusta ja sitoutumista tuomiossa määrättyyn hoitosuunnitelmaan ja muihin ehtoihin.

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano

Puheenjohtaja:

Lahti, Varpu, hovioikeudenlaamanni, Helsingin hovioikeus

Jäsenet:

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Vanhala, Kari, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Mäki, Jukka, toiminnanjohtaja, Kriminaalihuollon tukisäätiö
 Lahti, Matti, käräjätuomari, Espoon käräjäoikeus
 Kuosmanen, Susanna, kihlakunnansyyttäjä, Espoon kihlakunnanviraston syyttäjäsasto
 Petersohn, Outi, ylikonstaapeli, Helsingin poliisilaitos
 Toivio-Kaasinen, Marja, asianajaja, Järvenpää
 Murto, Lasse, toiminnanjohtaja, A-klinikkasäätiö
 Nousiainen, Marja-Leena, johtaja, Vantaan päihdehuollon yhteispalvelut

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunta jätti mietintönsä laiksi sopimushoidon kokeilemisesta 22.3.2002 (KM 2002:3) Mietinnöstä on pyydetty lausuntoa noin 50 viranomaiselta ja yhteisöltä. Asian valmistelu jatkuu virkamiestyönä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle viimeistään syyskuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Sopimushoitokokeilu lisää kriminaalihuoltolaitoksen tehtäviä. Hoitoseuraamus edellyttää aivan uusia tehtäviä ja uusien yhteistyöverkoston luomista kunnalliseen päihdehuoltoon. Erityisesti sopimushoitoselvityksen ja toimeenpanosuunnitelman tekeminen sekä rangaistuksen suorittamisen valvonta ja muu rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät vaativat lisäyksiä henkilöstöön. Lisäksi sopimushoidon sisällön ja täytäntöönpanon suunnittelu, yhteistyöverkoston luominen ja henkilöstön kouluttaminen edellyttävät lisäresursseja.

Ehdotetuilla kokeilualueilla arvioidaan tulevan vuodessa tuomittavaksi 100 sopimushoitorangaistusta. Sopimushoidon kustannukset olisivat noin 1,2 miljoonaa euroa. Valtakunnallisesti toteutettuna kustannukset olisivat neljä kertaa suuremmat eli noin 4,8 miljoonaa euroa. Sopimushoitoa vastaavien ehdottomien vankeusrangaistusten täytäntöönpanokustannukset olisivat vastaavasti kokeilualueilla 1,1 miljoonaa euroa ja koko maassa 4,4 miljoonaa euroa.

8. Muut tiedot

OM015:00/2001

13.3.3 NUORISORIKOSTOIMIKUNTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö on 10.10.2001 asettanut toimikunnan valmistelemaan nuoria rikoksentekejiä koskevan seuraamusjärjestelmän ja esitutkinta- ja oikeudenkäyntilainsäädännön uudistamista.

Toimikunnan tehtävänä on tarkastella nuoria rikoksentekejiä koskevan seuraamusjärjestelmän uudistamistarpeita laaja-alaisesti. Toimikunnan yleisenä tavoitteena on suuremman painon antaminen erityisistä näkökohdille. Pääpaino nuorten seuraamusjärjestelmän kehittämisessä on oltava vapaudessa täytäntöön pantavissa seuraamuksissa. Seuraamusjärjestelmän uudistamisen lisäksi on selvítettävä, onko syytä tarkistaa nuorten tekemien rikosten esitutkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä koskevia säännöksiä.

Toimikunnan on selvitettävä nuorisorikollisuuden tämänhetkinen tila ja arvioitava, miten se kehittyy seuraavan kymmenen vuoden aikana. Arvioinnissa on otettava huomioon myös alle 15-vuotiaiden teot ja täysi-ikäisyyden saavuttaneet nuoret aikuiset. Tarkasteltavaksi tulee myös rikosoikeudellinen syyntakeisuusikäraja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sosiaali- ja terveysministeriön kirje 17.9.2001 (edustajan nimeäminen toimikuntaan)

Toimikunnan asettamispäätös 10.10.2001

Asettamispäätöksen täydentäminen 30.11.2001 (Toivio-Kaasinen pysyväksi asiantuntijaksi)

3. Keskeinen sisältö

Ehdottoman vankeusrangaistuksen osalta on arvioitava muun ohessa sitä, tarvitaanko lainsäädännössä sen tuomitsemisen suhteen ohjeistusta 18-20-vuotiaiden rikoksenteekijöiden suhteen, ja pitäisikö rangaistuksen sisältöä kehittää hoidollisempaan suuntaan. Ehdollisen vankeusrangaistuksen osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota valvontaan. Nuorisorangaistuksen osalta on harkittava, voidaanko se ottaa vakinaiseksi osaksi seuraamusjärjestelmää. Jos niin tapahtuu, nuorisorangaistusta koskevaa sääntelyä on kehitettävä ja harkittava siihen tuomittavien yläikärajan nostamista. Toimikunnan on lisäksi arvioitava mahdollisuudet ottaa käyttöön uusia seuraamuksia kuten rangaistusvaroitus, ehdollinen syyttämättä ja tuomitsematta jättäminen ja aresti.

Toimikunnan pitää myös tarkastella laaja-alaisesti viranomaisyhteistyön laatua nuorten rikosasioissa. Toimikunnan on laadittava ehdotus henkilötutkintaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Toimikunnan on myös pohdittava sovittelun merkitystä. Toimikunnan on selvitettävä puuttumistapoja rikosoikeudellista vastuukärajaa nuorempien lasten tekemiin rikoksiin.

Seuraamusjärjestelmää sekä esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä koskevien säännösten uudistamista koskevat ehdotuksensa toimikunnan on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano

Puheenjohtaja:

Kirsti Nieminen, vankilanjohtaja, Keravan nuorisovankila

Jäsenet:

Tarja Juvonen, yhteiskuntatieteiden maisteri, Helsinki

Matti Lahti, kärjätuomari, Espoon kärjäoikeus

Tapio Lappi-Seppälä, johtaja, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Jaana Leino, erikoissuunnittelija, Kriminaalihuoltolaitos

Vesa Lilja, komisario, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Jarmo Littunen, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Hannu Penttinen, toiminnanjohtaja, Aseman Lapset ry

Paula Puoskari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Kauko Salo, ylitarkastaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Leena Salovartio, kihlakunnansyyttäjä, Helsingin kihlakunnansyyttäjänvirasto

Pysyvät asiantuntijat:

Janne Kivivuori, dosentti, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Pekka Koskinen, professori, Helsingin yliopisto

Tapio Kuure, yhteiskuntatieteiden tohtori, Tampereen yliopisto

Sami Mahkonen, oikeustieteen tohtori, oikeusministeriö

Ari-Matti Nuutila, professori, Turun yliopisto

Marja Toivio-Kaasinen, asianajaja, Järvenpää

Jan Törnqvist, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Asko Välimaa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Päätoiminen sihteeri:

Janne Kanerva, erityisasiantuntija, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

5. Taustatietoja

Nuorten seuraamusjärjestelmä ei ole ollut perusteellisen tarkastelun kohteena sitten 1960-luvun. Ongelmana nykyisessä järjestelmässä on sellaisten vaihtoehtojen vähyys, jotka mahdollistaisivat riittävässä määrin nuoren henkilöön ja elämäntilanteeseen liittyvien asioiden huomioon ottamisen. Seuraamusjärjestelmän uudistamisen lisäksi nuoria rikoksentekijöitä koskeva lainsäädäntö kaipaa yleisemminkin uudelleenarviointia.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että nuorten henkilöiden tekemien rikosten sovittelua, tutkimista, tuomioistuinkäsittelyä ja nuorisolle soveltuvien seuraamusten täytäntöönpanoa nopeutetaan sekä jatketaan vaihtoehtoisten seuraamusten kehittämistä. Osana lastensuojelullisia toimenpiteitä alle 15-vuotiaiden rikoksen tehneiden lasten ja nuorten osalta kehitetään sovittelujärjestelmiä.

6. Aikataulu

Toimikunnan toimikausi päättyy 31.12.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM031:00/2001

13.3.4 SAKON TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada aikaan lainsäädäntö (uusi laki ja asetus sakon täytäntöönpanosta) sakon sekä eräiden muiden rikosoikeudellisten seuraamusten ja valtiolle maksettavaksi tuomittujen korvausten täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi sakon täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Oikeushallinto-osasto 31.1.2001.

Luonnos sakon täytäntöönpanoasetuksen rungoksi. Oikeushallinto-osasto 24.1.2001.

3. Keskeinen sisältö

Säännösten uudistamisen kautta pyritään erityisesti lain soveltamisalan ja seuraamusten täytäntöönpanosta huolehtivan Oikeusrekisterikeskuksen aseman täsmentämiseen, sakkojen ja muiden samassa järjestyksessä täytäntöön pantavien rahamääräisten seuraamusten perinnän yhtenäistämiseen, sakon vankeudeksi muuntamista koskevien säännösten muuttamiseen vastaamaan nykyistä rikosprosessioikeutta, sakkorekisteriä koskevan laintasoisen sääntelyn aikaansaamiseen, menettämisseuraamuksen täytäntöönpanomenettelyn yksinkertaistamiseen, valtion viranomaisten itse suorittaman perinnän tehostamiseen ja rahayksikkö euroon siirtymisen vaikutusten huomioon ottamiseen.

4. Organistointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, erityisasiantuntija, puh. 1606 7723, janne.kanerva@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sakon täytäntöönpanolaki liitelakeineen (672 - 678/2002) on vahvistettu 9.8.2002 ja tulevat voimaan 1.10.2002.

Asetusluonnos on oikeusministeriön tarkastustoimistossa tarkastettavana. Tarkoitus, että tulee voimaan 1.10.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

0630:00/06/01/2000

13.3.5 VANKEUTEEN TUOMITTUJEN VANKILAAN TOIMITTAMISEN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELEMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on selvittää, miten järjestelmää, jossa vankeuteen tuomitut toimitetaan vankilaan ja siihen sisältyvää päätöksentekoa täytäntöönpanon lykkäämisessä voitaisiin kehittää. Lisäksi työryhmän tulee selvittää vapaudessa suoritettavien rangaistusten täytäntöönpanon kehittämistarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministerin tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organistointi

Työryhmän kokoonpano:

apulaisosastopäällikkö Jarmo Littunen, kriminaalipoliittinen osasto, puheenjohtaja

kriminaalihuoltojohtaja Tuula Asikainen, kriminaalihuoltolaitos

komisario Jukka Mäkelä, Helsingin poliisilaitos

ulosottojohtaja Timo Heikkinen, oikeushallinto-osasto

kihlakunnansyyttäjä Ari-Pekka Koivisto, Vantaan kihlakunnanvirasto

oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen, rikosseuraamusvirasto

kihlakunnanvouti Juhani Toukola, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto

hallitussihteeri Anne Hartoneva, kriminaalipoliittinen osasto, sihteeri, anne.hartoneva@om.fi

5. Taustatietoja

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvussa on vankeusrangaistuksen suorittamisen aloittamiseen liittyvät säännökset. Vankeusrangaistuskomitea on mietinnössään (komiteanmietintö 2001:2) ehdottanut uudistettaviksi näitä säännöksiä.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 31.5.2002.

Työryhmän mietintö on lausuntokierroksella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 005:00/2002

13.3.6 VANGINKULJETUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELEMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää poliisin ja vankilaviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä kummankin hallinnonalan osalta;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja kärjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen rangaistuslaitoksissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua kärjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä organisaatiomuutokset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädösmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi huomioon ottaen vireillä oleva vankeinhoitoa koskeva lainsäädännön kokonaisuudistus.

Työryhmän tulee lisäksi erikseen

6. selvittää pääkaupunkiseudun tuomioistuinkuljetusjärjestelmän ja siihen liittyvien käräjävartiointien työnjaot, kuljetusten määrät ja niiden sitomat henkilöresurssit;
7. tehdä esitys pääkaupunkiseudun vanginkuljetuksen ja käräjävartioinnin järjestämisestä, sen edellyttämistä resurssi- ja muista tarpeista sekä tarvittavista säännösmuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

neuvotteleva virkamies Anna-Katrina Grönholm, OM KPO (puheenjohtaja, virkavapaalla)

lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, OM KPO

hallitussihteeri Sami Sarvilinna OM OHO (virkavapaalla)

aluejohtaja Ahti Lempiö, rikosseuraamusvirasto

ylitarkastaja Pasi Oksa, rikosseuraamusvirasto

apulaisjohtaja Heidi Meling, Helsingin tutkintavankila

vartiopäällikkö Yrjö Kahra, Vaasan vankila

ylivartija Tarmo Parviainen, Helsingin vankila

ylivartija Pauli Rekiranta, Kuopion vankila

lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, SM poliisiosasto (varapuheenjohtaja)

ylikomisario Risto Karhunen, SM poliisiosasto

lääninpoliisiylitarkastaja Heikki Lausmaa, Etelä-Suomen lääninhallitus, poliisiosasto

ylikomisario Pentti Pöyry, Helsingin poliisilaitos

hallitussihteeri Anne Hartoneva, OM KPO (sihteeri)

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevat säännökset tulee uusia vastaamaan vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia. Vankeinhoitolaitoksen ja poliisin välinen tehtäväjako selvitetään.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 30.11.2002, kohtien 6 ja 7 osalta 30.4.2002

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

13.3.7 LAKIESITYS KOSKIEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saada aikaan laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa. Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevat tiedot on tarkoitus lähivuosina saattaa sähköiseen tietojärjestelmään. Näiden tietojärjestelmien käyttöönotto edellyttää tietojen käsittelyä ja salassapitoa koskevien asianmukaisten säädösten olemassaolosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 26/2001

Laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa (422/2002)

3. Keskeinen sisältö

Lakiesityksen keskeinen sisältö on se, että vapauteen kohdistuvien rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä varten säädettäisiin henkilötietolaki (523/1999) täydentävä erityislaki. Laki sisältäisi säännökset täytäntöönpanossa tarvittavien henkirekistereiden tietosisällöstä ja tietojen käsittelyn periaatteista sekä rekisteröidyn oikeuksista ja tietoturvallisuudesta. Lakiin sisältyisi säännös terveydenhuollon ammattihenkilön salassapitovelvollisuuden poikkeamisesta eräin edellytyksin tuomitun tai vangin sairastaessa vakavaa tarttuvaa tautia.

4. Organisointi

Valmistelijat

oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen, rikosseuraamusvirasto, paavo.siltanen@om.fi
hallitussihteeri Anne Hartoneva, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto,
anne.hartoneva@om.fi

5. Taustatietoja

Rangaistusten täytäntöönpanossa tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä ei ole tällä hetkellä lain- tai asetuskentäsoisia erityissäännöksiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle huhtikuussa 2001. Asia on lakivaliokunnan käsiteltävänä. Laki on vahvistettu 24.5.2002. Laki tulee voimaan 1.1.2003, syksyn 2002 valmistellaan asiaa koskeva valtioneuvoston asetus.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ei merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 2/02/98

14. OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

14.1 VAKUUTUSOIKEUDEN ORGANISAATION KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vakuutusoiden organisaatio on edelleen pääosin sellainen kuin miksi se muodostettiin vakuutusoiden lailla (14/1958) eikä se enää vastaa nykyaikaiselle tuomioistuinoorganisaatiolle asetettavia vaatimuksia.

Laadittava luonnos hallituksen esitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 14.9.2001.

Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö 2001:9.

3. Keskeinen sisältö

Euroopan ihmisoikeussopimus, EY-oikeudelliset säännökset sekä hallintolainkäyttölain ulottaminen suullisine käsittelyineen vakuutusoiden ovat tuoneet mukanaan vakuutusoiden kohdistuvia uudenlaisia vaatimuksia, joihin parhaalla mahdollisella tavalla vastaaminen edellyttää organisaatioon liittyvän lainsäädännön muuttamista.

Vakuutusoiden nykyinen organisaatio on alunperin kolmen jaoston suuruisen kahta asiaryhmää käsittelevän suppean erityistuomioistuimen tarpeita varten suunniteltu. Kun vakuutusoiden on vuosikymmenien aikana kehittynyt yhdeksän jaostoa käsittävä laaja-alainen sosiaalivakuutusasioiden muutoksenhakutuomioistuin, nykyinen organisaatio ei enää mahdollista riittävää toiminnan kehittämistä ja parantamista. Myös toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset edellyttävät laajempaa organisaation uudistamista. Laki vakuutusoiden on joiltakin muiltakin osin jo vanhentunut ja vaatii uudistamista ja ajanmukaistamista organisaatiouudistuksesta riippumattakin.

Ehdotetaan annettavaksi uusi vakuutusoidenlaki, jolla tavoitellaan vakuutusoiden toiminnan joustavaa ohjaamista ja kehittämistä. Lakiin tulisi uusia säännöksiä mm. osastoista, osastojen johtamisesta ja niiden lainkäytön yhdenmukaisuuden valvonnasta, eräistä ratkaisukokoonpanoista sekä hallintoasioiden ratkaisemisesta.

4. Organisaatio

Virkatyönä tehtävä.

Valmistelija: Sarvilinna, Sami, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7649, sami.sarvilinna@om.fi

5. Taustatiedot

Hanke on osa toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistamista. Vakuutusoiden organisaation uudistamista koskeva työryhmämietintö on valmistunut ja siitä on pyydetty lausunnot yhtä aikaa varsinaisen komiteamietinnön kanssa. Lausuntopalautteen saapumisen jälkeen organisaatiolaki-esitys valmistellaan erikseen.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kesäkuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

14.2 RIITA-ASIAIN OIKEUDENKÄYNTIMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on poistaa riita-asian vuonna 1993 tapahtuneessa oikeudenkäyntimenettelyuudistuksessa ilmenneet epäkohdat erityisesti sitä silmällä pitäen, että oikeudenkäynnit tulisivat nykyistä nopeammiksi, valmistelu ja pääkäsittely vaiheistuisivat paremmin sekä oikeudenkäynnit halpenisivat.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 32/2001 vp

LaVM 12/2002 vp

EV 97/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Esitys sisältää ehdotuksen riita-asian valmistelun keventämiseksi.

Siinä esitetään mm., että

- lisätään tuomarin kyselyvelvollisuutta valmistelussa,
- laajennetaan mahdollisuuksia ratkaista riita-asia suoraan kirjallisen valmistelun jälkeen ilman pääkäsittelyä,
- tiukennetaan valmistelun lykkäämistä koskevia säännöksiä siten, että valmisteluistuntoja ei pääsääntöisesti saisi olla kuin yksi,
- tehdään rajoitetusti mahdolliseksi siirtyä kirjallisesta valmistelusta suoraan pääkäsittelyyn,
- sallitaan puhelimen tai muun soveltuvan tiedonvälitystavan käyttö käräjäoikeuden valmistelussa
- yksinkertaistetaan oikeudenkäyntiaineiston kulkeutumista oikeudenkäynnin eri vaiheista toiseen
- mahdollistetaan erillisen pääkäsittelyn toimittaminen myös yhden tuomarin kokoonpanossa ja että kumotaan ns. välitöntä pääkäsittelyä koskevat säännökset, sekä
- lievennetään preklusiosääntelyä todisteiden osalta käräjäoikeudessa
- kumotaan hakemusasiain käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettu laki ja otetaan hakemusasioiden käsittelyssä tarvittavat säännökset oikeudenkäymiskaareen.

4. Organisointi

Valmistelija

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708,

asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

Uusi riita-asiaain oikeudenkäyntimenettely alioikeuksissa tuli voimaan 1.12.1993. Lakia säädettäessä eduskunnan lakivaliokunta edellytti, että uudistuksen voimaantulua seurataan oikeuskäytännön muuttumista ja sitä, miten uudet säännökset omaksutaan. Lisäksi tuli seurata, aiheutuiko uudistuksesta sellaisia epäkohtia, joita ei ole osattu ottaa huomioon. Tarvittaessa oli ryhdyttävä toimenpiteisiin virheellisen käytännön ja epäkohtien korjaamiseksi (LaVM 16/1990 s. 4).

Kokemusten perusteella on selvillä, että kaikki uudistuksen tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet. Nykyistä oikeudenkäyntimenettelyä on arvosteltu muun muassa pitkittyvästä kirjallisesta valmistelusta ja valmisteluistuntojen lykkäämisestä. Oikeudenkäynnin painopiste on käytännössä valmistelussa ja lisäksi valmistelun ja pääkäsittelyn erottaminen toisistaan ei ole toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla. Oikeudenkäyntien vaiheistus ei ole muodostunut niin selkeäksi kuin edellytettiin. Tästä on ollut seurauksena se, että oikeudenkäynnissä tehdään asian käsittelyn eri vaiheissa päällekkäistä työtä. Oikeudenkäynnit ovat tulleet entistä kalliimmiksi ja ne ovat uuden menettelyn myötä myös joissain tapauksissa hidastuneet.

6. Aikataulu

Lainmuutokset (768 - 775) tulevat voimaan 1.1.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 4202/41/1998

OM 0001:00/06/01/1999

14.3 RIITA-ASIOIDEN OIKEUSPAIKKASÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa ja koota riita-asioita koskevat oikeuspaikkasäännökset oikeudenkäymiskaaren 10 lukuun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on oikeuspaikkaa koskevien säännösten laatiminen riittävän joustaviksi ja tarkoituksenmukaisiksi sekä asianosaisten määräämisvallan ja sopimusvapauden turvaaminen oikeuspaikan osalta kuitenkin niin, että heikomman osapuolen asema olisi suojattu sellaisissa riita-asioissa, joissa toinen asianosainen yleensä on heikommissa asemassa toiseen asianosaiseen verrattuna. Uudistamisen yhteydessä tulisi lisäksi ottaa huomioon kansainväliset tuomioistuimen toimivaltaa yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat yleissopimukset.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Oikeuspaikkasäännösten uudistus on ollut vireillä vuosisadan alusta lähtien. Asiasta on tehty useita ehdotuksia, jotka kuitenkin eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Edellisen työryhmän ehdotus valmistui syksyllä 1991 ja siinä on erityisesti otettu huomioon Luganossa 16.9.1988 allekirjoitetun yleissopimuksen toimivaltamääräykset. Ehdotuksesta järjestettiin kolme kuulemistilaisuutta joulukuussa 1991. Sen jälkeen valmistelua on jatkettu saadun palautteen pohjalta. Työ on keskeytettyinä.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 1972/45/89

14.4 RIKOSPROSESSIMENETTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Rikosprosessia koskevan lainsäädännön tarkistamishanke. Tavoitteena on edelleen kehittää rikosasioiden menettelynormeja saatujen kokemusten valossa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamiskirje 22.5.2001, OM 020:20/2001

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on tarkastella rikosprosessi seuraavista näkökumista:

- a) Itse oikeudenkäyntimenettelyn edelleen kehittäminen käräjäoikeudessa. Riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyä käräjäoikeudessa koskeva tarkistusehdotus HE 32/2001 vp annettiin eduskunnalle 20.4.2001. Samantyyppistä linjaa edustava uudistus voitaisiin ulottaa rikosprosessiin. Tavoitteena on yksinkertainen ja käytännöllinen prosessi asianosaisten vähimmäisoikeuksia kunnioittaen. Siviiliproessiuudistuksen mallin mukaan menettelymuotoja voitaisiin pyrkiä monipuolistamaan. Yksinkertaiset tai tunnustetut asiat voitaisiin pyrkiä ratkaisemaan entistä yksikertaisemmassa, esimerkiksi yksin kirjallisessa menettelyssä. Samoin voitaisiin esimerkiksi säätää modernin tietotekniikan käytöstä prosessissa, kansalaisnäkökulmaa voitaisiin korostaa säätämällä tuomioistuimien velvollisuudesta tiedottaa asian käsittelyvaiheista, pääkäsittelyn järjestämiseen liittyviä muodollisuuksia voitaisiin pyrkiä vähentämään ja niin edelleen;
- b) Tiedoksiantoja tulisi pyrkiä edelleen tehostamaan. Voitaisiin pohtia lainsäädännöllisiä keinoja tiedoksiantotapojen lisäämiseksi ja keventämiseksi;
- c) Todistajansuojelu ja uhrin aseman parantaminen. Todistajansuojeluun liittyviin näkökohtiin ei nykyisessä prosessilainsäädännössä ole vielä kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Ainakin todistelun vastaanottamisen salliminen pääkäsittelyn ulkopuolella esimerkiksi videolinkin välityksellä tulisi normittaa. Samoin asianomistajaa tulisi tarvittaessa voida kuulla syytetyn läsnä olematta. Lisäksi lapsen kuulemista tai kuulematta jättämistä tuomioistuimessa voitaisiin säännellä tarkemmin. Asianomistajan korvausvaatimuksen käsittelyä voitaisiin pyrkiä edelleen yksinkertaistamaan. Myös todistajien ja asianomistajien asemaan tulisi kiinnittää huomiota: esimerkiksi heille tulisi aktiivisesti tarjota tietoa asian käsittelyvaiheesta ja heidän roolistaan prosessissa sekä asian käsittelyn edistymisestä;
- d) Kansainvälisiin velvoitteisiin perustuvat lainsäädännön muospaineet. Rikosprosessin tarkistamisen yhteydessä työryhmän tulisi käydä läpi tarpeellisin osin ihmisoikeustuomioistuimen Suomea koskevat ratkaisut ja pohtia, antavatko ne aiheutta muuttoa lainsäädännön yksityiskohtia - esimerkkinä mahdollinen muutoksenhakukeino asian viipymistä vastaan. EU:n piirissä uhrien asemasta rikosprosessissa hyväksyttiin keväällä 2001 puitepäätös ja rikosprosessin tarkistamisen yhteydessä voitaisiin varautua sen implementointiin;

e) Suuriin juttukokonaisuuksiin mahdollisesti tarvittava lainsäädäntö. Käytännön erityisongelmana on nähty laajoihin juttukokonaisuuksiin liittyvät kysymykset. Työryhmän tulisi harkita, tulisiko asiasta olla normeja lainsäädännössä sekä

f) Tuomionpurku rikosasiassa syytetyn vahingoksi pelkän menettämisseuraamuksen osalta.

Menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 80/2000 vp) eduskuntakäsittelyn aikana on ilmennyt tarve selvittää, tulisiko tehdä nimenomaisesti mahdolliseksi ylimääräisen muutoksenhaun keinoin saada tuomittua rikoshyöty menetetyksi jälkikäteen, jos jo loppuun käydyin oikeudenkäynnin jälkeen ilmenee, että rikollisen saama tosi-asiallinen hyöty on ensiprosessissa ilmennettyä hyötyä huomattavasti suurempi.

4. Organisointi

Työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Jäsenet

Granfelt, Nanny, laamanni, Raaseporin kärjäoikeus

Karvonen, Seppo, kärjätuomari, Vantaan kärjäoikeus

Noronen, Pekka, johtava kihlakunnansyyttäjä, Lahden kihlakunnan syyttäjänvirasto

Turpeinen, Tuija, asianajaja Asianajotoimisto Harri Kontturi Oy, Joensuu

Pere, Maarit, rikostarkastaja, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa tuli voimaan 1.10.1997. Jo valmisteluvaiheessa pidettiin tärkeänä, että uudistuksen toteutumista seurataan tarkasti. Mikäli aihetta ilmenisi, voitaisiin ryhtyä toimiin säännösten korjaamiseksi.

Optula on julkaisut rikosasioita koskevan seurantatutkimuksen (Virve-Maria de Godzinsky: Tietoa uudesta rikosasioiden oikeudenkäynnistä. Optula 47/2000).

6. Aikataulu

Työryhmän osamietintö toimeksiannon kohdista c, d ja f toteutettavista uudistuksista luovutettiin 24.5.2002 (työryhmämietintö 2002:4). Hallituksen esitys annetaan lokakuussa 2002.

Loppumietintö valmistuu keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

14.5 EU:N PUITEPÄÄTÖS YHTEISISTÄ TUTKINTARYHMISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 13.6.2002 puitepäätöksen yhteisistä tutkintaryhmistä. Puitepäätös perustuu Belgian, Ranskan, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artikla a alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla 19.9.2001 tekemään aloitteeseen. Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

2 Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Puitepäätös yhteisistä tutkintaryhmistä

U 65/2001 vp

LaVL 19/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös on yhdenmukainen EU:n jäsenvaltioiden välillä 29.5.2000 tehdyn keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen yhteisiä tutkintaryhmiä koskevien säännösten kanssa.

Puitepäätös sisältää määräykset tutkintaryhmien perustamisesta, tehtävistä ja toiminnasta.

Puitepäätöksen tarkoituksena on saattaa yhteisiä tutkintaryhmiä koskevat säännökset voimaan ennen oikeusapusopimuksen voimaansaattamista ja viimeistään 1.1.2003. Puitepäätöksen johdosta valmisteilla on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi oma lakinsa tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697, mari.aalto@om.fi

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585, tanja.innanen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan lokakuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/011001/0775

14.6 HALLITUKSEN ESITYS LÄHESTYMISKIELTOLAIN TÄYDENTÄMISESTÄ PERHEEN SISÄISELLÄ LÄHESTYMISKIELLOLLA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 26.4.2000 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen lähestymiskieltoain täydentämiseksi siten, että väkivaltaisesti perheenjäseniään kohtaan käyttäytyvä henkilö voitaisiin poistaa yhteisestä asunnosta ja kieltää häntä palaamasta sinne.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.4.2000

Työryhmän mietintö 23.1.2001

Lausuntotiivistelmä 17.9.2001

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa lähestymiskiellon täydentämistä siten, että lakia voitaisiin perheväkivaltatilanteissa soveltaa myös samassa taloudessa asuvien henkilöiden välillä siten, että väkivaltainen osapuoli voitaisiin määrääjäksi poistaa yhteisestä asunnosta ja kieltää häntä palaamasta sinne.

4. Organisointi

Valmistelija

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697, mari.aalto@om.fi

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708, asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan perheväkivallan torjumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 23.1.2001. Hallituksen esitys viimeistellään lausuntopalautteen perusteella ja annetaan eduskunnalle vuonna 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0286:00/06/01/2000

14.7 PUITEPÄÄTÖS UHRIN ASEMESTA RIKOSOIKEUDENKÄYNTI-MENETTELYSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Portugali teki 14.4.2000 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti ehdotuksen puitepäätökseksi koskien rikoksen uhrin asemaa oikeuskäsittelyssä. Puitepäätös hyväksyttiin Euroopan unionin neuvostossa 15.3.2001.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Portugalin ehdotus puitepäätökseksi

Valtioneuvoston kirjelmä U 24/2000 vp

LaVL 10/2000 vp

Neuvoston puitepäätös uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (2001/220/YOS)

Arviomuistio 19.7.2001

HE 217/2001 vp

Lait 198/2002 ja 199/2002

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä siten, että uhreille turvataan tietyt vähimmäisoikeudet. Puitepäätös sisältää mm. uhrin oikeutta tulla kuulluksi, tiedonsaantioikeutta,

oikeutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, oikeutta ottaa osaa prosessiin ja saada oikeusapua, oikeudenkäyntikuluja, oikeutta suojeluun, oikeutta korvauksiin, sovittelua sekä toisessa jäsenvaltiossa asuvien uhrien asemaa koskevia määräyksiä. Puitepäättös aiheuttaa joitain vähäisiä muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Hallituksen esitys (HE 217/2001 vp) koskee vankeinhoitoviranomaisten oikeutta ilmoittaa vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta uhrille ja erälle muille henkilöille.

4. Organisointi

Aalto, Mari lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1825 7697, mari.aalto@om.fi

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

HE 217/2001 vp Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö/kriminaalipoliittinen osasto

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäättöksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset on saatettava voimaan 22.3.2002 mennessä. Lait tulivat voimaan 22.3.2002 (198/2001 ja 199/2001)

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU 150500/0360

14.8 HOVIOIKEUSMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kaksi ehdotusta, joista ensimmäinen merkitsee hovioikeusmenettelyn kehittämistä ja keventämistä sen keskeisiin periaatteisiin puuttumatta. Toisessa on kysymys sen varmistamisesta, että hovioikeuksien ratkaisutoiminta keskittyy ylioikeustutkintaa tarvitseviin asioihin. Tässä tarkoituksessa ensinnä päätetään, missä järjestyksessä valitus käsitellään.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

1) Hovioikeusmenettelyn kehittämistyöryhmän mietintö 28.9.2000

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston muistio 12.10.2000

Hallituksen esitys 83/2001 vp

2) Muutoksenhakutoimikunnan osamietintö 25.10.2001 (KM 2001:10)

Hallituksen esitys 91/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

1) Muun muassa hovioikeuden valmistelua koskevia säännöksiä terävöitettäisiin, valmistelusta vastaavan yhden hovioikeuden jäsenen ja ns. kevennetyn kokoonpanon toimivaltaa laajennettaisiin sekä kevennettäisiin pääkäsittelykutsujen tiedoksiantotapoja ja suullisen todistelun vastaanottotapoja.

2) Valitukset käsiteltäisiin siinä laajuudessa kuin oikeussuojatarpeet edellyttävät. Rajoittamaton muutoksenhakuoikeus säilytetään. Jos hovioikeus yksimielisesti toteaa, että valitus ei voi menestyä, valitusta ei otettaisi enempään tutkintaan. Muut valitukset, selvä pääosa tutkittaisiin täydellisessä hovioikeusmenettelyssä. Muutoksenhakumahdollisuutta avarrettaisiin mahdollistamalla ns. vastamuutoksenhaku.

4. Organisointi

- 1) Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678, tatu.leppanen@om.fi
- 2) Liukkonen, Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7653, iiro.liukkonen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

- 1) Hallituksen esitys HE 83/2001 vp on annettu 23.5.2001.
 - 2) Hallituksen esitys HE 91/2002 vp on annettu 28.6.2002.
- Esitykset käsitellään eduskunnassa yhdessä syysistuntokaudella 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

2-esityksellä arvioidaan saavutettavan vuosittain n. 1,5 miljoonan euron säästö tarpeettomien pääkäsitteilyjen jäädessä pois.

8. Muut tiedot

- 1) OM002:00/2001
- 2) OM006:00/2001

14.9 MUUTOKSENHAKUTOIMIKUNTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 18.1.2001 toimikunnan tarkastelemaan muutoksenhakua yleisissä tuomioistuimissa ja sen uudistustarpeita laaja-alaisesti. Toimeksianto koskee muutoksenhakua alioikeudesta hovioikeuteen ja sieltä korkeimpaan oikeuteen sekä ylimääräistä muutoksenhakua.

Muutoksenhakutoimikunta antoi hovioikeusvaihetta koskevan osamietintönsä 25.10.2001 (KM 2001:10). Sen pohjalta on valmisteltu ja annettu HE 91/2002 vp. (ks. edellä 14.6. jakso)

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 18.1.2001
 Oikeusministeriön päätös toimikunnan työn jaksotuksesta 30.3.2001
 Osamietintö 25.10.2001 KM 2001:10
 Oikeusministeriön päätös määräajan pidentämisestä 20.2.2002

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan toimeksiannon hovioikeusvaihetta koskevat kohdat on käsitelty osamietinnössä. Ehdotuksista muut kuin tyytymättömyyden ilmoittamisesta luopumista ja todistelun uskottavuuden arviointia kuvatallenteelta koskevat on sisällytetty HE:een 91/2002 vp.

Jatkomuutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen ja eräitä erilliskysymyksiä koskien toimeksiannossa määrätään seuraavaa:

Korkeimman oikeuden menettelysäännöksiä on tarkasteltava siltä kannalta, mahdollistavatko ne keskittymisen tutkittaviksi otetuissa valituksissa esiintyvien oikeuskysymysten ratkaisuun. On muun muassa tutkittava, missä kokoonpanossa valituslupahakemukset on tarkoituksenmukaista käsitellä.

Ylimääräisessä muutoksenhaussa on selvitettävä, missä laajuudessa voidaan käyttää itseoikaisua ja mitkä asiat kuuluvat ylempien tuomioistuinten toimivaltaan. Ylimääräisen muutoksenhaun perusteiden ja keinojen tarkoituksenmukaisuutta on tarpeen tarkastella

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Heinonen, Olavi, presidentti, korkeimman oikeuden entinen presidentti

Jäsenet:

Aaltonen, Anna-Kaisa, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Innanen, Leena, asianajaja

Kanninen, Heikki, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Koskelo, Pauline, oikeusneuvos, korkein oikeus

Korpiola, Päivi, pääsihteeri, kuluttajavalituslautakunta

Laukkanen, Sakari, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Liukkonen, Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Niemi-Kiesiläinen, Johanna, vt. professori, Helsingin yliopisto

Rautakoski, Jarmo, valtionsyyttäjä, valtakunnansyyttäjänvirasto

Snellman, Olavi, hovioikeudenneuvos, Itä-Suomen hovioikeus

Pysyvät asiantuntijat:

Jokela, Antti, professori, Turun yliopisto

Leppänen, Tatu, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Sihteerit:

Hallavainio, Anne, viskaali, Kouvolan hovioikeus

Kumpula, Pasi, vt. oikeussihteeri, korkein oikeus

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan tulee antaa jatkomietintönsä 31.10.2002 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM006:00/2001

14.10 ESITUTKINTA- JA PAKKOKOKEINOLAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on käydä läpi esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö ja tehdä siihen tarvittavat muutokset. Tehtävänä on laatia hallituksen esitys.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 8.9.1995

Hallituksen esitys 20/1997 vp 23.3.1997

Mietintö 30.8.1999

Lausuntotiivistelmä 2000

3. Keskeinen sisältö

Pidättämisen ja vangitsemisen edellytyksiä, hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon, etsinnän ja telekuuntelun edellytyksiä tarkistettaisiin. Teknisen kuuntelun soveltamisalaa laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700, jan.tornqvist@om.fi

5. Taustatietoja

Esitutkintalaki ja pakkokeinolaki tulivat voimaan vuoden 1989 alusta. Lakeihin on sen jälkeen tehty vain eräitä käytännön tarpeiden ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämiä muutoksia. Muita lakeihin liittyviä muutostarpeita ei ole selvitetty. Työryhmän laatima hallituksen esitys 20/1997 vp pakkokeinolain 5 a ja 6 luvun muuttamisesta annettiin 23.3.1997.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys 52/2002 vp annettiin 19.4.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2856/41/95

14.11 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tehtävänä on laatia ehdotus oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietintö (KM 2002:1)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan mietintö sisältää esityksen uudeksi oikeudenkäynnin julkisuuslaiksi. Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnin julkisuutta koskeva lainsäädäntö uudistettavaksi kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäynnin julkisuuslaki korvaisi nykyisen oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain.

Oikeudenkäynnin julkisuuslaki olisi oikeudenkäynnin julkisuutta sääntelevä yleislaki ja se sisältäisi oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset kaikkien tuomioistuimien ja prosessilajien osalta.

Esityksen tavoitteena on lisätä oikeudenkäyntien avoimuutta ja julkisuutta yleensä sekä parantaa lainkäytön läpinäkyvyyttä kaikissa tuomioistuimissa. Tavoitteena on myös parantaa tuomioistuimien mahdollisuuksia tapauskohtaisen harkinnan perusteella ottaa aikaisempaa monipuolisemmin ja joustavammin oikeudenkäynnissä huomioon sekä oikeudenkäynnin julkisuus, yksityiselämän suoja että muut oikeudenkäynnin julkisuuden toteuttamiseen vaikuttavat seikat. Tavoitteena on lisäksi selkeyttää oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaa säännöstöä.

Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnin julkisuutta lisättäväksi nykyisestä useassa eri suhteessa. Julkisuus lisääntyisi ehdotuksen mukaan erityisesti kokonaan kirjallisena käytävien oikeudenkäyntien osalta. Myös tuomioistuimien ratkaisujen julkisuutta lisättäisiin. Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen ratkaisut olisivat aina julkisia, jollei tuomioistuin laissa säädettyjen edellytysten täytyessä määräisi ratkaisua joltakin osin salassapidettäväksi. Jos asia olisi yhteiskunnallisesti merkittävä tai se olisi synnyttänyt huomattavaa kiinnostusta julkisuudessa, siitä olisi salassapitomääräyksen antamisesta huolimatta laadittava julkinen seloste. Myös oikeudenkäynnin perustietojen, eli ns. diaaritietojen julkisuutta ehdotetaan eräin osin lisättäväksi.

Yleisöltä suljetun suullisen käsittelyn edellytykset olisivat ehdotuksen mukaan aina harkinnanvaraisia. Nykyisen lain jaottelusta pakolliseen ja harkinnanvaraisesti suljettuun käsittelyyn luovuttaisiin. Uutta olisi myös se, että oikeudenkäynnin julkisuutta voitaisiin rajoittaa todistajan suojeluperusteella. Ehdotettuun lakiin sisältyisivät myös täsmälliset kriteerit sille, milloin suullisen käsittelyn taltiointi esimerkiksi kuvaamalla olisi mahdollista, ja kattavat oikeudenkäynnin julkisuusratkaisua tehtäessä noudatettavat menettelysäännökset.

4. Organisointi

Valmistelija

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 1606 7708, asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyvät lait tulivat voimaan 1.12.1999. Sanotun muutoksen yhteydessä 1.4.1985 voimaantullutta oikeudenkäynnin julkisuudesta annettua lakia muutettiin osittain, mutta se jäi pääosiltaan ennalleen. Lakeja säädettäessä eduskunnan hallintovaliokunta ja lakivaliokunta korostivat, että oikeudenkäynnin julkisuussäännökset tulee ottaa erikseen omana asianaan selvitettäväksi ja suoritettavan tutkimuksen perusteella kokonaan uudelleen kirjoitettaviksi (HaVM 31/1998 vp s. 7 ja s. 23 sekä LaVL 13/1998 vp s. 4).

6. Aikataulu

Mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 7.2.2002

Lausuntotiivistelmä valmistuu syksyllä 2002

Hallituksen esitys annetaan vuonna 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

287:00/06/06/2000

14.12 TUOMAREIDEN PÄTEVÖITYMISJÄRJESTELMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tehdä hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus tuomareiden pätevyysjärjestelmäksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomarikoulutustoimikunnan mietintö (2000:5)

Lausuntotiivistelmä 31.1.2002

3. Keskeinen sisältö

Tuomarikoulutustoimikunta teki ehdotuksen uuden tuomarien pätevyysjärjestelmän kehittämiseksi. Lausunnonantajatahoja oli yhteensä 69. Lausunnoissa tunnustettiin yleisesti tuomarin ammattiin valmentavan koulutuksen tarve, mutta toimikunnan ehdotukseen kohdistui myös monenlaista kritiikkiä.

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotuksensa toimikunnan mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta. Toimeksiannon mukaan valinnan pätevyysohjelmaan tulee tapahtua kokeessa, johon voisivat osallistua tuomioistuinharjoittelun suorittaneet tai muuta lakimieskokemusta hankkineet oikeustieteen kandidaatit. Tuomaripätevyys saavutettaisiin tuomioistuimissa ja muissa oikeuslaitoksen virastoissa tai asianajotoimistoissa tehtävän ohjattavan ja arvioitavan työn perusteella. Pätevyys saavuttamiseen kytkettäisiin soveltuva määrä teoreettisluonteisia opintoja.

4. Organisointi

Tehtävää varten on 26.2.2002 asetettu työryhmä.

Työryhmän

Puheenjohtaja:

dekaani Ari Saarnilehto, Turun yliopisto

Varapuheenjohtaja:

laamanni Erkki Hämäläinen, Kokemäen käräjäoikeus

Jäsenet:

kansliapäällikkö Kristina Kahlas-Capodistrias, Helsingin hovioikeus

koulutuspäällikkö Jorma Hirvonen, oikeusministeriö

viskaali Sari Nielsen, Vaasan hovioikeus

käräjätuomari Pekka Pärnänen, Kuopion käräjäoikeus

ylituomari Liisa Sahi, Helsingin hallinto-oikeus

päätuottamismies Rauno Selenius, oikeusministeriö

Jäsen ja sihteeri:
vanhempi hallitussihteeri Erja Hynninen, oikeusministeriö

Sihteeri:
Hallitussihteeri Maaria Leskelä, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.10.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM008:00/2002

14.13 HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI TUOMIOISTUINTEN JA ERÄIDEN OIKEUSHALLINTOVIRANOMAISTEN SUORITTEISTA PERITTÄVISTÄ MAKSUISTA ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on ajantasaistaa maksujen suuruudet vastaamaan lain säätämisen aikaista rahan arvoa. Lisäksi lakiin on tarkoitus tehdä oikeudenkäyntimenettelyn muutoksista johtuvat tarpeelliset muutokset sekä tulkinnanvaraisuuksia poistavat muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 103/2001 vp

Eduskunnan lakivaliokunnan mietintö 19/2001 vp ja eduskunnan vastaus 119/2001 vp

Valtiontalouden tarkastusviraston kirje oikeusministeriölle 11.6.2001 no 73/52/01

Oikeusministeriön lausuntopyyntökirje maa-oikeuksina toimiville käräjäoikeuksille 31.5.2002 sekä Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Rovaniemen, Turun, Vaasan ja Vantaan käräjäoikeuksien lausunnot asiassa.

3. Keskeinen sisältö

Lain 3 §:n 1 momentissa säädettyjen oikeudenkäyntimaksujen suuruuksia ehdotetaan tarkistettavaksi noin 19 %, mikä nostaisi maksut lain säätämisen aikaiselle tasolle. Käräjäoikeudessa käsiteltävien muutoksenhakuasioiden (maa-oikeusasioiden ja ulosottovalistusten) käsittelystä perittävistä maksuista ja maksun perimättä jättämisestä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä selvemmin ja johdonmukaisemmin. Maa-oikeusasiasta perittäisiin oikeudenkäyntimaksua kuten riita-asiasta. Oikeudenkäyntimaksu jätettäisiin perimättä käräjäoikeudessa käsiteltävässä muutoksenhakuasiassa samalla tavalla kuin muussa tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa, jos se jää sillensä tai raukeaa taikka jää tutkimatta. Käräjäoikeudessa perittävien oikeudenkäyntimaksujen määrittelyä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren tehtyjen muutosten (L oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta 30.8.2002/768) mukaisesti. Lain 3 §:n 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus lakiin oikeudenkäynnistä

huoneenvuokra-asioissa (650/1973), koska sanottu laki on kumottu 12.7.2002 annetulla lailla (97/2002).

4. Organisointi

Valmistelija

Penttinen, Ahti , hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7547, ahti.penttinen@om.fi

5. Taustatietoja

Kysymyksessä olevia maksuja esitettiin korotettavaksi hallituksen esityksessä 103/2001 vp rahan arvon muutosta vastaavasti. Eduskunnan lakivaliokunta piti esitettyjä perusteluja sinänsä asianmukaisina. Maksujen korottamista ei kuitenkaan hyväksytty tehtäväksi euroon siirtymisen yhteydessä 1.1.2002. Eduskunta muutti voimassa olleet markkamääräiset maksut kustannusneutraalisti euroiksi pyöristäen ne lähimpään viiteen tai kymmeneen euroon.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tilintarkastuskertomuksessaan viimeksi vuodelta 2000 kehottanut oikeusministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin maksujen jälkeenyhäneisyyden korjaamiseksi. Muut muutostarpeet johtuvat lähinnä muusta muuttuneesta lainsäädännöstä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys asiasta on tarkoitus antaa syyskuussa 2002 (budjettilaki).

7. Taloudelliset vaikutukset

Tuomioistuintulojen arvioitu lisäys on noin 1,8 miljoonaa euroa vuodessa. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2003 tuomioistuintulojen kokonaismääräksi on arvioitu (mom. 12.25.01) 27,8 miljoonaa euroa.

8. Muut tiedot

OM006:00/2002

14.14 ASIANAJAJIEN AMMATILLISEN VALVONNAN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 30.1.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli viimeistellä Suomen Asianajajaliiton laatima esitysluonnos eduskunnalle annettavaksi hallituksen esitykseksi asianajajista annetun lain muuttamiseksi. Työryhmän mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 18.6.2002. Tavoitteena on uudistaa Suomen Asianajajaliiton kurinpitoasioiden ja palkkioritoja koskevien asioiden käsittely. Tavoitteena on tehostaa ja järkiperaistää asianajajajien ammatillista valvontaa sekä lisätä sen uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Suomen Asianajajaliiton kurinpitomenettelyn ja palkkiorita-asioiden menettelyn kehittäminen (Asianajajaliiton luonnos oikeusministeriölle hallituksen esitykseksi (14.1.2002, Dnro 2/33/2002)
Työryhmän asettamispäätös 5.2.2002 Dnro 2/33/2002
Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjen julkaisusarja 2002:5)
Lausuntoyhteenveto mietinnöstä annetuista lausunnoista

3. Keskeinen sisältö

Työryhmämietinnössä ehdotetaan, että kanteluiden käsittely keskitettäisiin kurinpitolautakunnalle, jonka nimi muutettaisiin eettiseksi lautakunnaksi. Asianajajakuntaan kuulumattomien lautakunnan jäsenten määrää lautakunnassa lisättäisiin. Asianajajakunnan ulkopuoliset jäsenet nimittäisi tuomarivalintalautakunta. Eettinen lautakunta käsitelisi asiat vastaisuudessa jaostoissa. Menettelyä lautakunnassa koskevat säännökset tulisivat asianajajista annettuun lakiin. Seuraamusjärjestelmää uudistettaisiin poistamalla julkinen varoitus ja sen sijaan säädettäisiin mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu.

Asianajajan oikeutta hakea muutosta kurinpitotarkistuksiin esitetään laajennettavaksi.

Asianajajan palkkioon tyytymätön voisi saattaa palkkioriidan eettisen lautakunnan käsiteltäväksi ja palkkioritavälimiesmenettelystä luovuttaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Liljeroos, Heikki, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7608, heikki.liljeroos@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan marraskuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

2/33/2002

15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

15.1 LUGANON SOPIMUKSEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto asetti marraskuussa 1997 ad hoc-työryhmän valmistelemaan Brysselin ja Luganon yleissopimusten tarkistamista. Neuvosto otti tiedoksi työryhmässä saavutetun kompromissiratkaisun toukokuun OSA-neuvostossa 1999.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulo 1 päivänä toukokuuta 1999 muutti oikeusperustan Brysselin yleissopimuksen tarkistamiselle. Neuvoston asetus annettiin 22.12.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

3. Keskeinen sisältö

Luganon yleissopimus on tarkoitus niin pitkälle kuin mahdollista muuttaa sisällöltään Bryssel I-asetuksen kaltaiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Möller, Gustaf, oikeusneuvos, korkein oikeus

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708, asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yhteisön ja muiden sopimusvaltioiden kuin EU:n jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen edistäminen tarkistetun Luganon yleissopimuksen tarkistaminen (Lugano II) on yhä kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 102/42/9

15.2 TODISTEIDEN VASTAANOTTAMISTA KOSKEVA YHTEISTYÖ SIVILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA, EU:N ASETUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on yksinkertaistamalla tuomioistuinten välistä oikeusapua helpottaa ja nopeuttaa todisteiden vastaanottamista unionin jäsenvaltioiden välillä. Asetus sääntelee sitovasti todisteiden vastaanottamista jäsenvaltioiden välillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Aloite on julkaistu Euroopan virallisessa lehdessä.

U 79/2000 vp

LaVL 3/2001 vp

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti 27.6.2001 L174

3. Keskeinen sisältö

Asetus korvaa soveltamisalallaan Haagin asiaa koskevan yleissopimuksen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Asetus helpottaa ja nopeuttaisi jäsenvaltioiden välistä todisteiden vastaanottamista.

Asetus vastaa sisällöltään pitkälle Haagin yleissopimusta, mutta se sisältää myös lukuisia muutoksia voimassa olevaan yleissopimukseen. Oikeusapua ei pääsäännön mukaan enää pyydetä eikä sitä saada keskusviranomaisten välityksellä, vaan tuomioistuimet asioivat toistensa kanssa suoraan. Asetuksessa pyritään rajoittamaan myös mahdollisuutta kieltäytyä oikeusavun antamisesta. Asetus ei mahdollista varaumien tekoa. Asetus sisältää myös määräyksiä informaatioteknologian käytöstä todistelussa. Oikeusavun nopeuttamiseksi asetusehdotus sisältää määräaikoja pyyntöjen täyttämiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708, asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

Nykyisin asiaa sääntelee Haagin vuodelta 1970 oleva yleissopimus todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

6. Aikataulu

Neuvoston asetus hyväksyttiin 28.5.2001 ja se tulee täysimääräisesti voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

Eurodoc-numero: EU/101000/0753

15.3 RIITAUTTAMATTOMIA VAATEITA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN TÄYTÄNTÖÖNPANOMÄÄRÄYKSEN KÄYTTÖÖNOTTO, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on parantaa tuomioiden vastavuoroista tunnustamista siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Aloite on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä

U 35/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus sisältää säännösten, jonka perusteella asetusehdotuksessa tarkemmin määritellyt riidattomat saatavat, jotka on tuomioistuimen päätöksellä vahvistettu toisessa jäsenvaltiossa, voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa suoraan ja siten ilman eksekvatuurimenettelyä. Jotta tämä olisi mahdollista, jäsenvaltioiden oikeuslaitosten keskinäisen luottamuksen lisäämiseksi asetusehdotus sisältää tietyjä prosessioikeudellisia vähimmäisvaatimuksia.

Nykyisin tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa riita-asioissa jäsenvaltioiden välillä sääntelee 1 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tullut tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu Bryssel I –asetus. Ehdotettu asetus merkitsisi soveltamisalallaan merkittävää pidemmälle menemistä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen osalta.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708, asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvottelut asetusehdotuksesta aloitettiin kesäkuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/180402/0308

15.4 EHDOTUS EU:N OIKEUSAPUDIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on, että unionin kansalaiset ja muut jäsenvaltioissa yhteisöjen oikeuden nojalla oleskelevat saavat tehokkaasti oikeusapua ollessaan asianosaisena toisessa jäsenvaltiossa käsiteltävässä tai muuten luonteeltaan rajat ylittävässä riita-asiassa. Oikeusapua annettaisiin näin rajat ylittävissä riita-asioissa niille asianosaisille joilla on kotipaikka toisessa jäsenvaltiossa samoilla edellytyksillä kuin niille asianosaisille, joiden kotipaikka on tuomioistuinvaltiosta. Oikeuskäsittelyyn oikeusavun myöntää ja sitä antaa tuomioistuinvaltio.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus neuvoston direktiiviksi oikeusavun saatavuuden parantamisesta rajatylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun ja muuhun yksityisoikeudellisiin riita-asioihin liittyvään taloudelliseen tukeen sovellettavat yhteiset vähimmäisvaatimukset KOM(2002) 13 lopullinen

U 10/2002 vp

LaVL 7/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivissä vahvistettaisiin oikeusapua koskevat vähimmäisvaatimukset rajat ylittävissä riita-asioissa. Apua annettaisiin jäsenvaltiossa käytävissä oikeudenkäynneissä samoin edellytyksin unionin kansalaisille ja yhteisön alueella laillisesti oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille. Avun saannin edellytyksenä olisi avun tarve niin, ettei hakija kykene itse vastaamaan oikeudenkäynnin kustannuksista. Tulojen ja varallisuuden mukaan osittainen oikeusapu on tarkoitus mahdollistaa. Oikeusturvavakuutukseen tai muuhun vastaavaan järjestelyyn turvautuminen voidaan säätää oikeusavun saamiseen nähden ensisijaiseksi menettelyksi.

Oikeusavusta päättäisi ja apua antaisi se jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti käydään. Avun saaja vapautuisi suorittamasta oikeudenkäyntimaksuja ja asiamiehensä palkkiota. Apua annettaisiin myös muualla kuin tuomioistuimessa käytäviin lakisääteisiin riidan ratkaisumenettelyihin.

4. Organisointi

Komission ehdotus on käsiteltävänä neuvoston yksityisoikeuskomiteassa.

Suomen edustajat

Liukkonen Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7653, iiro.liukkonen@om.fi

Muilo Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7564, merja.muilo@om.fi

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus liittyy Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 30 kohdan toteuttamiseen. Oikeusperusta on EY 61 artiklan c kohta. Direktiivin hyväksyminen edellyttää näin ollen yksimielisyyttä neuvostossa.

6. Aikataulu

Tanska pyrkii saamaan poliittisen sopimuksen direktiiviehdotuksesta puheenjohtajakaudellaan syksyllä 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun direktiivin taloudelliset vaikutukset Suomelle olisivat arvion mukaan noin 10 000 – 20 000 euroa vuosittain.

8. Muut tiedot

EU/220102/0061

Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti ovat ilmoittaneet osallistuvansa hankkeeseen.

15.5 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat 29.5.2000 hyväksyneet yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kansallisesti voimaan kyseinen yleissopimus sekä toteuttaa yleissopimuksen edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000),

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen selitysmuistio (EYVL C 379, 29.12.2000)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräykset muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta, oikeusapupyyntöjen toimittamisesta, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla, yhteisistä tutkintaryhmistä, peitetutkinnasta sekä telekuuntelusta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585, tanja.innanen@om.fi
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7704, mikko.monto@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Esitys on tarkoitus antaa lokakuussa 2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

15.6 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEEN TEHDYN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat 16.10.2001 hyväksyneet lisäpöytäkirjan vuoden 2000 yleissopimukseen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kyseinen lisäpöytäkirja kansallisesti voimaan sekä toteuttaa pöytäkirjan edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävä pöytäkirja (EYVL C 326, 21.11.2001).

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pankkitietojen toimittamisesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7585, tanja.innanen@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Esitys on tarkoitus antaa vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

15.7 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI OMAISUUDEN JA TODISTUSAINESTON JÄÄDYTTÄMISESTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ranska, Ruotsi ja Belgia tekivät 30.11.2000 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätökseksi omaisuuden jäädyttämistä ja todistusaineiston säilyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan, Ruotsin ja Belgian ehdotus puitepäätökseksi
U 49/2001 vp
LaVL 12/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien kohtaan 33, jonka mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltiossa tehty omaisuuden jäädyttämispäätös pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa siten, että tämä jäsenvaltio yksinkertaisessa menettelyssä vahvistaa toisessa jäsenvaltiossa tehdyn jäädyttämispäätöksen eikä uutta jäädyttämispäätöstä tarvitse tehdä. Päätös pantaisiin täytäntöön samalla tavoin kuin kotimainen päätös. Ehdotus tarkoittaa osittaista luopumista kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta.

4. Organisointi

Valmistelijat
Aalto, Mari lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697, mari.aalto@om.fi
Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäätöksestä on saavutettu poliittinen yhteisymmärrys oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 28.2.2002. Lukuisten parlamenttivaraumien vuoksi puitepäätöstä ei ole vielä hyväksytty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/090101/0049

15.8 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA SAKKORANGAISTUKSIIN

1. Tavoite ja tehtävät

Ranskan tasavalta, Ruotsin kuningaskunta ja Yhdistyneet kuningaskunnat tekivät 11 päivänä heinäkuuta 2001 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b

alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamiseksi sakkorangaistuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotus puitepäätökseksi (10710/01 COPEN 37) ja ehdotuksen selitysmuistio (10710/01 COPEN 37 ADD 1).

Uusin asiakirja 11079/02 COPEN 43

U 55/2001 vp

LaVL 1/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee lopullisten taloudellisia rangaistuksia koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Ehdotuksessa tarkoitettujen tuomioiden tunnustettaisiin ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset. Puitepäätös tulee aiheuttamaan muutoksia Suomen lainsäädäntöön, sillä toisessa valtiossa määrätyn sakon täytäntöönpano on nykyään mahdollista vain pohjoismaiden välillä.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7704, mikko.monto@om.fi

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708, asko.valimaa@om.fi

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 33 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteen 18 mukaan olisi laadittava väline, jolla varmistetaan sellaisten lopullisten sakkojen periminen tuomitun asuinvaltiossa, jotka toinen jäsenvaltio on määrännyt luonnolliselle tai oikeushenkilölle.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on kesken neuvoston oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevässä työryhmässä. Tavoitteena on poliittinen yhteisymmärrys Tanskan puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2002.

7. Muut tiedot

EU/240701/0610

15.9 HALLITUKSEN ESITYS EUROOPPALAISTA PIDÄTYSMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAN EU:N PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat kesäkuussa 2002 hyväksyneet eurooppalaista pidätysmääräystä ja jäsenvaltioiden välisiä luovuttamismenettelyjä koskevan puitepäätöksen. Esityksen tavoitteena on

toteuttaa puitepäättökseen edellyttämät muutokset yleiseen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan lainsäädäntöön, pohjoismaiseen luovuttamislainsäädäntöön sekä perustuslakiin (9 §:n 3 momentti).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäättös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (EYVL L 190, 18.7.2002)

U 66/2001 vp

LaVL 21/2001 vp

PeVL 42/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättöksellä korvataan voimassa olevat rikosentekijän luovuttamista koskevat menettelyt Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 1.1.2004 alkaen. Puitepäättös velvoittaa mm. luopumaan kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta tiettyjen tekojen kohdalla. Puitepäättökseen pääperiaatteena on myös, että omia kansalaisia luovutetaan samoin ehdoin kuin muitakin henkilöitä. Kansalainen voi kuitenkin palata suorittamaan rangaistuksen kotivaltiossaan.

4. Organisointi

Valmistelijat

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585, tanja.innanen@om.fi

Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7704, mikko.monto@om.fi

5. Taustatietoja

Pidätysmääräyksiä koskevan vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmän kehittäminen mainitaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteessä 8.

6. Aikataulu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on tarkoitus valmistua joulukuussa 2002.

7. Muut tiedot

EU/270901/0765

15.10 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI OMAISUUDEN MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tanska teki 13.6.2002 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a kohdan ja ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäättökseksi menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tanskan ehdotus puitepäättökseksi
U-kirjelmä annetaan syyskuussa 2002

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös koskee tuomioistuinten tekemien lopullisten menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Konfiskaatiopäätökset tunnustettaisiin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset.

4. Organisointi

Valmistelija

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697, mari.aalto@om.fi

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen valmistelu on aloitettu EU:n neuvoston oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevässä työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/120702/0515